

Årsrapport 2015

Lyse AS

Regnskap

Innhold

Nøkkeltall	3
Årsberetning	6
Erklæring	15

Regnskap og noter konsernregnskap

Resultat	16
Utvidet resultat	17
Balanse	18
Kontantstrømoppstilling	20
Endringer i konsernets egenkapital	22
Revisors beretning	24
Noter til regnskapet	26

1	Generell informasjon	26
2	Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene	26
3	Selskaper som inngår i konsolideringen	40
4	Segmentinformasjon	41
5	Finansiell risiko	49
6	Viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger	64
7	Virksomhetssammenslutninger	65
8	Inntekter	66
9	Lønn, ytelser til ledende ansatte og styret	68
10	Andre tap / (gevinster) og finansielle instrumenter	69
11	Andre driftskostnader	73
12	Finansposter	74
13	Skatter	75
14	Immaterielle eiendeler	79
15	Varige driftsmidler	81
16	Investeringer i tilknyttede selskapet og felleskontrollert virksomhet	85
17	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	89
18	Varer	90
19	Kundefordringer og andre fordringer	90
20	Derivater	92
21	Betalingsmidler	96
22	Aksjekapital og overkurs	97
23	Annen egenkapital	98
24	Gjeld til kredittinstitusjoner	99
25	Pantstillelser og garantier	102
26	Leieavtaler	103
27	Pensjoner	105
28	Andre forpliktelses	110
29	Leverandørgjeld, annen kortsiktig gjeld og avsetninger	111
30	Betingede utfall	112
31	Nærstående parter	113

Regnskap og noter Lyse AS (morselskap)	114
---	------------

Finansielle nøkkeltall for Lyse

Fra resultatregnskapet

			2015	2014	2013	2012	2011
Driftsinntekter		Mill. kr.	5 888	6 102	6 504	6 053	5 296
EBITDA	(1)	Mill. kr.	2 548	4 142	2 731	2 716	3 016
EBITDA underliggende drift	(2)	Mill. kr.	2 213	2 370	2 611	2 586	2 266
Driftsresultat (EBIT)	(3)	Mill. kr.	1 656	3 344	1 878	1 870	2 231
Urealiserte verdiendringer finansielle instrumenter		Mill. kr.	307	274	-13	130	750
Engangsposter EBITDA		Mill. kr.	28	1 498	134	0	0
Nedskrivninger		Mill. kr.	-110	-58	-113	-26	0
Driftsresultat (EBIT) underliggende drift	(4)	Mill. kr.	1 432	1 631	1 871	1 766	1 481
Netto finansposter		Mill. kr.	386	419	579	548	853
Årsresultat etter skatt		Mill. kr.	708	2 204	506	630	602

Fra balansen

			2015	2014	2013	2012	2011
Totalkapital		Mill. kr.	23 265	21 848	20 832	20 318	19 731
Herav driftsmidler og investeringer i selskaper		Mill. kr.	19 139	18 022	16 905	16 916	16 696
Kontanter og bank		Mill. kr.	573	749	1 003	860	668
Egenkapital		Mill. kr.	6 412	6 027	4 334	4 495	4 364
Brutto rentebærende gjeld inkl. finansiell leasing	(6)	Mill. kr.	10 763	9 538	10 336	10 243	10 142
Herav andel ansvarlig lån		Mill. kr.	2 300	2 400	2 500	2 600	2 700
Sysselsatt kapital	(7)	Mill. kr.	17 175	15 565	14 671	14 738	14 506

Kontantstrøm

			2015	2014	2013	2012	2011
Netto kontantstrømmer fra driften		Mill. kr.	1 310	1 531	1 649	1 624	1 289
Netto rentekostnader		Mill. kr.	384	407	473	495	501
Utbetalt utbytte til eier		Mill. kr.	432	382	373	358	340
Netto investeringer i varige driftsmidler og immaterielle eiendeler		Mill. kr.	1 934	1 722	1 184	1 252	1 204
Netto investeringer i eierandeler	(8)	Mill. kr.	210	-983	-326	-98	283
Likvide midler		Mill. kr.	491	702	960	809	657
Ubenyttede trekkrettigheter		Mill. kr.	1 800	1 800	1 800	1 000	1 000

Finansieringsstørrelser

			2015	2014	2013	2012	2011
Netto rentebærende gjeld / EBITDA			4,0	2,1	3,4	3,5	3,1
Netto rentebærende gjeld / EBITDA underliggende drift			4,6	3,7	3,6	3,6	4,2
Funds from operations (FFO)	(9)	Mill. kr.	1 431	1 398	1 523	1 608	1 400
EBITDA rentedekning	(10)		6,0	9,0	5,0	5,1	5,6
FFO rentedekning	(11)		3,4	3,0	2,8	3,0	2,6
FFO / netto rentebærende gjeld		%	14,0 %	15,9 %	16,3 %	17,1 %	14,8 %
Rentebærende gjeldsgrad	(12)	%	62,7 %	61,3 %	70,5 %	69,5 %	69,9 %
Egenkapitalandel	(13)	%	27,6 %	27,6 %	20,8 %	22,1 %	22,1 %
Egenkapitalandel - hensyntatt ansvarlig lån	(14)	%	37,4 %	38,6 %	32,8 %	34,9 %	35,8 %

Nøkkeltall, regnskap

			2015	2014	2013	2012	2011
EBITDA margin underliggende drift	(15)	%	37,6 %	38,8 %	40,1 %	42,7 %	42,8 %
EBIT margin underliggende drift	(16)	%	24,3 %	26,7 %	28,8 %	29,2 %	28,0 %
Egenkapitalrentabilitet	(17)	%	11,4 %	42,5 %	11,5 %	14,2 %	13,9 %
Avkastning sysselsatt kapital	(18)	%	10,1 %	22,1 %	12,8 %	12,8 %	15,7 %

Nøkkeltall, Energi

			2015	2014	2013	2012	2011
Middelproduksjon		GWh	5 743	5 743	5 743	5 743	5 743
Magasinkapasitet		GWh	5 068	5 068	5 068	5 068	5 068
Produksjon vannkraft	(19)	GWh	6 500	6 685	6 114	6 437	4 210
Områdepris NO2		øre/kWh	17,66	22,80	29,04	21,83	35,98
Faktisk oppnådd pris (ekskl. sikring)		øre/kWh	21	24,13	31,46	24,88	39,18
Bokført verdi av vannkraft pr. kWh		kr/kWh	1,18	1,18	1,20	1,23	1,28
Strømløse sluttbruker		GWh	3 047	2 916	3 003	2 881	2 910
Lvert volum Naturgass		GWh	550	513	584	599	552
Lvert volum Fjernvarme		GWh	137	120	132	110	105

Nøkkeltall, LNG

			2015	2014	2013	2012	2011
Produksjonskapasitet		Tonn	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000
Produsert volum		Tonn	274 009	286 458	251 220	130 968	71 100
Bokført verdi LNG anlegg		Mill. kr.	1 516	1 555	1 536	1 531	1 587
Bokført verdi tilknyttet selskap, Skangas AS		Mill. kr.	1 133	1 193	0	0	0

Nøkkeltall, Telekom

			2015	2014	2013	2012	2011
Sysselsatt kapital	(7)	Mill. kr.	3 443	3 019	2 612	2 936	2 751
EBITDA	(1)	Mill. kr.	695	583	508	473	342
EBITDA margin	(5)	%	33,0 %	31,1 %	30,6 %	27,6 %	24,6 %
Bokført verdi driftsmidler, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter		Mill. kr.	3 550	3 037	2 379	3 036	2 806
Antall kilometer fibernett		Km	25 209	20 741	18 053	17 255	13 326
Antall aktive fiberkunder i Altibox partnerskapet			406 843	364 322	318 796	281 923	238 535
Antall aktive fiberkunder eiet av Lyse *)			214 303	188 958	152 742	117 453	104 298
Antall solgte fiberkontrakter			433 819	386 341	338 481	300 009	265 855

*Inkludert datterselskaper og felleskontrollert virksomhet eiet av Lyse

Nøkkeltall, Infrastruktur og elnett

			2015	2014	2013	2012	2011
Antall nettkunder			140 582	137 901	134 846	132 590	130 000
Levert energi		GWh	6 218	6 040	5 976	5 632	5 286
Nettkapital (NVE kapital) lagt til grunn i inntektsrammen *)		Mill. kr.	2 781	2 485	2 229	2 138	1 866
Målt effektivitet (NVE effektivitet) distribusjonsnett		%	113,0 %	113,7 %	130,5 %	111,5 %	110,4 %
Målt effektivitet (NVE effektivitet) regional og sentralnett		%	124,2 %	113,3 %	124,9 %	105,4 %	98,2 %
KILE-kostnad		Mill. kr.	27,83	11,96	13,04	8,70	9,02

* Tidligere rapportert nettkapital er NVE kapital 2 år tilbake i tid og inkluderer sentralnett. Fra og med 2014 rapporteres beregnet avkastningsgrunnlag inneværende år eksklusive sentralnett.

Eiere

			2015	2014	2013	2012	2011
Ansvarlig lån fra eiere		Mill. kr.	2 300	2 400	2 500	2 700	2 700
Renter og avdrag ansvarlig lån		Mill. kr.	177	191	196	210	235
Utbytte / eieruttak		Mill. kr.	432	382	373	358	340
Resultat pr. aksje	(20)	kr.	687	2 206	543	642	648

Definisjoner:

(1) EBITDA	Driftsresultat + avskrivninger og nedskrivninger
(2) EBITDA underliggende drift	EBITDA justert for urealisert verdiendringer på finansielle instrumenter og vesentlige engangsposter
(3) EBIT	Driftsresultat
(4) EBIT underliggende drift	Driftsresultat justert for urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter, vesentlige engangsposter og nedskrivninger
(5) EBITDA margin	EBITDA / driftsinntekter
(6) Rentebærende gjeld	Langsiktige og kortsiktige lån, inkl. finansielle leasingsforpliktelser
(7) Sysselsatt kapital	Egenkapital + rentebærende gjeld
(8) Investeringer i eierandeler	Kjøp av aksjer eller andeler og utbetaling av ansvarlige lån til tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet
(9) Funds from operations (FFO)	EBITDA underliggende drift fratrukket betalte renter og betalbar skatt inneværende år
(10) EBITDA rentedekning	EBITDA / rentekostnader
(11) FFO rentedekning	FFO / rentekostnader
(12) Rentebærende gjeldsgrad	Brutto rentebærende gjeld / (brutto rentebærende gjeld + bokført egenkapital)
(13) Egenkapitalandel	Egenkapital / sum eiendeler
(14) Egenkapitalandel - hensyntatt ansvarlig lån	Samlet egenkapital + ansvarlig eierlån / total kapital
(15) EBITDA margin underliggende drift	EBITDA underliggende drift / driftsinntekter
(16) EBIT margin underliggende drift	EBIT underliggende drift / driftsinntekter
(17) Egenkapitalrentabilitet	Årsresultat i % av gjennomsnittlig egenkapital - resultat for siste 12 måneder
(18) Avkastning sysselsatt kapital	Driftsresultat i % av gjennomsnittlig sysselsatt kapital - resultat for siste 12 måneder
(19) Produksjon vannkraft	Produksjon referert utgående generatorklemme
(20) Resultat pr. aksje	Årsresultat tilordnet aksjonærer / antall aksjer i selskapet

ÅRSBERETNING

2015

Lyse er et norsk konsern med virksomhet innenfor områdene energi, infrastruktur og telekommunikasjon.

Innen fornybar og regulerbar energi er Lyse en nasjonal aktør, og konsernet er nasjonalt ledende på fiberbredbånd. I tillegg er Lyse medeier i en betydelig nordisk LNG-virksomhet (flytende naturgass).

Lyse har regionalt bygget ut landets mest varierte og komplette infrastruktur for strøm, bio- og naturgass, fjernvarme og fiberbredbånd. God tilgjengelighet og høy leveringssikkerhet prioriteres.

Selskapets aksjonærer er 16 kommuner i Sør-Rogaland. Aksjonærene legger til grunn et langsiktig industrielt eierskap og har forventninger til selskapet som samfunnsbygger med et regionalstrategisk perspektiv og tilfredsstillende lønnsomhet.

VIRKSOMHETEN I 2015

Viktige hendelser

- Konsernet endrer navn fra Lyse Energi AS til Lyse AS. Samtidig endrer kundeserviceselskapet, som tidligere het Lyse AS, navn til Lyse Dialog AS.
- Lyse forplikter seg til å bidra med 30 millioner kroner til forskning ved Universitetet i Stavanger over de neste åtte årene.
- Utrulling av nye automatiske målere starter. I løpet av de neste fire årene skal 140 000 nye strømmålere installeres i regionen. Smarte strømmålere vil gi bedre informasjon om strømforbruk og -priser, samt legge til rette for nyttige tilleggstenester.
- Lyse og energikonsernet Istad i Molde inngår avtale om fiberutbygging, og etablerer fiberselskapet Istad Fiber AS som felleskontrollert virksomhet.

- Lyse kjøper all kundeservicevirksomhet i Viken Fiber AS og deler av kundeservicevirksomheten knyttet til telekom-produkter fra Energiselskapet Buskerud. Lyse får dermed hundre nye medarbeidere i Drammen og Porsgrunn.
- Utbygging av nytt kraftverk i Lysebotn pågår for fullt, og prosjektet er på kost og tid.

ØKONOMISKE RESULTATER

I 2015 ble årsresultat før skatter 1 270 millioner kroner, mot 2 925 millioner kroner i 2014. Etter skatter utgjorde årsresultatet 708 millioner kroner, mot 2 204 millioner kroner året før. Årsresultatet i 2014 var uvanlig høyt som følge av nedsalget i Skangas AS, som ga et resultatbidrag på 1 392 millioner kroner.

Konsernets årsresultat preges av lave kraftpriser. Årets vannkraftproduksjon på 6,5 TWh (middelproduksjon 5,7 TWh) kompenserte ikke for fallet i markedspriser på kraft. Også årsresultatene fra gass og varmevirksomheten påvirkes negativt av lave råvarepriser på energi, da kontraktsporføljen indekseres mot markedsprisen på kundenes alternative energikilder.

Telekomvirksomheten fortsetter veksten og har styrket markedsposisjonen gjennom organisk kundevekst og oppkjøp. Virksomheten hadde ved årets utløp 407 000 aktive bredbåndskunder (på egen og partners fiber). Virksomhetens årsresultat før skatt ble på 362 millioner kroner, noe som er en forbedring på 52 millioner kroner sammenlignet med fjoråret.

Inntektsrammen fastsatt av NVE (Norges Vassdrags- og Energidirektorat) er bestemmende for inntektene og årsresultatene i nettvirksomheten. Inntektsrammen for 2015 økte med 86 millioner kroner sammenlignet med fjoråret. Driftsresultatet er imidlertid svekket i forhold til 2014 som følge av en betydelig mindreinntekt i 2015. Videre var lønnskostnadene i 2014 uvanlig lave som følge av en inntektsføring av endringer i pensjonsforpliktelsen. Lyse Elnett AS er av NVE målt til å være blant de mest effektive nettselskapene i landet, hvilket også gir seg utslag i lav nettleie. Virksomheten har i 2015 hatt en stabil driftssituasjon, men avbruddskostnadene ble noe høyere enn i tidligere år.

Øvrig virksomhet innbefatter støttefunksjoner og Smartly. En vesentlig andel av det negative årsresultatet tilhører Smartly-virksomheten som leverte et årsresultat på -146 millioner kroner.

Konsernets drift ga i 2015 en avkastning på 10,1 % målt ved driftsresultat i forhold til gjennomsnittlig sysselsatt kapital. Avkastning på bokført egenkapital ble 11,4 %.

For Lyse AS, konsernets morselskap, ble årsresultat på 683 millioner kroner, en reduksjon på 853 millioner kroner sammenlignet med 2014.

I samsvar med regnskapslovens § 3-3 bekrefter styret at konsernregnskapet og selskapsregnskapet til Lyse AS er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift.

UNDERLIGGENDE DRIFTSRESULTAT

Driftsresultat, inkludert engangsposter og urealiserte verdiendringer, ble på 1 656 millioner kroner i 2015. I det videre legges hovedvekten på å kommentere resultatet fra den underliggende driften. Vesentlige engangsposter og urealiserte verdiendringer kommenteres avslutningsvis i kapitlet.

(Tall i millioner kroner)	2015	2014	2013
Underliggende driftsinntekter	5 888	6 102	6 504
Underliggende driftskostnader	4 456	4 471	4 633
Underliggende driftsresultat	1 432	1 631	1 871
Urealiserte verdiendringer finansielle instrumenter (+ inntekt)	307	274	-13
Vesentlige engangsposter (+inntekt)	-83	1 440	21
Driftsresultat	1 656	3 344	1 878

Underliggende driftsresultat i konsernet ble på 1 432 millioner kroner i 2015, en reduksjon på 199 millioner kroner fra 2014.

Lyse-konsernets inntekter fordeler seg som følger mellom virksomhetsområdene: Energi 2 239 millioner kroner, LNG 249 millioner kroner, Telekom 2 293 millioner kroner, Infrastruktur og elnett 1 026 millioner kroner og øvrig 143 millioner kroner. Underliggende driftsinntekt ble 5 888 millioner kroner, noe som er en nedgang på 4 % sammenlignet med fjoråret. Fallende kraftpriser og nedsalget i Skangas AS gjennomført i 2014 bidrar til utviklingen.

Underliggende øker lønn og andre driftskostnader med 51 millioner kroner sammenlignet med fjoråret. Kostnadsveksten kommer primært som en konsekvens av organisk vekst innen Telekom og økte driftskostnader innen Smartly. Overtakelse av kundeservicevirksomheten for fiber tilhørende Energiselskapet Buskerud og Viken Fiber medførte at antall ansatte økte med 100 personer.

Årets ordinære avskrivninger beløper seg til 791 millioner kroner, mot 723 millioner kroner i 2014.

Underliggende EBITDA (driftsresultat før avskrivninger og nedskrivninger) for konsernet ble på 2 213 millioner kroner mot 2 371 millioner kroner i 2014.

Vesentlige urealiserte verdiendringer som er korrigert ved beregning av underliggende driftsresultat beløper seg til 307 millioner kroner. I hovedsak vedrører dette urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter anvendt for pris og valutasikring av fremtidig kraftproduksjon.

Vesentlige engangsposter som det er korrigert for ved beregning av underliggende driftsresultat utgjør -83 millioner kroner. Her inngår en inntektsføring på 64 millioner kroner som følge av en planendring i konsernets pensjonsordning, samt netto nedskrivninger og avsetninger på 147 millioner kroner.

KONTANTSTRØM

Konsernets drift genererte i 2015 en kontantstrøm på 1 310 millioner kroner mot 1 531 millioner kroner i 2014.

Lyse-konsernet investerte 2 023 millioner kroner i 2015, en økning på 45 millioner kroner fra året før. Investeringene fordeler seg som følger mellom forretningsområdene:

(Tall i millioner kroner)	2015	2014	2013
Energi	595	522	275
LNG	24	216	351
Telekom	735	680	300
Infrastruktur og elnett	478	332	330
Andre	191	228	76
Brutto investeringer (aksjer og driftsmidler)	2023	1 978	1 332

Netto likviditetsendring fra finansiering var 651 millioner kroner, hovedsakelig som følge av økt langsiktig opplåning. Ved utgangen av året var eksternt rentebærende gjeld 10 488 millioner kroner, en økning på 1 202 millioner kroner sammenlignet med 2014. Total rentebærende gjeld inkludert finansiell leasing på 274 millioner kroner, utgjorde 10 763 millioner kroner ved årets utgang. Ansvarlig eierlån beløper seg til 2 300 millioner kroner av konsernets rentebærende gjeld og sertifikatlån 800 millioner kroner. Totalt opptak av ny rentebærende gjeld var 3 750 millioner kroner i 2015, nedbetaling var på 2 677 millioner kroner.

Det er en overordnet målsetting å opprettholde en kapitalstruktur som sikrer konsernet en langsiktig finansiering og sterk kredittkvalitet, samtidig som vekstevnen opprettholdes. Konsernets finansstrategi er rettet mot å opprettholde finansiell fleksibilitet og å sikre en jevn tilbakebetalingsprofil på låneporteføljen. Nye låneopptak tilpasses forfallsprofilen i eksisterende låneportefølje og planlagte investeringer. Låneporteføljen søkes diversifisert på ulike lånekilder. Gjennomsnittlig gjenværende løpetid på eksternt låneportefølje er økt fra 3,83 år til 4,79 år i løpet av 2015.

Frie likvide midler var ved årsslutt på 491 millioner kroner, en reduksjon på 211 millioner kroner sammenlignet med 2014. I tillegg har konsernet trekkrettigheter på til sammen 1 800 millioner kroner, slik at konsernets likviditetsreserve var 2 291 millioner kroner ved årets utgang. To trekkrettigheter etablert hos et syndikat av nordiske banker, på henholdsvis 500 og 1 000 millioner kroner, ble fornyet i 2015. Trekkrettighetene forfaller i november 2018 og november 2020. Likviditetsreserven skal, etter konsernets finansstrategi, sikre finansiering av minimum 9 måneders drift inkludert investeringer og låneforfall. Konsernets likviditetssituasjon vurderes som god.

Ved utgangen av 2015 hadde konsernet en bokført egenkapital på 6 412 millioner kroner, mot 6 027 millioner kroner ved inngangen til året. Dette

tilsvarende 28 % av totalkapitalen. Samlet utgjør egenkapital og ansvarlig lån 37 % av totalkapitalen. Egenkapitalandelen må vurderes i lys av at bokført verdi på konsernets kraftproduksjon er 1,18 kroner per kilowatttime, noe som er vesentlig lavere enn markedsverdien.

FORRETNINGSOMRÅDENE

I tabellen nedenfor fremgår underliggende driftsresultat for konsernets forretningsområder.

(tall i millioner kroner)	2015	2014	2013
Energi	1 017	1 160	1 535
LNG	-14	52	-86
Telekom	449	344	256
Infrastruktur og elnett	122	189	223
Andre og elimineringer	-142	-115	-56
Underliggende driftsresultat	1 432	1 631	1 871

I den videre beskrivelsen av forretningsområdene vil underliggende driftsresultat vektlegges.

ENERGI

Energivirkosomheten består av virksomhetene i de heleide selskapene Lyse Produksjon AS (som forvalter eierandelene i Sira-Kvina Kraftselskap, Ulla Førre-verkene og Jørpeland Kraft AS), Lyse Energisalg AS og Lyse Neo AS.

Som en konsekvens av fortsatt fallende energipriser er både omsetning og driftsresultat lavere enn i 2014. Total omsetning for forretningsområdet beløper seg til 2 239 millioner kroner, en reduksjon på 95 millioner kroner fra fjoråret.

Underliggende driftsresultat fra forretningsområdet ble på 1 017 millioner kroner, mot 1 160 millioner kroner i 2014. Kraftproduksjonen og markedsprisene på kraft og andre energiformer, er avgjørende for forretningsområdets resultatutvikling. Kraftproduksjonen i 2015 var på et relativt høyt nivå med 6,5 TWh, en nedgang på 0,2 TWh i forhold til 2014. I tillegg falt kraftprisene med 22 % i Lyses prisområde sammenlignet mot foregående år. God utnyttelse av magasinkapasitet og gevinster fra kraftprissikringen oppveide for deler av dette prisetallet.

Gjennomsnittlig spotpris i Norden ble 18,7 øre/kWh i 2015. I prisområdet Sørvest-Norge, hvor Lyse selger sin produksjon, var prispresset større. Spotprisen her var 1 øre/kWh lavere enn gjennomsnittsprisen for Norden

og vel 5 øre/kWh lavere enn året før. Hovedgrunnen til de lave kraftprisene var rekordhøyt tilsig til det norske vannkraftsystemet, noe som slår kraftig ut i en situasjon med kraftoverskudd, selv i et normalår i Norden. I tillegg var særlig andre halvår av 2015 preget av det kraftige oljeprisfallet som slo ut i fallende produksjonskostnader for termisk produksjon.

Markedsprisene på kraft frem i tid opplevde også et betydelig fall til rekordlave nivåer i siste halvår. Det lave prisnivået gjenspeiler en forventning om et økende kraftoverskudd i det nordiske markedet og svake energipriser i tilgrensende markeder, eksempelvis det tyske markedet.

Driftsresultatet fra gass- og varmevirksomheten svekket seg fra 26 millioner kroner i 2014 til - 43 millioner kroner i 2015. En langvarig fastprisavtale for gasskjøp utløp mot slutten av 2014 og ble erstattet med gasskjøp knyttet opp mot markedspriser. Dette er en faktor som har svekket marginen innenfor gassvirksomheten. Gass- og varmepriser er i stor grad knyttet opp mot kundenes alternative energibærere og må derfor være konkurransedyktige i forhold til disse. Lave el-priser og prispress i noen kundesegmenter, som en konsekvens av det sterke fallet i prisen på petroleumprodukter, har redusert driftsmarginene betydelig. Til tross for svært mildt vær, økte salgsvolumet både innenfor gass og fjernvarme. Totalt ble det levert 687 GWh med gass og fjernvarme, noe som er en økning på 54 GWh fra 2014.

I sluttbrukermarkedet for strøm har den positive utviklingen med økte markedsandeler både i privat- og bedriftssegmentet, kombinert med økt kundetilfredshet og styrket lønnsomhet, vedvart. Resultatene fra denne virksomheten har styrket seg og er tilfredsstillende.

Investeringer innen forretningsområdet energi beløper seg til 595 millioner kroner. Investeringene i nytt kraftverk i Lysebotn utgjør 373 millioner kroner. Prosjektet er i henhold til plan både kostnads- og fremdriftsmessig. I tillegg er det gjennomført nødvendige rehabiliteringer og sikringstiltak på flere damanlegg. Gass- og varmevirksomheten investerte 78 millioner kroner, i all hovedsak knyttet til videre utbygging av nettet for fjernvarme og -kjøling.

LNG

LNG- virksomheten i konsernet består av det heleide produksjonsselskapet Risavika LNG-Production AS og 49 % eierandel i Skangas-konsernet.

Fra LNG-virksomheten ble det levert 376 700 tonn LNG til kunder i 2015, noe som tilsvarer en energimengde på 5,6 TWh. Tilsvarende ble det levert 284 000 tonn i 2014. En overveiende andel av kundeporteføljen har samme indeksering som kjøpsavtalene for fødegass til LNG-anlegget.

Med terminalene på Øra i Østfold, Lysekil i Sverige og terminalen som er under ferdigstillelse i Pori i Finland, sammen med muligheter for direkte skipsbunkring fra LNG-fabrikken i Risavika, har Skangas en strategisk markedsposisjon i det nordiske LNG markedet. Både fabrikken, terminaler og transportkapasiteten har hatt god driftsstabilitet i 2015.

Underliggende driftsresultat fra forretningsområdet ble på - 14 millioner kroner, mot 52 millioner kroner i 2014.

TELEKOM

Telekomvirksomheten består av den heleide digital-TV og internettleverandøren Altibox AS, det heleide fiberselskapet Lyse Fiber AS og investeringselskapet Lyse Fiberinvest AS, som er eierselskap for de øvrige fiberselskapene der Lyse har eierinteresser. Lyse Fiberinvest eier blant annet Viken Fiber AS (71 %), Bergen Fiber AS (85 %), Signal Bredbånd AS (100 %) og Istad Fiber AS (50 %). Istad Fiber AS ble etablert i juni 2015, som felleskontrollert virksomhet sammen med energikonsernet Istad, for fiberutbygging i Molde-regionen. Viken Fiber AS er etablert som felleskontrollert virksomhet sammen med Energiselskapet Buskerud, og står for en betydelig andel kunder.

Virksomhetsområdet Telekom hadde en omsetning på 2 293 millioner kroner i 2015. Inkluderes eierandelen i Viken Fiber AS blir omsetningen 2 732 millioner kroner i 2015 mot 2 414 millioner kroner i 2014, en økning på 13 %. Forretningsområdet oppnådde et positivt driftsresultat før avskrivninger (EBITDA) på 695 millioner kroner. Inkluderes eierandelen i Viken Fiber blir EBITDA 910 millioner kroner.

Virksomhetsområdet Telekom hadde i 2015 et underliggende driftsresultat på 449 millioner kroner, en økning på 105 millioner kroner sammenlignet med 2014. Økningen skyldes vekst, organisk og gjennom etablering av ny virksomhet. Inkluderes eierandelen i Viken Fiber AS blir underliggende driftsresultat for Telekomvirksomheten 492 millioner kroner, en forbedring på 102 millioner kroner (26 %) sammenlignet med 2014.

Resultat før skatt for forretningsområdet ble 362 millioner kroner, mot 310 millioner kroner i 2014. Resultatforbedringen skyldes i hovedsak økt antall kunder og reduksjon i driftskostnader per kunde, som følge av løpende forbedringstiltak og effektivisering.

Investeringene innenfor Telekom utgjorde 735 millioner kroner i 2015, mot 680 millioner kroner i 2014. Investeringer for 2015 inkluderte oppstart av virksomheten i Istad Fiber AS.

Kundeutviklingen i 2015 var god. Altibox AS og partnerskapet leverte 42 500 nye fibertilknytninger. Det er med disse totalt 407 000 kunder. For sjette gang på rad målte den uavhengige organisasjonen EPSI igjen Altibox-kundene til å være de mest tilfredse bredbånds- og TV-kundene i landet.

Resultatutviklingen framover er hovedsakelig knyttet til utviklingen i antall kunder, inntekt per kunde og kostnader for etablering av fiberinfrastrukturen.

INFRASTRUKTUR OG ELNETT

Virksomhetsområdet infrastruktur og elnett består av nettselskapet Lyse Elnett AS og entreprenørselskapet Lyse Infra AS.

Lyse Elnett AS er en monopolvirksomhet regulert gjennom Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), som setter rammene for virksomheten, herunder inntektsrammen. Selskapet har i hovedoppgave å sikre sine kunder en stabil energiforsyning kombinert med effektiv drift. Selskapets nettdrift er av NVE målt til å være effektiv sammenlignet med et bransjesnitt.

Transportert energimengde i 2015 var på 6 218 GWh, en økning fra 6 040 GWh i 2014. Manglende leveranser på grunn av feil i Lyse Elnetts overføringsnett var 180 MWh, noe som gir en regularitet på 99,997 % i forhold til levert energi. Styret er tilfreds med den leveransesikkerheten selskapet har vist de senere årene.

Virksomhetsområdet fikk i 2015 et underliggende driftsresultat på 122 millioner kroner, noe som er 67 millioner kroner lavere enn året før. Hovedårsaken til lavere underliggende driftsresultat er betydelig mindreinntekt i 2015.

Årets avbruddskostnader (KILE-kostnader) var på 28 millioner kroner, hvorav 3 millioner kroner var planlagte og 25 millioner kroner ikke-planlagte avbrudd. Tilsvarende tall for 2014 totalt 12 millioner kroner. Gjennomsnittlig årlig KILE-kostnad for de tre forutgående år var på 10 millioner kroner. I 2015 har antall feil i regionalnettet økt, noe som svekker

årsresultatet fra virksomheten.

Nettvirksomheten oppnådde en avkastning på nettkapitalen på 7,1 %, mot 6,3 % i 2014.

I 2015 ble det investert totalt 478 millioner kroner i nettvirksomheten. Kapasitetsøkning for å bedre leveringsikkerheten, nyanlegg for boliger og næringsbygg, fornying av gamle anlegg samt utrulling av måle- og styringssystemer (AMS) utgjør den vesentligste andelen av investeringene. Investeringsnivået avspeiler en regional vekst i Lyse Elnett AS sitt konsesjonsområde, og virksomheten koblet opp 3 237 nye nettkunder i 2015 mot 3 785 i 2014.

Myndighetene har besluttet innføring av AMS hos alle strømkundene innen 1. januar 2019. Lyse Elnett har ved utgangen av 2015 installert totalt 37.200 nye AMS-målere hos sine kunder. Nye strømmålere vil gi kundene en bedre oversikt over eget forbruk, samt bidra til at Lyse Elnett kan levere sine tjenester mer effektivt og med bedre kvalitet. Av investeringene gjort i 2015 er 140 millioner kroner knyttet til AMS-prosjektet.

ØVRIGE OMRÅDER

Øvrige områder omfatter støttefunksjoner og Smartly-virksomheten.

Smartly er Lyse-konsernets selskap for aktiviteter knyttet til sensorteknologi og tingenes internett (IoT) – at alle ting er koblet til internett. Virksomheten omfatter smarthus-løsninger og automatisk målerdatainnsamling. I 2015 har virksomheten installert automatiske strømmålere og en tilhørende enhet for framtidige smarthusløsninger, til 37 200 husstander i Stavanger-regionen. I tillegg er det inngått avtaler med en rekke utbyggere over hele landet for leveranse av smarthusløsninger i nybygg. De første kommersielle leveransene av smarthusløsninger startet i fjerde kvartal 2015 og virksomheten har en betydelig ordrebok for leveranser i 2016.

Smartlys virksomhetsområde, tingenes internett og smarthus, opererer i et umodent marked. Teknologien, brukernes forståelse, betalingsmodellene og lovverket er i rask endring og utvikling. Fra og med 2015 blir utstyr og utviklingskostnader knyttet til IoT i større grad kostnadsført. Denne vurderingen er en konsekvens av at forretningsmodeller og kontantstrømmer frem i tid vurderes som usikre. Deler av virksomhetens varelager og driftsmidler er utgiftsført i 2015 herunder teknologiutviklingsprosjekter og kundeplassert utstyr. Virksomhetens årsresultat på -146 millioner kroner reflekterer disse forholdene.

IoT- åpner for store muligheter. Smartlys styrke er at løsningen representerer en åpen plattform som kan koble sammen sensorer og styring fra en rekke leverandører, samt på tvers av ulike standarder. Gjennom «Smartly Univers»-plattformen kan sensorer og enheter fra ulike leverandører snakke sammen, og kunden kan om ønskelig ha oversikt over alt på et sted.

FINANSPOSTER

Netto finanskostnader før nedskrivning av finansielle eiendeler utgjorde 386 millioner kroner i 2015, en reduksjon på 29 millioner kroner sammenlignet med 2014. Renter på ansvarlig lån til konsernets eiere ble 77 millioner kroner mot 91 millioner kroner i 2014.

Rentekostnader på konsernets eksterne rentebærende gjeld (inklusive ansvarlig lån) utgjorde 406 millioner kroner i 2015, en nedgang på 9 millioner kroner fra 2014. Nedgangen skyldes lavere markedsrenter.

Markedsrenter, eksempelvis 3 måneders NIBOR falt fra 1,48 % til 1,13 % gjennom 2015. I tråd med konsernets finansstrategi er konsernets årsresultat moderat følsomt for endringer i markedsrenten på kort og mellomlang sikt. Av konsernets samlede rentebærende gjeld (inkludert finansiell leasinggjeld) på 10 763 millioner kroner, er 5 750 millioner kroner rentesikret ved rentebytteavtaler eller fastrentelån. I tillegg er renteksponeringen til konsernet redusert gjennom iboende rentesikringer i nettvirksomheten og grunnrenteskatten.

SKATT

Regnskapsmessig skattekostnad ble redusert med 158 millioner kroner fra 2014, og utgjorde 562 millioner kroner. Effektiv skattesats var i 2014 på 44 %, mot tilsvarende 25 % i 2014. Lav effektiv skattesats i 2014 skyldes at gevinst fra salg av aksjer i Skangas AS ikke var skattepliktig.

Ordinær betalbar skatt er redusert med 129 millioner kroner sammenlignet med fjoråret og beløper seg til 188 millioner kroner.

Kraftproduksjon ga en grunnrenteskatt på 292 millioner kroner i 2015, hvilket tilsvarer 52 % av konsernets skattekostnad. Tilsvarende beløp i 2014 var 269 millioner og 37 % av skattekostnaden. Betalbar grunnrenteskatt er på 200 millioner kroner i 2015, en reduksjon på 49 millioner kroner sammenlignet med 2014.

RISIKO OG INTERNKONTROLL

De mest sentrale risikoene for Lyse-konsernet er knyttet til markedsoperasjoner, finansiell styring, prosjektaktiviteter, driftsaktiviteter og rammebetingelser. Håndtering av risiko er sentralt for verdiskapningen og en integrert del av forretningsdriften. Risikostyringen følges opp i forretningsområdene gjennom prosedyrer for risikoovervåking opp mot mål og risikorammer fastsatt av styret. Lyse er eksponert for endringer i både det fysiske og finansielle kraftmarkedet, valutamarkedet og rentemarkedet. Styret vurderer årlig rammene for risikoeksponeringen. Det er etablert interne fullmakter og rammer for krafthandel, valutahandel og finansforvaltning inkludert motpartsrisiko som følges opp løpende.

I morselskapet Lyse AS er det etablert en investeringskomité som vurderer lønnsomhet og risiko knyttet til større enkeltinvesteringer i konsernet før investeringsbeslutning tas på selskapsnivå.

For Lyse er det betydelig volum- og prisrisiko knyttet til produksjon og handel med kraft. I det nordiske kraftmarkedet har nedbørsforhold, etterspørsel og markedsprisene på kull, olje og CO₂-kvoter betydning for markedsprisen på kraft. I kraftmarkedet anvender konsernet en aktiv risikostyring tilpasset den aktuelle markedssituasjonen. Målet er å oppnå maksimal avkastning med en akseptabel risiko. All fysisk krafthandel på Nord Pool Spot og finansiell handel på Nasdaq omx omsettes i euro. Også inntektene fra utleie av LNG-anlegget i Risavika er i euro, slik at en vesentlig andel av driftsinntektene er valutaeksponert. Fremtidige inntekter i euro valutasisikres over en fastsatt periode, slik at sikringsandelen økes fram mot leveringstidspunktet.

En sentral finansfunksjon i morselskapet samordner og ivaretar risikoen knyttet til renter, valuta og likviditet, inkludert refinansiering og nye låneopptak. Finansfunksjonen utøver sitt mandat i samsvar med gjeldende finansstrategi. Denne setter rammer for konsernets refinansieringsrisiko og likviditet slik at låneforfall og kapitalbehov for å gjennomføre planlagte drifts- og investeringsaktiviteter 9 måneder frem i tid til enhver tid skal være dekket. Konsernets rammer for renterisiko vurderes i lys av risikorammene på kraft, og har som formål å stabilisere konsernets årsresultat etter skatt. Renterisikoen styres ved at årsresultat etter skatt ikke skal svekkes utover fastsatte risikorammer ved en endring i markedsrenten på 1 prosentpoeng.

Renterisiko og likviditet følges opp mot vedtatte rammer og rapporteres regelmessig til konsernledelsen og styret.

Lyse har motpartsrisiko gjennom krafthandel og plassering av overskuddslikviditet. Før avtaleinngåelser blir kredittverdigheten til motpartene vurdert, og kredittrisikoen mot enkeltmotparter er begrenset av risikorammer basert på finansiell styrke og kredittkvalitet.

Prosessene i konsernets ulike verdikjeder er eksponert for operasjonell risiko. Drift og prosjektgjennomføring er eksponert mot operasjonell risiko i form av personskade, skade på miljøet, omdømmetap og økonomisk tap. Det arbeides systematisk og risikodrevet med håndtering av operasjonell risiko i konsernet. I det daglige håndteres risiko ved hjelp av prosedyrer, rutiner for avviksrapportering, beredskapsplaner og forsikringsdekninger.

Lyse har et system for internkontroll som skal bidra til pålitelig finansiell rapportering. Internkontroll i finansiell rapportering følges opp løpende gjennom revisjonsutvalgets arbeid.

SAMFUNNSANSVAR OG YTRE MILJØ

En viktig del av Lyses formål er å skape verdier for samfunnet. Lyses oppdrag fra eierne er å drive forretningsdrift med stabil avkastning samtidig som konsernet skal være en regional samfunnsaktør. Lyse skal bygge langsiktige og framtidsrettede infrastrukturløsninger, og samfunnsansvar er med slike forutsetninger innebygget i Lyses oppdrag.

Gjennom virksomheten gir Lyse viktige bidrag til å nå de nasjonale klimamålene. Lyse er den sjette største forvalteren av fornybar energi i Norge, hovedsakelig gjennom å være produsent av vannkraft. I tillegg vil bruk av naturgass medføre mindre utslipp av CO₂ og mulighet for å ta i bruk biogass i samme infrastruktur. Lyse tar i bruk energi fra forbrenning av avfall i regionen. I stedet for at energien går til spille, brukes den til fjernvarme.

Lyse bygger og drifter viktig infrastruktur, og strømmettet har vært en viktig del av samfunnet i lang tid. På samme måte har fibernettet blitt en forutsetning og nødvendighet i et moderne samfunn. Lyse har også bygget gass-nett til næringslivskunder i Sør-Rogaland. Lyses virksomhet utøves etter normal forretningspraksis, men i motsetning til de fleste andre selskap går deler av overskuddet tilbake til samfunnet.

Hvert år betaler Lyse utbytte til eierkommunene i samsvar med en langsiktig utbyttepolitikk.

En nærmere redegjørelse av påvirkning på ytre miljø og hvordan samfunnsansvar er knyttet inn i konsernets virksomhet finnes under vignetten samfunnsansvar på nettstedet www.lysekonsern.no.

I løpet av våren 2016 vil konsernstyret utarbeide "Styrets melding til eierne 2016". Meldingen utgis én gang i hver kommunestyreperiode, slik generalforsamlingen bestemte i 2007. Meldingen er en bred rapport om virksomheten og planene framover. Målet med meldingene er å gi eierne en bred rapportering om virksomheten i konsernet og hvordan Lyse utfører oppdraget gitt av eierne.

FORSKNING, UTVIKLING OG INNOVASJON

Hovedtyngden av konsernets forskning, utvikling og innovasjon retter seg mot å utvikle tjenester i skjæringspunktet mellom energi og telekommunikasjon. Høyt prioriterte områder er konsepter innenfor sol, lading, lagring og styring av energi og effekt.

Aktivitetene retter seg mot å utvikle nye konsepter som på sikt kan gi Lyse nye forretningsområder, samtidig som vi skal styrke egen region gjennom samarbeid med lokale bedrifter, eierkommuner, samt universitet og utdanningsinstitusjoner.

Et eksempel på samarbeid med aktører i regionen er aktiviteter knyttet til EUs nye rammeprogram for forskning og innovasjon, Horizon 2020.. Lyse inngår som industriell partner i Stavangers del av Triangulum-prosjektet, et av de største prosjektene i EUs rammeprogram med vekt på smarte og bærekraftige løsninger i fremtidens byer i Europa.

Lyse deltar i flere andre forskningsprosjekter sammen med både nasjonale og internasjonale universiteter, der flere av prosjektene mottar offentlig virkemiddelfinansiering. Lyse samarbeider tett med Universitetet i Stavanger, og inngikk i 2015 en samarbeidsavtale med en ramme på 30 millioner kroner innenfor områdene bærekraftig energi, smarte byer, digitale tjenester og velferdsløsninger.

ORGANISASJON, HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

For å nå konsernets strategiske mål, er det avgjørende at Lyse er en attraktiv og konkurransedyktig arbeidsplass. I 2015 vedtok konsernet innføring av alminnelig arbeidstid med virkning fra 1. januar 2016,

noe som på litt sikt gir et potensiale til å spare inn i størrelsesorden 50 – 60 årsverk. Ledelse, intern mobilitet og optimal bruk av den interne kompetansen er sentrale stikkord i organisasjonsarbeidet.

Sykefraværet i konsernet har i 2015 vært på 3,33 % mot 3,09 % året før. Det var i løpet av 2015 seks skader som medførte sykefravær, med til sammen 29 dager. I 2014 var det to skader som medførte sykefravær i til sammen seks dager, mens det i 2013 var seks skader med til sammen 70 fraværddager. Styret anser sykefraværet som akseptabelt, men vil fortsette å følge skadeutviklingen nøye. Styret er opptatt av at konsernet har en proaktiv tilnærming til HMS, og ligger i forkant med risikoanalyser og andre tiltak.

Konsernet arbeider for å sikre like muligheter for medarbeidere gjennom rettfærdige prosesser for rekruttering, fastsettelse av lønns- og arbeidsvilkår, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering. Lyse har som mål å være en arbeidsplass hvor det ikke forekommer diskriminering og følger særlig opp at det ikke skjer diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. For arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne foretas det individuell tilrettelegging av arbeidsplass og arbeidsoppgaver.

Ved utgangen av 2015 var det 1 279 ansatte i konsernet, mot 1 073 året før. Dette utgjorde 1 203 årsverk i 2015 og 1 037 i 2014 fordelt på morselskap og heleide datterselskap. Økningen i antall ansatte kommer som en følge av oppkjøp. Det var 20 lærlinger innen energimontør, IKT- og salgsgagnene. Dette er fem flere lærlinger enn året før.

Turnover i konsernet er fortsatt relativt lav, og har gått noe ned. For 2015 ligger turnover på 3,7 % mot 5 % året før. Av totalt antall ansatte, var det ved utgangen av 2015 28 % kvinner og 72 % menn, mot henholdsvis 26 % og 74 % i 2014. To av åtte i konsernledelsen er kvinner, mens det i konsernstyret er fire kvinner og fire menn.

EIERFORHOLD – EIERSTYRING OG SELSKAPsledelse

Lyse er avhengig av tillit og aksept for å kunne utføre sine oppgaver, ikke minst i egen region. I den forbindelse vektlegges en klar og god eierstyring. Konsernet følger Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse innenfor de rammer som selskapets organisasjonsform og eierskap setter. Avvikene fra disse prinsippene er dermed i hovedsak knyttet til aksjenes omsættelighet, emisjoner og kapitalforhøyelser, samt prinsipper som skal følges dersom det kommer tilbud på

virksomheten. Konsernets retningslinjer for eierstyring og virksomhetsledelse er tilgjengelige på www.lysekonsern.no. God og åpen kommunikasjon med eiere og samfunn samt med de interessenter som berøres av konsernets virksomhet, vektlegges.

Styret i Lyse AS (konsernstyret) skal bestå av 8 medlemmer med personlige varamedlemmer. Styret, herunder leder og nestleder, utpekes av bedriftsforsamlingen. To av styrets medlemmer utpekes av og blant selskapets ansatte. Styrets medlemmer utpekes for 2 år av gangen og forrige ordinære valg var i 2014. Harald Espedal ble valgt til styreleder, for en periode på 2 år under bedriftsforsamlingens møte 30. april 2015. Styret arbeider i henhold til vedtatt styreinstruks.

Styret gjennomfører årlig en egenevaluering av arbeidsform, kompetanse samt samarbeidet med ledelsen. Styrets kompensasjonsutvalg gir blant annet tilrådning til styret i saker som gjelder selskapets vederlag til konsernsjefen. Styrets revisjonsutvalg støtter styrets arbeid med regnskapsavleggelse og internkontroll.

UTBYTTE OG RESULTATDISPONERING

Styret vil overfor generalforsamlingen 28. april 2016 foreslå at det for regnskapsåret 2015 deles ut et ordinært utbytte fra Lyse AS på 416 kroner per aksje, totalt 420 millioner kroner. Styret forslår videre at det overføres 263 millioner kroner til annen egenkapital i Lyse AS.

FRAMTIDSUTSIKTER

Styret mener at de siste 15 års strategi med diversifisering og vekst har vært vellykket. Svekkede resultater fra energivirksomheten som følge av lavere energipriser motvirkes nå av forbedrede resultater fra televirksomheten.

Styret vil videreføre denne strategien og fortsette utviklingen av Lyse-konsernet til et flernytte-selskap (multi-utility). Dette innebærer en vekststrategi innenfor selskapets 3 forretningsområder, Energi, Telekom og Infrastruktur og elnett. I dette arbeidet vil innovasjon og utvikling bli vektlagt, også mellom forretningsområdene.

Framtidsutsiktene preges av forventninger om generelt lave energipriser. Dette utfordrer resultatene fra vårt forretningsområde Energi. Det er under prosjektering 2 nye kraftkabler til utlandet som begge skal komme

fra vårt område og som forventes i drift nærmere 2020. Det er ikke forventet at disse i vesentlig grad vil øke prisnivået på strøm, men vil kunne bidra til at prissvingningene blir større. Styret har derfor lagt til grunn en større vekt på regulerbarhet i vår kraftproduksjon. Dette illustreres ved at vi i den nye kraftstasjonen som er under bygging i Lysebotn nær doubler effekten til 360 MW. Kombinert med en start fra 0 til 100 % på mindre enn 1 minutt vil denne være godt posisjonert til å utnytte de prissvingningene vi tror kommer med de nye kablene. Andre innenlandske årsaker til økte prissvingninger vil trolig være økt produksjon av vind- og solkraft.

Innen telekom vil konsernet fortsette veksten, både som nasjonal utbygger av fiberinfrastruktur og som nasjonal tilbyder av teknologi- og innholdstjenester gjennom selskapet Altibox. Fiber har etablert seg som markedets ledende teknologi for bredbåndstjenester, samtidig som Lyse og de andre partnerne i Altibox-partnerskapet har oppnådd kritisk kundemasse, som er et godt utgangspunkt for å videreutvikle posisjonen som en ledende utfordrer i bredbåndsmarkedet. Styret forventer stabilt økende resultater fra denne delen av virksomheten de kommende år.

Forsyningsikkerhet er svært viktig innenfor alle områder i Lyse, ikke minst innen strømmettet. I årene framover vil det være et betydelig investeringsbehov for rehabilitering og fornying av dagens nett, samtidig som store samferdselsprosjekter stiller betydelige krav til tilpasninger og nybygg. På den andre siden kan det synes som om veksten i regionen nå bremser noe, hvilket innebærer lavere investeringer innenfor nytilknytninger. Innføring av ny teknologi og smarte nett vil ha fokus de nærmeste årene, i kombinasjon med innføring av automatiske målere. Styret forventer en stabil avkastning på investert kapital i årene framover.

Sør-Vestlandet er for tiden under omstilling som følge av sterkt reduserte oljepriser. Lyse vil bidra til denne omstillingen gjennom fokus på innovasjon og utvikling, samtidig som konsernets forretningsområder utvikles videre.

Stavanger, 17. mars 2016

Harald Espedal
Styreleder

Reinert Kverneland
Nestleder

Gulay Øzturk
Ansattes representant

Cecilie Bjelland
Styremedlem

Pål Morten Borgli
Styremedlem

Solveig Ege Tengesdal
Styremedlem

Hilda Bådsvik Høie
Styremedlem

Arne M. Sele
Ansattes representant

Eimund Nygaard
Adm.direktør/Konsernsjef

Erklæring 2015

Vi erklærer etter beste overbevisning at konsernregnskapet for 2015 er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, med krav til tilleggsopplysninger som følger av regnskapsloven, samt at årsregnskapet for morselskapet for 2015 er avlagt i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge og at regnskapsopplysningene gir et rettviseende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet, samt at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultat og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko og usikkerhetsfaktorer foretakene står overfor.

Stavanger, 17. mars 2016

Harald Espedal
Styreleder

Reinert Kverneland
Nestleder

Gulay Øzturk
Ansattes representant

Cecilie Bjelland
Styremedlem

Pål Morten Borgli
Styremedlem

Solveig Ege Tengesdal
Styremedlem

Hilda Bådsvik Høie
Styremedlem

Arne M. Sele
Ansattes representant

Eimund Nygaard
Adm.direktør/Konsernsjef

Resultatregnskap

Resultatregnskap

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Salgsinntekter	8	5 888 055	6 102 225	6 503 933
Energikjøp og varekostnad	26	1 749 665	1 789 673	2 194 896
Lønnskostnad og andre personalkostnader	9, 27	854 201	664 598	700 307
Avskrivninger og nedskrivninger	14, 15	891 444	798 320	852 720
Andre tap / gevinster (-) netto	10	-308 901	-1 612 586	-16 548
Resultatandel tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	16	54 264	83 570	31 810
Konsesjonsavgifter og eiendomsskatt		177 638	160 371	171 391
Andre driftskostnader	11,26	813 308	874 631	691 165
Driftsresultat		1 656 436	3 343 648	1 878 192
Finansinntekter	10, 12	77 543	95 357	129 745
Finanskostnader	12	463 127	510 412	597 991
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	12	457	3 703	110 334
Resultat før skattekostnad		1 270 395	2 924 890	1 299 612
Overskuddsskatt	13	269 870	451 870	406 273
Grunnrenteskatt	13	292 083	268 606	387 785
Skattekostnad		561 953	720 476	794 058
Årsresultat		708 442	2 204 414	505 554
Tilordnet:				
Aksjonærer	23	693 337	2 226 103	547 464
Ikke-kontrollerende eierinteresser		15 105	-21 689	-41 910

Utvidet konsolidert resultatregnskap

Utvidet konsolidert resultatregnskap

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Årsresultat		708 442	2 204 414	505 554
Poster som ikke vil bli omklassifisert til resultatet:				
Estimatavvik pensjoner	27, 13	170 188	-167 503	-127 165
Poster som kan bli omklassifisert til resultatet:				
Kontantstrømsikring valutaterminkontrakter	10,23	1 245	-18 024	-245 383
Kontantstrømsikring rentebytteavtaler	10,23	-14 422	-47 780	31 847
Kontantstrømsikring finansielle kraftkontrakter	10,23	0	1 811	-2 440
Kontantstrømsikring eurolån	10,23	-101 024	0	0
Andel utvidet resultat tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	16	1 341	-10 179	-7 926
Valutaomregningsdifferanser tilknyttet selskap	23	31 057	131 078	0
Valutaomregningsdifferanser datterselskap	23	1 452	-42 513	45 397
Sum poster som kan bli omklassifisert til resultatet		-80 351	14 393	-178 506
Årets utvidede resultat		89 837	-153 110	-305 671
Årets totalresultat		798 279	2 051 305	199 884
Tilordnet:				
Aksjonærer		783 174	2 072 994	241 794
Ikke-kontrollerende eierinteresser		15 105	-21 689	-41 910
Årets totalresultat		798 279	2 051 305	199 884

Balanse 31.12.

Eiendeler

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Anleggsmidler				
Fallrettigheter	14	105 301	105 301	105 113
Andre immaterielle eiendeler	14	173 944	180 833	51 127
Utsatt skattefordel grunnrente	13	210 477	221 060	232 150
Varige driftsmidler	15	16 882 803	15 790 962	15 901 826
Investeringer i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	16	2 177 406	2 151 409	983 619
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	10, 17	79 078	80 101	19 563
Derivater	5, 10, 20	650 165	405 903	120 847
Andre fordringer	19	780 961	630 184	639 999
Sum anleggsmidler		21 060 135	19 565 753	18 054 244
Omløpsmidler				
Varer	18	150 293	54 226	64 128
Kundefordringer og andre fordringer	19	1 367 850	1 337 567	1 572 506
Derivater	5, 10, 20	112 792	141 105	138 010
Bankinnskudd, kontanter o.l.	21	573 467	749 222	1 003 449
Sum omløpsmidler		2 204 402	2 282 120	2 778 093
Sum eiendeler		23 264 537	21 847 874	20 832 337

Egenkapital og gjeld

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Egenkapital				
Aksjekapital og overkurs	22	1 275 592	1 275 592	1 275 592
Annen egenkapital	23	5 077 614	4 732 305	3 044 033
Egenkapital tilordnet selskapets aksjonærer		6 353 206	6 007 897	4 319 625
Ikke-kontrollerende eierinteresser		58 595	19 490	14 779
Sum egenkapital		6 411 801	6 027 387	4 334 404
Gjeld				
Langsiktig rentebærende gjeld	24	9 488 484	7 707 211	8 365 057
Utsatt skatt	13	1 029 502	913 360	825 637
Utsatt skatt grunnrente	13	1 039 814	954 217	933 559
Pensjonsforpliktelser	27	322 048	612 859	557 432
Derivater	5, 10, 20	472 665	601 985	535 734
Avsetninger	10, 28	44 040	44 040	44 040
Annen langsiktig gjeld	26, 28	1 168 853	1 144 829	1 313 357
Sum langsiktig gjeld		13 565 406	11 978 501	12 574 818
Kortsiktig rentebærende gjeld	24	1 000 000	1 579 297	1 550 555
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	29	1 569 438	1 404 549	1 558 629
Betalbar skatt	13	387 483	564 889	651 255
Derivater	5, 10, 20	238 200	218 542	134 737
Avsetninger	29	92 208	74 708	27 939
Sum kortsiktig gjeld		3 287 329	3 841 985	3 923 115
Sum gjeld		16 852 734	15 820 487	16 497 933
Sum egenkapital og gjeld		23 264 537	21 847 874	20 832 337

Stavanger 17. mars 2016

Harald Espedal
Styreleder

Reinert Kverneland
Nestleder

Gulay Öztürk
Ansattes representant

Cecilie Bjelland
Styremedlem

Pål Morten Borgli
Styremedlem

Solveig Ege Tengesdal
Styremedlem

Hilda Bådsvik Høie
Styremedlem

Arne M. Sele
Ansattes representant

Eimund Nygaard
Adm.dirktør/Konsernsjef

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstilling

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Resultat før skattekostnad		1 270 395	2 924 890	1 299 612
Justert for:				
- avskrivninger og nedskrivninger	14,15	891 901	802 023	963 054
- gevinst salg driftsmidler		-712	-2 126	-133 412
- andre tap / gevinster netto klassifisert som drift	10	-308 901	-1 612 586	-16 547
- endringer i pensjonsforpliktelser	27	-60 892	-144 584	-16 530
- netto finanskostnader	12	385 584	415 055	468 246
- resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	16	54 264	83 570	31 810
Endringer i arbeidskapital:				
- kundefordringer og andre kortsiktige fordringer		-30 283	232 301	-281 247
- leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld		164 889	-74 236	231 892
- endringer i varelager		-96 067	-13 686	-19 456
- endringer i andre tidsavgrensninger		2 355	2 112	38 053
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		2 272 533	2 612 733	2 565 475
Betalte renter	24	-394 654	-406 965	-436 023
Betalte skatter		-567 611	-674 396	-480 118
Netto kontantstrømmer fra driften		1 310 268	1 531 372	1 649 334
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter				
Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler	15	-1 937 130	-1 756 567	-1 322 243
Utbetaling ved kjøp av finansielle anleggsmidler		-5 482	-330	-207
Utbetaling ved kjøp av immaterielle eiendeler	14	-419	-6 238	0
Innbetaling ved salg av varige driftsmidler		3 639	40 941	138 002
Utbetaling kjøp av datterselskap	7	-7 830	-160 784	-45
Utbetalinger ved lån til tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		-146 992	-251 855	-4 432
Innbetalinger av lån til tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		658	249 852	395 150
Utbetaling kjøp av andeler tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	16	-48 026	-1 211	-9 681
Innbetaling ved salg av aksjer i datterselskap		0	1 204 441	0

Kontantstrømoppstilling forts.

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Utbetaling kjøp av andeler i investering tilgjengelig for salg	17	-1 734	-1 120	-2 155
Netto inn- og utbetalinger øvrige finansielle anleggsmidler		-645	1 918	0
Kontanteffekt utgang datterselskap		0	-58 175	-52 989
Netto kontantstrømmer brukt til investeringsaktiviteter		-2 143 961	-739 128	-858 600
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter				
Innbetaling av egenkapital fra minoritet	7	24 000	26 400	10 812
Opptak av lån	24	3 750 000	1 200 000	2 450 000
Nedbetaling rentebærende gjeld	24	-2 677 000	-1 881 331	-2 728 000
Betaling av finansielle leieforpliktelser		-13 697	-12 293	-7 404
Utbytte betalt til selskapets aksjonærer		-432 000	-382 000	-373 000
Netto kontantstrømmer brukt til finansieringsaktiviteter		651 303	-1 049 224	-647 592
Endring i kontanter og kontantekvivalenter				
Kontanter og kontantekvivalenter per 01.01		749 222	1 003 449	860 307
Kontanter ved oppkjøp av datterselskap	7	6 635	2 752	0
Kontanter og kontantekvivalenter per 31.12.		573 467	749 222	1 003 449

Endringer i konsernets egenkapital

Endringer i konsernets egenkapital 2015

(Tall i hele tusen)	Note	Aksje- kapital og overkurs	Annen egen- kapital ikke resul- tåført	Annen egen- kapital	Egen- kapital tilordnet selskapets aksjonærer	Ikke- kontrol- lerende eierinter- esser	Sum egen- kapital
Egenkapital 31.12.14		1 275 592	-281 009	5 013 314	6 007 898	19 490	6 027 388
Årsresultat		0	0	693 337	693 337	15 105	708 442
Utvidet resultatregnskap							
Kontantstrømsikring	23	0	-114 201	0	-114 201	0	-114 201
Omregningsdifferanse	23	0	32 509	0	32 509	0	32 509
Andel utvidet resultat tilknyttede selskaper	16	0	1 341	0	1 341	0	1 341
Endret estimat pensjoner	27, 23,13	0	170 188	0	170 188	0	170 188
Sum utvidet resultat etter skatt		0	89 837	0	89 837	0	89 837
Årets totalresultat etter skatt		0	89 837	693 337	783 174	15 105	798 278
Utbytte		0	0	-432 000	-432 000	0	-432 000
Investering i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	16	0	0	1 147	1 147	0	1 147
Kapitalforhøyelser		0	0	0	0	24 000	24 000
Andre endringer ført direkte mot egenkapital	23	0	0	-7 014	-7 014	0	-7 014
Egenkapital 31.12.15		1 275 592	-191 172	5 268 786	6 353 206	58 595	6 411 801

Endringer i konsernets egenkapital 2014

(Tall i hele tusen)	Note	Aksje- kapital og overkurs	Annen egen- kapital ikke resul- tatført	Annen egen- kapital	Egen- kapital tilordnet selskapets aksjonærer	Ikke- kontrol- lerende eierinter- esser	Sum egen- kapital
Egenkapital 31.12.13		1 275 592	-127 899	3 171 932	4 319 626	14 779	4 334 405
Årsresultat		0	0	2 226 103	2 226 103	-21 689	2 204 414
Utvidet resultatregnskap							
Kontantstrømsikring	23	0	-63 993	0	-63 993	0	-63 993
Omregningsdifferanse	23	0	88 565	0	88 565	0	88 565
Andel utvidet resultat tilknyttede selskaper	16	0	-10 179	0	-10 179	0	-10 179
Endret estimat pensjoner		0	-167 503	0	-167 503	0	-167 503
Sum utvidet resultat etter skatt		0	-153 110	0	-153 110	0	-153 110
Årets totalresultat etter skatt		0	-153 111	2 226 103	2 072 993	-21 689	2 051 305
Utbytte		0	0	-382 000	-382 000	0	-382 000
Investering i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	16	0	0	-16 152	-16 152	0	-16 152
Kapitalforhøyelser		0	0	0	0	26 400	26 400
Andre endringer ført direkte mot egenkapital	23	0	0	13 431	13 431	0	13 431
Egenkapital 31.12.14		1 275 592	-281 009	5 013 314	6 007 898	19 490	6 027 388

Endringer i konsernets egenkapital 2013

(Tall i hele tusen)	Note	Aksje- kapital og overkurs	Annen egen- kapital ikke resul- tatført	Annen egen- kapital	Egen- kapital tilordnet selskapets aksjonærer	Ikke- kontrol- lerende eierinter- esser	Sum egen- kapital
Egenkapital 31.12.12		1 275 592	177 772	2 995 559	4 448 922	45 877	4 494 799
Årsresultat		0	0	547 464	547 464	-41 910	505 554
Utvidet resultatregnskap							
Kontantstrømsikring	23	0	-215 976	0	-215 976	0	-215 976
Omregningsdifferanse	23	0	45 397	0	45 397	0	45 397
Andel utvidet resultat tilknyttede selskaper		0	-7 926	0	-7 926	0	-7 926
Endret estimat pensjoner		0	-127 165	0	-127 165	0	-127 165
Sum utvidet resultat etter skatt		0	-305 670	0	-305 670	0	-305 670
Årets totalresultat etter skatt		0	-305 670	547 464	241 794	-41 910	199 884
Utbytte		0	0	-373 000	-373 000	0	-373 000
Kapitalforhøyelser		0	0	0	0	10 812	10 812
Andre endringer ført direkte mot egenkapital	23	0	0	1 909	1 909	0	1 909
Egenkapital 31.12.13		1 275 592	-127 899	3 171 932	4 319 626	14 779	4 334 405

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Vassbotnen 11a Forus, NO-4313 Sandnes
Postboks 8015, NO-4068 Stavanger

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA

Tlf: + 47 51 70 66 00

Fax: + 47 51 70 66 01

www.ey.no

Medlemmer av den norske revisorforening

Til generalforsamlingen i
Lyse AS

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Lyse AS, som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger. Konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap, oppstilling av utvidet konsolidert resultatregnskap, oppstilling over endringer i konsernets egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger

Styrets og administrerende direktørs ansvar for årsregnskapet

Styret og administrerende direktør er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge for selskapsregnskapet og i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU for konsernregnskapet, og for slik intern kontroll som styret og administrerende direktør finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon om selskapsregnskapet og vår konklusjon om konsernregnskapet.

Konklusjon om selskapsregnskapet

Etter vår mening er selskapsregnskapet for Lyse AS avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2015 og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Konklusjon om konsernregnskapet

Etter vår mening er konsernregnskapet for Lyse AS avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av konsernets finansielle stilling per 31. desember 2015 og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen og om redegjørelser om foretaksstyring og samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at styret og administrerende direktør har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Stavanger, 17. mars 2016
ERNST & YOUNG AS

Jan Kvalvik
statsautorisert revisor

Noter til regnskapet

1 Generell informasjon

Lyse er et norsk industrikonsern innenfor energi og telekommunikasjon. Virksomheten omfatter produksjon og salg av energi- og telekomprodukter, samt bygging, drift og vedlikehold av infrastruktur. Lyse selger energi- og telekomprodukter i så vel regionale som nasjonale markeder. Hovedmarkedet ligger i Sør-Rogaland.

Lyse eies av 16 kommuner i Sør-Rogaland. Hovedkontoret ligger i Breiflåtveien 18 i Stavanger. Konsernets obligasjons- og sertifikatlån er notert på Oslo Børs. Konsernregnskapet ble vedtatt av styret 17. mars 2016.

2 Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene

Nedenfor beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelsen av konsernregnskapet. Disse prinsippene er benyttet på samme måte i alle perioder som er presentert, dersom ikke annet fremgår av beskrivelsen.

2.1 Basisprinsipper

Konsernregnskapet er utarbeidet i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS) som er fastsatt av EU. Konsernregnskapet er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift.

Konsernregnskapet er utarbeidet basert på historisk kost prinsippet med følgende modifikasjoner: Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler og forpliktelser (herunder finansielle derivater) vurdert til virkelig verdi over resultatet.

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av konsernets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernregnskapet, er beskrevet i note 6.

Endringer i regnskapsprinsipper og opplysninger

a) Nye og endrede standarder tatt i bruk av konsernet

IFRIC 21 Avgifter

Fortolkningen IFRIC 21 Avgifter medfører at eiendomsskatten som tidligere ble resultatført over året, heretter belastes i sin helhet i perioden når skatten ilegges. Endringen påvirker kun delårsregnskapene, og ikke årsregnskapet.

Forbedringsprosjektet 2011-2013

Forbedringsprosjektet 2011-2013 endret IFRS 13 slik at også våre fysiske kraftkontrakter som ikke er til eget bruk, og dermed måles løpende til virkelig verdi, heretter kan inngå i en porteføljevurdering dersom øvrige kriterier er til stede, og konsernet velger dette som prinsipp for den aktuelle porteføljen. Det er foreløpig ikke utpekt noen porteføljer for netto vurdering av virkelig verdi ved utgangen av 2015.

Øvrige endringer som trådte i kraft for regnskapsåret 2015 var ikke aktuelle for konsernet.

b) Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor konsernet ikke har valgt tidlig anvendelse

Flere nye standarder, endringer i standardene og fortolkninger er pliktige for fremtidige årsregnskap. Blant de som konsernet har valgt å ikke tidlig anvende, er de vesentligste opplyst om nedenfor.

IFRS 9 Finansielle instrumenter omhandler klassifikasjon, måling og innregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring. Den ble utgitt i juli 2014 og erstattet IAS 39. Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre kategorier: virkelig verdi over utvidet resultat, virkelig verdi over resultatet og amortisert kost. Målekategori bestemmes ved førstegangsregnskapsføring av eiendelen. Klassifiseringen avhenger av enhetens forretningsmodell for styring av sine finansielle instrumenter og karakteristikken av kontantstrømmene til det enkelte instrumentet. Egenkapitalinstrumenter skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi over resultatet. Foretaket kan velge å presentere verdiendringene over utvidet resultat, men valget er bindende, og ved senere salg kan ikke gevinst/tap reklassifiseres over resultatet. Verdifall som skyldes kredittrisiko skal nå innregnes basert på forventet tap i stedet for dagens modell der tap må være pådratt. For finansielle forpliktelser viderefører standarden stort sett kravene i IAS 39. Den største endringen er at i tilfeller der virkelig verdi-opsjonen er tatt i bruk for en finansiell forpliktelse, skal endringer i virkelig verdi som skyldes endring i egen kredittrisiko innregnes i utvidet resultat. IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Samtidig sikringsdokumentasjon kreves fortsatt. Standarden trer i kraft for regnskapsåret 2018, men tidlig anvendelse er tillatt. Konsernet har fortsatt ikke fullt ut vurdert virkningen av IFRS 9.

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter omhandler inntektsføring. Standarden fordrer en inndeling av kundekontrakten i de enkelte ytelsesplikter. En ytelsesplikt kan være en vare eller en tjeneste. Inntekt regnskapsføres når en kunde oppnår kontroll over en vare eller tjeneste, og dermed har muligheten til å bestemme bruken av og kan motta fordelene fra varen eller tjenesten. Standarden erstatter IAS 18 Driftsinntekter og IAS 11 Anleggskontrakter og tilhørende tolkninger. Standarden trer i kraft for regnskapsåret 2018, men tidlig anvendelse er tillatt. Konsernet vurderer for tiden virkningen av IFRS 15.

Det er ingen andre identifiserte IFRSer eller IFRIC-fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å ha en vesentlig påvirkning på regnskapet.

2.2 Konsolideringsprinsipper

a) Datterselskaper

Datterselskap er alle enheter som konsernet har kontroll over. Kontroll over en enhet oppstår når konsernet er utsatt for variabilitet i avkastningen fra enheten og har evnen til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over enheten. Datterselskap konsolideres fra dagen kontroll oppstår, og dekonsolideres når kontroll opphører.

Virksomhetssammenslutninger regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Vederlaget som er ytt måles til virkelig verdi av overførte eiendeler og pådratte forpliktelser. Inkludert i vederlaget inngår også virkelig verdi av betingede eiendeler og forpliktelser. Utgifter til virksomhetssammenslutninger kostnadsføres når de påløper. Identifiserbare eiendeler og gjeld regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Ikke kontrollerende eierinteresser i det oppkjøpte foretaket måles enten til virkelig verdi eller til sin andel av det overtatte foretakets nettoeiendeler. Dersom summen av vederlaget, balanseført beløp av ikke kontrollerende eiere og virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet av tidligere eierinteresser overstiger virkelig verdi av identifiserbare nettoeiendeler i det oppkjøpte foretaket, balanseføres differansen som goodwill, jf. note 2.6. Er summen lavere enn selskapets nettoeiendeler, resultatføres differansen som gevinst i resultatregnskapet.

Konserninterne transaksjoner, mellomværende og urealisert fortjeneste og tap mellom konsernselskaper elimineres. Regnskapsprinsipper i datterselskaper omarbeides når dette er nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

b) Transaksjoner med ikke kontrollerende eiere

Transaksjoner med ikke kontrollerende eiere behandles som egenkapitaltransaksjoner. Ved kjøp av aksjer fra ikke kontrollerende eiere føres forskjellen mellom vederlaget og aksjenes forholdsmessige andel av balanseført beløp av nettoeiendeler i datterselskapet mot egenkapitalen til morselskapets eiere. Gevinst eller tap ved salg til ikke kontrollerende eiere føres tilsvarende mot egenkapitalen. Når konsernet ikke lenger har kontroll, måles eventuelle gjenværende eierinteresser til virkelig verdi med endring over resultatet. Virkelig verdi utgjør deretter anskaffelseskost for den videre regnskapsføring, enten som investering i tilknyttet selskap, felleskontrollert virksomhet eller finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i utvidet resultat relatert til dette selskapet behandles som om konsernet hadde avhendet underliggende eiendeler og gjeld. Dette vil kunne innebære at beløp som tidligere er ført i utvidet resultat reklassifiseres til resultatet.

c) Investeringer der egenkapitalmetoden er anvendt

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper er enheter der konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Betydelig innflytelse foreligger normalt for investeringer der konsernet har mellom 20 og 50 prosent av stemmeberettiget kapital.

Felleskontrollert virksomhet er en felleskontrollert ordning der de partene som har felles kontroll over ordningen, har rett til ordningens netto eiendeler. Felles kontroll oppnås ved at beslutninger om relevante aktiviteter etter kontrakt krever enstemmighet mellom partene som deler kontroll.

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet innregnes etter egenkapitalmetoden fra det tidspunktet betydelig innflytelse eller felles kontroll oppnås og inntil slik innflytelse opphører. Ved førstegangsinnregning vurderes tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet til anskaffelseskost. Konsernets andel av resultatet i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter innregnes i konsernets resultat. Tilsvarende innregnes konsernets andel av den balanseførte verdien av enhetene. Goodwill relatert til det tilknyttede selskapet og den felleskontrollerte virksomheten blir inkludert i balanseført verdi av investeringen. Se punkte 2.6 for vurdering av nedskrivning.

Konsernets resultatandel fra investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet, er presentert på egen linje i resultatregnskapet. Endringer i utvidet resultat i disse investeringene er inkludert i konsernets utvidete resultat. Føringer direkte mot egenkapital i underliggende investering presenteres i konsernets egenkapitaloppstilling med konsernets andel. Urealisert gevinst knyttet til transaksjoner med tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er eliminert med konsernets andel i virksomheten.

Når konsernets tapsandel overstiger investeringen i et tilknyttet selskap, reduseres konsernets balanseførte verdi til null og ytterligere tap regnskapsføres ikke med mindre konsernet har en forpliktelse til å dekke dette tapet.

Konsernets andel av urealisert fortjeneste på transaksjoner mellom konsernet og dets tilknyttede selskaper elimineres. Det samme gjelder for urealiserte tap med mindre transaksjonen tilsier en nedskrivning av den overførte eiendelen. Der det har vært nødvendig, er regnskapsprinsipper i de tilknyttede selskapene omarbeidet for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper. Gevinster og tap ved utvanning av eierandeler i tilknyttede selskaper er resultatført.

Når konsernet ikke lenger har betydelig innflytelse måles eventuelle gjenværende eierinteresser til virkelig verdi med endring over resultatet. Virkelig verdi utgjør deretter anskaffelseskost for den videre regnskapsføring som finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i utvidet resultat relatert til dette selskapet behandles som om det tilknyttede selskapet eller den felleskontrollerte virksomheten hadde avhendet underliggende eiendeler og gjeld. Dette vil kunne innebære at beløp som tidligere er ført i utvidet resultat reklassifiseres til resultat. Ved reduksjon av eierandel i tilknyttet selskap eller felleskontrollert virksomhet hvor konsernet opprettholder betydelig innflytelse, reklassifiseres også en forholdsmessig andel av beløp som tidligere er ført i utvidet resultat til resultatet. Dersom egenkapitalmetoden ikke opphører, for eksempel ved overgang fra tilknyttet selskap til felleskontrollert virksomhet, foretas det ikke ny måling av gjenværende eierinteresse.

d) Investeringer der bruttometoden er anvendt

Felleskontrollerte driftsordninger

Felleskontrollert driftsordning er en felleskontrollert ordning der konsernet og de andre deltakerne som har felles kontroll over enheten, har kontraktsmessige rettigheter til eiendelene og ansvar for forpliktelsene til enheten. Ved felleskontrollert driftsordning må sentrale beslutninger knyttet til relevante aktiviteter være enstemmige. Ved vurdering av om en felleskontrollert ordning er en felleskontrollert driftsordning vurderes blant annet ordningens struktur, juridiske form, kontraktsmessige avtaler og andre fakta og omstendigheter.

Konsernet innregner dets relative andel av eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader i den felleskontrollerte driftsordningen. Når konsernet inngår transaksjoner med en felleskontrollert driftsordning der konsernet er deltaker, innregner konsernet kun de andre partenes andel av gevinster og tap fra transaksjonen. Ved kjøp av eiendeler fra felleskontrollerte driftsordninger vil gevinst eller tap først resultatføres når eiendelen selges ut av konsernet. Tap resultatføres umiddelbart dersom transaksjonen indikerer reduksjon i netto salgsverdi på omløpsmidler eller verdifall på anleggsmidler.

Deleide kraftverk

Konsernets andel i deleide kraftverk klassifiseres som felleskontrollerte driftsordninger.

2.3 Segmentinformasjon

Segmentene er rapportert etter samme struktur som i konsernets interne rapportering til ledelsen. Et virksomhetssegment er en del av virksomheten som leverer produkter eller tjenester som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre virksomhetsområder.

2.4 Omregning av utenlandsk valuta

a) Funksjonell valuta

Funksjonell valuta fastsettes for hvert selskap i konsernet, basert på valutaen innenfor det primære økonomiske miljøet der hvert enkelt selskap i konsernet driver sin virksomhet. Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til funksjonell valuta basert på dagskurs på transaksjonstidspunktet. Ved slutten av hver rapporteringsperiode omregnes monetære poster i utenlandsk valuta til sluttkurs, ikke-monetære poster måles til historisk kost omregnet på transaksjonstidspunktet og ikke-monetære poster i utenlandsk valuta som måles til virkelig verdi omregnes til valutakursene som gjaldt på tidspunktet for beregning av virkelig verdi. Valutakursendringer resultatføres løpende i regnskapsperioden.

Dersom valutaposisjonen anses som kontantstrømsikring føres gevinster og tap som del av utvidet resultat.

b) Presentasjonsvaluta

Konsernets presentasjonsvaluta er NOK. Dette er også morselskapets funksjonelle valuta. Selskap med annen funksjonell valuta, omregnes til balansedagens kurs for balanseposter, inkludert goodwill, og til transaksjonskurs for resultatposter. Som en tilnærming til transaksjonskurs er månedlige gjennomsnittskurser benyttet. Omregningsdifferanser føres mot utvidet resultat. Ved tap av kontroll, betydelig innflytelse eller felles kontroll blir akkumulerte omregningsdifferanser knyttet til investering som er henført til kontrollerende eierinteresser resultatført. Ved delvis avhendelse av datterselskaper (ikke tap av kontroll) henføres den forholdsmessige andelen av akkumulerte omregningsdifferanser til ikke-kontrollerende eierinteresser.

2.5 Varige driftsmidler

Varige driftsmidler regnskapsføres til anskaffelseskost, med fradrag for avskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmiddelet. Låneutgifter som påløper under tilvirkning av varige driftsmidler balanseføres frem til eiendelen er klar til tiltenkt bruk. Anskaffelseskost kan også omfatte gevinster eller tap overført fra egenkapital som skyldes sikring av kontantstrøm i utenlandsk valuta ved kjøp av driftsmidler.

Utgifter påløpt etter at driftsmidlet er tatt i bruk, slik som løpende vedlikehold, resultatføres, mens øvrige utgifter som forventes å gi fremtidige økonomiske fordeler blir balanseført.

Periodisk vedlikehold blir balanseført med avskrivning over perioden frem til neste vedlikehold planlegges gjennomført. Eventuell restverdi på utskiftet eiendel fraregnes.

Tomter avskrives ikke. Andre driftsmidler avskrives etter den lineære metode slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid:

Anlegg energi	3 - 75 år
Anlegg bredbånd	3 - 25 år
Anlegg nett	10 - 50 år
Andre bygg	33 - 50 år
Maskiner og inventar	3 - 12 år

Driftsmidlenes utnyttbare levetid, samt restverdi, vurderes på hver balansedag og endres hvis nødvendig. Når balanseført verdi på et driftsmiddel er høyere enn estimert gjenvinnbart beløp, skrives verdien ned til gjenvinnbart beløp (note 2.7).

Gevinst og tap ved avgang driftsmidler resultatføres og utgjør forskjellen mellom salgspris og balanseført verdi.

2.6 Immaterielle eiendeler

Utgifter til forskning kostnadsføres når de påløper. Utgifter til utvikling balanseføres i den grad det kan identifiseres en fremtidig økonomisk fordel knyttet til utviklingen av en identifiserbar immateriell eiendel. Andre utviklingskostnader resultatføres når de påløper. Utviklingskostnader som tidligere er kostnadsført blir ikke balanseført i senere perioder. Balanseførte utviklingskostnader avskrives lineært fra tidspunktet for kommersialisering over den periode det er forventet å gi økonomiske fordeler. Balanseførte utviklingskostnader testes årlig for verdifall etter IAS 36.

a) Vannfallrettigheter

Vannfallsrettigheter er balanseført til historisk anskaffelseskost. Det foreligger ikke hjemfallsrett, og vannfallsrettigheter er derfor vurdert til å være en tidsbegrenset eiendel og avskrives ikke.

b) Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill ved kjøp av andel i tilknyttede selskaper er inkludert i investeringer i tilknyttede selskaper, og testes for nedskrivning som del av balanseført verdi på investeringen. Goodwill testes årlig for verdifall og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag av nedskrivninger. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Gevinst eller tap ved salg av en virksomhet inkluderer balanseført verdi av goodwill tilhørende den solgte virksomheten.

For senere testing av behov for nedskrivning av goodwill, blir denne allokert til aktuelle kontantstrømgenererende enheter. Allokeringen skjer til de kontantgenererende enheter eller grupper av kontantgenererende enheter som forventes å få fordeler av oppkjøpet.

c) Merkevareravn

Sentrale merkevareravn i konsernet testes årlig for verdifall og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for nedskrivninger. Tidsbegrensede merkevareravn regnskapsføres til historisk kost med fradrag for lineære avskrivninger over forventet utnyttbar levetid.

d) Kundeporteføljer

Kundeporteføljer er balanseført til historisk anskaffelseskost med fradrag for avskrivninger. Kundeporteføljer har begrenset utnyttbar levetid og avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

e) Driftsrettigheter

Kjøpte rettigheter regnskapsføres til historisk anskaffelseskost med fradrag for avskrivninger. Driftsrettighetene har begrenset utnyttbar levetid og avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

2.7 Verdifall og nedskrivning på ikke finansielle eiendeler

Goodwill samt immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid avskrives ikke, men vurderes årlig for verdifall. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som avskrives, vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelenes balanseført verdi. En nedskrivning resultatføres med forskjellen mellom balanseførte verdi og gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi med fradrag av salgskostnader og bruksverdi. Ved vurdering av verdifall

grupperes anleggsmidlene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige kontantstrømmer (kontantgenererende enheter). Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke finansielle eiendeler (unntatt goodwill).

2.8 Varer

Varer vurderes til det laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi.

2.9 Aksjekapital og overkurs

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital.

2.10 Betalbar skatt og utsatt skatt

Skattekostnaden består av betalbar skatt og utsatt skatt. Skatt blir resultatført bortsett fra når den relaterer seg til poster som blir regnskapsført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. I disse tilfellene regnskapsføres også skatten direkte mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen.

Det er beregnet utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og konsoliderte regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld ved bruk av gjeldsmetoden. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skattelover som er vedtatt eller i det alt vesentlige er vedtatt på balansedagen, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres, eller når den utsatte skatten gjøres opp. Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattbar inntekt vil foreligge, og at de midlertidige forskjellene kan fratrekkes i denne inntekten.

Beskatning av kraftproduksjonsvirksomheten

Utover alminnelig inntektsskatt belastes kraftproduksjonsvirksomheten med eiendomsskatt, naturressursskatt og grunnrenteskatt.

Grunnrenteskatt

Grunnrenteskatt utgjør 31 % av netto grunnrenteinntekt beregnet for hvert kraftverk. Grunnrenteinntekten blir beregnet på grunnlag av det enkelte kraftverkets produksjon time for time, multiplisert med spotprisen i den korresponderende timen. For leveranser av konsesjonskraft og kraft på langsiktige kontrakter over syv år brukes faktisk kontraktpris. Den beregnede inntekten reduseres med faktiske driftskostnader, avskrivninger og en friinntekt for å komme frem til netto grunnrenteinntekt. Friinntekten fastsettes årlig på grunnlag av skattemessig verdi av driftsmidlene i kraftverket multiplisert med en normrente.

Negativ grunnrenteinntekt oppstått i et kraftverk kan fra og med 2007 samordnes mot positiv grunnrenteinntekt i andre kraftverk. Tidligere års negative grunnrente kan fremføres med renter mot senere positiv grunnrenteinntekt i samme kraftverk. Utsatt skattefordel knyttet til fremførbare underskudd og utsatt skatt knyttet til andre midlertidige forskjeller balanseføres for hvert kraftverk. Utsatt skattefordel balanseføres dersom denne kan sannsynliggjøres anvendt i løpet av en 15 års periode.

Naturressursskatt

Naturressursskatt er en overskuddsuavhengig skatt som beregnes på grunnlag av det enkelte kraftverks gjennomsnittlige produksjon de siste syv årene. Skattesatsen er satt til 1,3 øre/kWh. Overskuddsskatt kan avregnes mot betalbar naturressursskatt. Den andelen av naturressursskatten som overstiger overskuddsskatt, kan fremføres med renter til senere år, og blir balanseført som en forskuddsbetalt skatt (fordring).

Eiendomsskatt

Eiendomsskatt for kraftverk blir beregnet på grunnlag av faktisk produksjon, med fradrag for faktiske driftskostnader og betalt grunnrenteskatt i det enkelte kraftverk. Inntektssiden i eiendomskatten beregnes ut fra samme grunnlag som i grunnrentebeskatningen. Eiendomsskattegrunnlaget fremkommer ved å diskontere foregående fem års netto driftsinntekter i kraftverket med fastsatt rente over all fremtid, med fradrag av nåverdien av kraftverkets beregnede kostnader til utskiftning av driftsmidler. Av eiendomsskattegrunnlaget beregnes fra 0,2 % til 0,7 % eiendomsskatt til den enkelte kommune. Eiendomsskatt presenteres som driftskostnad.

2.11 Pensjon

Konsernet har både ytelsesplaner og innskuddsplaner.

Ytelsesplan

En ytelsesplan er en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering, og som er finansiert gjennom innbetalinger til forsikringsselskaper eller pensjonskasser. Pensjonsutbetalingen er normalt avhengig av en eller flere faktorer slik som alder, antall år i selskapet og lønn. Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av forpliktelsen på balansedatoen med fradrag for virkelig verdi av pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode. Nåverdien av de definerte ytelsene bestemmes ved å diskontere estimerte framtidige utbetalinger med en diskonteringsrente med utgangspunkt i renten på høykvalitets bedriftsobligasjoner utstedt i den valuta som forpliktelsen skal utbetales og med tilnærmet lik løpetid som utbetalingshorisonten av forpliktelsen.

Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuarmessige forutsetninger føres mot egenkapitalen via utvidet resultat i perioden de oppstår. Virkningen av endringer i ordningens ytelser resultatføres umiddelbart.

Innskuddsplan

En innskuddsplan er en pensjonsordning hvor konsernet betaler faste bidrag til en separat juridisk enhet. Konsernet har ingen juridisk eller annen forpliktelse til å betale ytterligere bidrag i tilfelle enheten ikke har nok midler til å betale alle ansatte ytelser knyttet til opptjening i inneværende og tidligere perioder. Ved innskuddsplaner betaler konsernet innskudd til offentlig eller privat administrerte forsikringsplaner for pensjon på obligatorisk, avtalemessig eller frivillig basis. Konsernet har ingen ytterligere betalingsforpliktelser etter at innskuddene er blitt betalt. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad når de forfaller. Forskuddsbetalte innskudd bokføres som en eiendel i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere framtidige innbetalinger.

2.12 Avsetninger

Konsernet regnskapsfører avsetninger for miljømessige utbedringer, restrukturering og rettslige krav når: a) det eksisterer en juridisk eller selvpålagt forpliktelse som følge av tidligere hendelser, b) det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen vil komme til oppgjør i form av en overføring av økonomiske ressurser og c) forpliktelsens størrelse kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet. Det avsettes ikke for fremtidige driftstap.

I tilfeller hvor det foreligger flere forpliktelser av samme natur, fastsettes sannsynligheten for at forpliktelsen vil komme til oppgjør ved å vurdere konsernet under ett.

Avsetninger måles til nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen. Det benyttes en diskonteringsrate før skatt som reflekterer nåværende markedssituasjon og spesifikk risiko for forpliktelsen. Økningen i forpliktelsen som følge av endret tidsverdi føres som finanskostnad.

2.13 Inntektsføring

Inntekter ved salg av varer og tjenester vurderes til virkelig verdi av vederlaget, netto etter fradrag for merverdiavgift, returer, rabatter og avslag. Konserninternt salg elimineres. Salg resultatføres når inntekten kan måles pålitelig, det er sannsynlig at de økonomiske fordelene knyttet til transaksjonen vil tilflyte konsernet og spesielle kriterier knyttet til formene for salg er oppfylt. Salg vurderes ikke å kunne måles pålitelig før alle betingelser knyttet til salget er innfridd. Konsernet baserer estimatene for regnskapsføring på historikk, vurdering av type kunde og transaksjon samt eventuelle spesielle forhold knyttet til den enkelte transaksjon.

a) Salg av varer

Salg fra forretningsområdene Energi, Telekom, Infrastruktur og elnett, LNG samt Andre resultatføres når en enhet innenfor konsernet har levert produktet til kunden, og det ikke er uoppfylte forpliktelser knyttet til varen.

Inntektsført nettleie fra forretningsområdet Infrastruktur og elnett tilsvarer periodens leverte volum avregnet til den til enhver tid fastsatte tariff. Mer-/mindreinntekt defineres etter IFRS som regulatorisk gjeld/eiendel som ikke kvalifiserer til balanseføring. Dette begrunnes med at det ikke er inngått kontrakt med en bestemt kunde, og at fordringen er betinget av en framtidig leveranse. Inntekten det enkelte år kan derfor avvike i forhold til inntektsnivået som tillates av regulator (NVE). Tariffene styres ut fra formålet om at den årlige inntekten skal være i samsvar med tillatt inntektsnivå.

b) Salg av tjenester

Salg av tjenester resultatføres i den perioden tjenesten utføres.

c) Renteinntekter og utbytte

Renteinntekter regnskapsføres når de er opptjent, mens utbytte resultatføres når rett til utbytte oppstår.

d) Sluttbrukersalg og kraftkjøpskostnader i Energisegmentet

Produksjon av kraft og sluttbrukersalg inngår i forretningsområdet energi som styres som en enhet. Kraft som selges til Nordpool og kjøpes tilbake for salg til sluttbruker elimineres i segmentets og konsernets omsetning og varekostnad. Se note 8 for ytterligere informasjon.

2.14 El-sertifikater

El-sertifikater som mottas som følge av sertifikatberettiget produksjon inntektsføres på produksjonstidspunktet til virkelig verdi. Beholdningen av mottatte el-sertifikater i produksjonsvirksomheten presenteres som varelager i balansen og er vurdert til laveste av verdien på tildelingstidspunktet og netto realisasjonsverdi.

I sluttbrukervirksomheten vil det ved salg av strøm kostnadsføres et estimat på utgifter knyttet til kjøp av elsertifikater på det solgte volumet. Avsetning, som det ikke er dekning for gjennom kjøpte el-sertifikater, regnskapsføres som kortsiktig gjeld målt til markedspris. Kjøpte el-sertifikater regnskapsføres til anskaffelseskost. Hvis beholdningen av elsertifikater overstiger avsetningsbehov, presenteres overskytende som varelager.

Beholdningen vurderes da til laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi.

2.15 Konesjonskraft, konesjonsavgift og erstatninger

Konesjonskraft inntektsføres ved levering i henhold til fastsatt konesjonskraftpris. Konsernet har pr. 31.12.2015 ingen konesjonskraftavtaler som gjøres opp finansielt. Det betales årlig konesjonsavgifter til stat og kommuner for den økning av produksjonsevnen som innvinnes ved regulering og vannoverføringer. Konesjonsavgifter blir kostnadsført når de påløper.

Konsernet betaler erstatninger til grunneiere for å få bruksrett til vannfall og grunn. I tillegg utbetales erstatninger til andre for skade påført skog, grunn og lignende. Erstatningsutbetalingene er dels engangsutbetalinger og dels løpende i form av utbetalinger eller plikt til å levere erstatningskraft/fristrøm. Nåverdien av forpliktelsene knyttet til årlige erstatninger og erstatningskraft/fristrøm er klassifisert som avsetninger (se note 20). Årlige betalinger føres som andre driftskostnader, mens engangsoppgjør regnskapsføres mot forpliktelsen.

2.16 Offentlige tilskudd

Offentlige tilskudd innregnes netto i resultat og balanse. Der tilskudd er knyttet til aktiviteter som innregnes i resultatregnskapet direkte, er tilskudd behandlet som en reduksjon av de kostnader som knytter seg til aktiviteten som tilskuddet er ment å skulle dekke. Der tilskuddet er knyttet til prosjekter som innregnes i balansen, er tilskuddet behandlet som en reduksjon av beløp innregnet i balansen.

2.17 Operasjonelle leieavtaler

Leieavtaler der konsernet er leietaker og en vesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetaling ved operasjonelle avtaler kostnadsføres lineært over leieperioden.

I leieavtaler hvor konsernet er utleier er eiendelene som er utleid presentert som anleggsmidler i balansen. Leieinntektene inntektsføres etterhvert som de opptjenes.

2.18 Finansielle leieavtaler

Leieavtaler hvor konsernet overtar den vesentlige del av risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av eiendelen, er finansielle leieavtaler. Ved leieperiodens begynnelse balanseføres finansielle leieavtaler til et beløp tilsvarende det laveste av virkelig verdi og minsteleiens nåverdi, fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Ved beregning av leieavtalens nåverdi benyttes den implisitte rentekostnaden i leiekontrakten dersom det er mulig å beregne denne, i motsatt fall benyttes selskapets marginale lånerente. Direkte utgifter knyttet til etablering av leiekontrakten er inkludert i eiendelens kostpris. Tilsvarende beløp er bokført som langsiktig gjeld. Denne nedkvitteres i takt med leiebetalinger og beregnet rente.

Samme avskrivningstid benyttes for selskapets øvrige avskrivbare eiendeler. Dersom det ikke foreligger en rimelig sikkerhet for at selskapet vil overta eierskapet ved utløpet av leieperioden, avskrives eiendelen over den korteste av leieavtalens løpetid og eiendelens estimerte utnyttbare levetid.

2.19 Utbytte

Utbyttebetalinger til morselskapets aksjonærer klassifiseres som gjeld fra og med det tidspunkt utbyttet er fastsatt av generalforsamlingen.

2.20 Finansielle instrumenter

Konsernet klassifiserer finansielle instrumenter i følgende kategorier: a) til virkelig verdi over resultatet, b) finansielle instrumenter til virkelig verdi ført over utvidet resultat, c) utlån og fordringer d) finansiell gjeld målt til amortisert kost og e) finansielle eiendeler tilgjengelige for salg. Klassifiseringen avhenger av hensikten med eiendelen og foretas ved anskaffelsen.

a) Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet er finansielle eiendeler holdt for omsetning. En finansiell eiendel klassifiseres i denne kategorien dersom den primært er anskaffet med henblikk på å gi fortjeneste fra kortsiktige prissvingninger. Derivater klassifiseres som holdt for omsetning, med mindre de er en del av en regnskapsmessig sikring (se kategorien under). Eiendeler og forpliktelser i denne kategorien klassifiseres som omløpsmidler/kortsiktig gjeld dersom det forventes at de vil bli gjort opp innen 12 måneder, ellers klassifiseres de som anleggsmidler / langsiktig gjeld. Instrumenter som er holdt med formål for trading klassifiseres som kortsiktig.

b) Finansielle instrumenter til virkelig verdi ført over utvidet resultat

Et derivat som er utpekt som sikringsinstrument i en kontantstrømsikring og som kvalifiserer for regnskapsmessig sikring klassifiseres i denne kategorien. Sikringsinstrumenter balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt som sikringskontrakten inngås, og deretter løpende til virkelig verdi på hver balansedag. Den etterfølgende regnskapsføringen av gevinster og tap beskrives i avsnitt 2.21.

c) Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke derivative finansielle eiendeler med fastsettbare betalinger som ikke omsettes i et aktivt marked. Disse klassifiseres som omløpsmidler med mindre de forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen. I så fall klassifiseres de som anleggsmidler. Utlån og fordringer klassifiseres som kundefordringer og andre fordringer, samt kontanter og kontantekvivalenter i balansen. Kontanter og kontantekvivalenter består av kontanter, bankinnskudd, andre kortsiktige, lett omsettelige investeringer med maksimum tre måneders opprinnelig løpetid og trekk på kassekreditt. I balansen er kassekreditt inkludert i lån under kortsiktig gjeld.

d) Finansiell gjeld målt til amortisert kost

I denne posten inngår rentebærende gjeld, leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld. Lån regnskapsføres til virkelig verdi når utbetaling av lånet finner sted, med fradrag for transaksjonskostnader. I etterfølgende perioder regnskapsføres lån til amortisert kost beregnet ved bruk av effektiv rentemetode. Forskjellen mellom det utbetalte lånebeløpet (fratrasket transaksjonskostnader) og innløsningsverdien resultatføres over lånets løpetid. Lån klassifiseres som kortsiktig gjeld med mindre det foreligger en ubetinget rett til å utsette betaling av gjelden i mer enn 12 måneder fra balansedato.

e) Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er ikke derivate finansielle eiendeler som man velger å plassere i denne kategorien, eller som ikke er klassifisert i noen annen kategori. Egenkapitalinstrumenter i denne kategorien klassifiseres som anleggsmidler så sant ikke investeringen forfaller eller ledelsen har til hensikt å selge investeringen innen 12 måneder fra balansedagen.

Presentasjon av derivater i resultat og balanse

Derivater er presentert på egne linjer i balansen under henholdsvis eiendeler og gjeld. Derivater presenteres som kortsiktig dersom det forventes at de vil bli gjort opp innen 12 måneder, ellers klassifiseres de som langsiktig. Finansielle kraftkontrakter holdt for handelsformål presenteres alltid som kortsiktig. Derivater presenteres brutto i balansen så langt det ikke foreligger juridisk rett til motregning, og slik motregning faktisk vil bli benyttet i de løpende kontantoppgjør under kontraktene. I de sistnevnte tilfeller vil de aktuelle kontraktene presenteres netto i balansen. I resultatregnskapet vises endring i virkelig verdi av derivater på egen linje under drift, andre tap/gevinster netto. Verdiendring som klassifiseres som finanskostnad / -inntekt spesifiseres i note 10.

Innregning og måling Førstegangsinnregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes i balansen når foretaket blir part i instrumentets kontraktsbetingelser. Vanlige kjøp og salg av investeringer regnskapsføres på transaksjonstidspunktet, som er den dagen konsernet forplikter seg til å kjøpe eller selge eiendelen. Ved førstegangsinnregning måles eiendelen eller forpliktelsen til virkelig verdi. Finansielle eiendeler eller -forpliktelser som ikke er til virkelig verdi over resultatet tillegges transaksjonsutgifter som er direkte henførbare til anskaffelsen eller utstedelsen av instrumentet. Transaksjonskostnader for andre instrumenter resultatføres.

Etterfølgende måling

Finansielle instrumenter i kategoriene finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet og finansielle instrumenter til virkelig verdi over utvidet resultat, måles til virkelig verdi. Instrumenter som er øremerket som sikringsinstrumenter er underlagt måling i henhold til kravene til sikringsbokføring og omtales i eget avsnitt. Finansielle instrumenter i kategoriene fordringer og finansiell gjeld målt til amortisert kost, måles til amortisert kost ved hjelp av effektiv rentemetode. Kundefordringer blir innregnet til opprinnelig fakturabeløp og nedskrevet dersom det har inntruffet tapsutløsende hendelser som kan måles pålitelig og vil innvirke på betalingen av fordringen. Kundefordringene er således målt til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode. Renteelementet er sett bort fra dersom det er uvesentlig, og dette er tilfellet for de aller fleste av konsernets kundefordringer.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg måles til virkelig verdi. Investeringer i egenkapitalinstrumenter som ikke har noen notert markedspris i et aktivt marked, og hvis virkelig verdi ikke kan måles på en pålitelig måte, måles til anskaffelseskost redusert med nedskrivning. Gevinst eller tap fra endringer i virkelig verdi av finansielle instrumenter klassifisert til virkelig verdi over resultatet, medtas i resultatregnskapet under andre tap/gevinster netto i den perioden de oppstår. Når verdipapirer klassifisert som tilgjengelig for salg selges eller nedskrives, føres samlet verdiregulering som er regnskapsført i utvidet resultat over resultatet som gevinst eller tap fra investeringer i verdipapirer. Se eget avsnitt for verdifall på finansielle eiendeler.

Fraregning

Finansielle eiendeler fjernes fra balansen når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra den finansielle eiendelen opphører, eller når disse rettighetene er blitt overført, og konsernet i hovedsak har overført all risiko og hele gevinstpotensialet ved eierskapet. Finansielle forpliktelser fjernes fra balansen når den har opphørt, det vil si når plikten angitt i kontrakten er oppfylt, kansellert eller utløpt.

Verdifall på finansielle eiendeler

a) Eiendeler balanseført til amortisert kost

Konsernet vurderer ved hver balansedag om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. Tap ved verdifall av en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler innregnes bare dersom det er objektive indikasjoner på verdifall som et resultat av en eller flere hendelser som har intruffet og om dette påvirker fremtidige estimerte kontantstrømmer på en måte som kan måles pålitelig. Størrelsen på tapet måles til differansen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av de estimerte fremtidige kontantstrømmer diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rente. Eiendelens balanseførte verdi reduseres og tapet innregnes i resultatregnskapet. Dersom verdifall senere reduseres, og reduksjonen objektivt kan knyttes til en hendelse som inntreffer etter at verdifallet ble innregnet, skal det tidligere tapet reverseres i resultatregnskapet.

b) Eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg

Konsernet vurderer ved hver balansedag om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. For egenkapitalinstrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg, vil en vesentlig eller langvarig reduksjon i virkelig verdi av instrumentet under anskaffelseskost være en indikasjon på at eiendelen er utsatt for verdifall. Dersom det foreligger slike indikasjoner, og verdireduksjonen tidligere har vært ført mot utvidet resultat, skal det kumulative tapet som er innregnet i utvidet resultat omklassifiseres til resultatregnskapet. Beløpet måles som differansen mellom anskaffelseskost og dagens virkelige verdi, med fradrag for tap ved verdifall som tidligere er resultatført. Tap ved verdifall innregnet i resultatregnskapet for en investering i et egenkapitalinstrument skal ikke reverseres over resultatregnskapet.

2.21 Derivater og sikring

Derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt derivatkontrakten inngås, og deretter løpende til virkelig verdi på hver balansedag. Regnskapsføringen av tilhørende gevinster og tap avhenger av hvorvidt derivatet er utpekt som et sikringsinstrument og eventuelt type sikring. Konsernet klassifiserer derivater som inngår i en regnskapsmessig sikring som:

a) sikring av variabilitet i kontantstrømmer tilknyttet en svært sannsynlig fremtidig transaksjon (kontantstrømssikring)

b) sikring av virkelig verdi av en balanseført eiendel eller forpliktelse (virkelig verdisikring)

Ved inngåelsen av sikringstransaksjonen dokumenterer konsernet sammenhengen mellom sikringsinstrumentene og sikringsobjektene, formålet med risikostyringen og strategien bak de forskjellige sikringstransaksjonene. Konsernet dokumenterer også hvorvidt derivatene som benyttes er effektive til å utligne endringene i virkelig verdi eller kontantstrøm knyttet til sikringsobjektene. Slike vurderinger dokumenteres både ved sikringens inngåelse og løpende i sikringsperioden.

Virkelig verdi av derivatene brukt i sikringsrelasjoner er vist i note 20. Endring i egenkapitalen knyttet til derivater som anvendes i en regnskapsmessig sikring er vist i note 23.

I tillegg til derivater er langsiktig lån i euro utpekt som sikringsinstrument i kontantstrømssikring. Lånet ble inngått i 2015. Se note 5 og 10 for ytterligere informasjon.

a) Kontantstrømsikring

Den effektive delen av endring i virkelig verdi på derivater som inngås og kvalifiserer som sikringsinstrument i kontantstrømsikring, regnskapsføres direkte i utvidet resultat. Tap og fortjeneste på den ineffektive delen resultatføres som andre tap / gevinster – netto hva gjelder sikringsinstrumenter for valuta, og under finans hva gjelder sikringsinstrumenter for renter.

Sikringsgevinster eller tap som er ført over utvidet resultat i egenkapitalen omklassifiseres til resultatregnskapet i den perioden sikringsobjektet påvirker resultatregnskapet (for eksempel når det planlagte sikrede salget finner sted). Gevinst eller tap som knytter seg til den effektive del av rentebytteavtaler som sikrer lån med flytende rente resultatføres under finanskostnader. Gevinsten eller tapet som knytter seg til den ineffektive delen resultatføres som andre tap / gevinster netto. Når den planlagte transaksjonen som sikres fører til balanseføring av en ikke finansiell eiendel (for eksempel varige driftsmidler), omklassifiseres gevinst og tap som tidligere er ført i utvidet resultat som justering av anskaffelseskost for eiendelen.

Når et sikringsinstrument utløper eller selges, eller når en sikring ikke lenger tilfredsstillende kriteriene for sikringsbokføring, forblir samlet gevinst eller tap ført over utvidet resultat i egenkapitalen og blir omklassifisert til resultatet samtidig med resultatføringen av den planlagte transaksjonen. Hvis en sikret transaksjon ikke lenger forventes å bli gjennomført reverseres bokført beløp i egenkapitalen umiddelbart til resultatregnskapet som andre tap / gevinster - netto.

b) Virkelig verdisikring

Endringer i virkelig verdi på derivater som inngås og kvalifiserer for virkelig verdisikring, og som er effektive, føres over resultatregnskapet sammen med endringen i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen på den tilhørende sikrede eiendel eller forpliktelse. Gevinst eller tap knyttet til den ineffektive del resultatføres som andre tap / gevinster – netto. Dersom sikringen ikke lenger oppfyller kriteriene for sikringsbokføring, vil regnskapsført effekt av sikringen for sikringsobjekter som føres til amortisert kost, amortiseres over perioden fram til instrumentets forfall.

c) Derivater som ikke kvalifiserer for sikringsbokføring

Endringer i virkelig verdi på derivater som ikke kvalifiserer for sikringsbokføring, resultatføres som andre tap / (gevinster) – netto. Dette vil også være aktuelt for konsernets avtaler om kjøp og salg av ikke finansielle gjenstander som gjøres opp finansielt.

Et innebygd derivat separeres fra vertskontrakten og regnskapsføres som et derivat hvis alle følgende forutsetninger er oppfylt:

1. De økonomiske kjennetegnene og den økonomiske risikoen ved det innebygde derivatet ikke er nært relatert til de økonomiske kjennetegnene og den økonomiske risikoen til vertskontrakten
2. Et separat instrument med de samme betingelser som det innebygde derivatet ville tilfredsstilt definisjonen av et derivat
3. Det kombinerte instrumentet (hovedkontrakt og innebygd derivat) ikke blir målt til virkelig verdi med endringer i verdien innregnet i resultatet

3 Selskaper som inngår i konsolideringen

Selskapets navn	Segment	Forretningskontor	Eid direkte av morselskapet	Eid av konsernet totalt	Andel eid av ikke-kontrollerende eierinteressser
Lyse Produksjon AS	Energi	Stavanger	100%	100%	
Lyse Energisalg AS	Energi	Stavanger	100%	100%	
Lyse Neo AS	Energi	Stavanger	100%	100%	
Jørpeland Kraft AS	Energi	Stavanger		66,67%	33,33%
Forus Energigjenvinning AS	Energi	Stavanger		100%	
Risavika LNG Production AS	LNG	Sola	100%	100%	
Lyse Elnett AS	Infrastruktur og elnett	Sandnes	100%	100%	
Lyse Infra AS	Infrastruktur og elnett	Sandnes	100%	100%	
Altibox AS	Telekom	Stavanger	100%	100%	
Altibox Danmark A/S	Telekom	Skanderborg, Danmark		100%	
Signal Bredbånd AS	Telekom	Bodø		100%	
Lyse Fiberinvest AS	Telekom	Stavanger	100%	100%	
Lyse Fiber AS	Telekom	Stavanger	100%	100%	
Bergen Fiber AS	Telekom	Bergen		85%	15,00%
Stayon AS	Telekom	Ålesund		100%	
Lyse Link AS	Andre	Stavanger	100%	100%	
Lyse Dialog AS	Andre	Stavanger	100%	100%	
Smartly AS	Andre	Stavanger	100%	100%	
Safemate AS	Andre	Stavanger		100%	
Lyse Energi AS	Andre	Stavanger	100%	100%	
Lyse Kraft AS	Andre	Stavanger	100%	100%	
Lyse AS	Andre	Stavanger	100%	Mor	

Eierandel er lik stemmeandel.

Det tidligere datterselskapet Noralarm AS har i løpet av året fusjonert med Smartly AS og Lyse Dialog AS. Lyse Link AS er overført fra segment Telekom til Andre med virkning fra 1. januar 2015.

4 Segmentinformasjon

Konsernet rapporterer driftssegmenter i tråd med hvordan konsernledelsen fatter, følger opp og evaluerer sine beslutninger. De operative segmentene identifiseres på bakgrunn av den interne styringsinformasjonen som periodisk gjennomgås av ledelsen og som benyttes til ressursallokering og vurdering av inntjening.

Konsernets virksomhet drives for det vesentligste i Rogaland. Forretningsområdet telekommunikasjon har partneravtaler med selskaper lokalisert andre steder i Norge. Transaksjoner og overføringer mellom konsernets forretningsområder skjer til ordinære forretningsmessige betingelser. Ingen ekstern enkeltkunde bidrar med mer enn ti prosent av foretakets driftsinntekter.

Finansiell informasjon for hvert segment utarbeides, så langt det er mulig, i tråd med konsernets prinsipper for utarbeidelse av konsernregnskap. Hvert segment kan bestå av flere selskap. Transaksjoner og mellomværender mellom selskaper innen et segment elimineres. Elimineringer i konsernregnskapet fordeles til de ulike segmentene i tråd med underliggende drift. Transaksjoner og mellomværender mellom segmentene elimineres på konsernnivå og inngår i kolonnen "elimineringer".

Energi

Forretningsområdet energi har sin virksomhet innenfor kraftproduksjon, krafthandel/trading, kraftsalg til sluttbruker samt naturgass, fjernvarme- og kjøling. Forretningsområdet er eier av kraftanlegg, gassanlegg og fjernvarme- og kjølingsanlegg.

Nøkkeltall, Energi

		2015	2014	2013
Middelproduksjon	GWh	5 743	5 743	5 743
Magasinkapasitet	GWh	5 068	5 068	5 068
Produksjon vannkraft	GWh	6 500	6 685	6 114
Områdepris NO2	øre/kWh	17,66	22,80	29,04
Faktisk oppnådd pris (ekskl. sikring)	øre/kWh	21,48	24,13	31,46
Bokført verdi av vannkraft pr. kWh	kr/kWh	1,18	1,18	1,20
Strømleveranse sluttbruker	GWh	3 047	2 916	3 003
Lvert volum Naturgass	GWh	550	513	584
Lvert volum Fjernvarme	GWh	137	120	132

LNG

Forretningsområdet LNG har sin virksomhet innenfor prosessering, salg og distribusjon av LNG (Liquid Natural Gas). Forretningsområdet er eier av produksjonsanlegg for LNG hvor kapasiteten er 100 % utleid til Skangas AS på en langsiktig leieavtale. Forretningsområdet eier 49 % av nedstrømselskapet Skangas AS.

Nøkkeltall, LNG

		2015	2014	2013
Produksjonskapasitet	Tonn	300 000	300 000	300 000
Produsert volum	Tonn	274 009	286 458	251 220
Bokført verdi LNG anlegg	Mill. kr.	1 516	1 555	1 536
Bokført verdi tilknyttet selskap, Skangas AS	Mill. kr.	1 133	1 193	0

Telekommunikasjon

Forretningsområdet telekommunikasjon tilbyr produkter og tjenester innenfor bredbånd og telefoni, og er eier av fiberinfrastruktur i konsernet.

Lyse har i løpet av 2015 investert 40,3 millioner kroner i en eierandel på 50 % i fiberselskapet Istad Fiber AS. Selskapet innregnes som en felleskontrollert virksomhet. Lyse har videre kjøpt ytterligere 24 % av aksjene i Nimbus Direct AS og har en eierandel på 39 %. Etter oppkjøpet innregnes Nimbus Direct AS som et tilknyttet selskap. Balanseført verdi på eierandelen i selskapet beløper seg til 6 millioner kroner pr 31.12.15. Selskapene innregnes etter egenkapitalmetoden og inngår i Telekom-segmentet.

Lyse og Energiselskapet Buskerud (EB) inngikk avtale om samordning av selskapenes fiberaktiviteter på Østlandet i januar 2013. Virksomheten drives i selskapet Viken Fiber Holding AS som regnskapsmessig behandles som felleskontrollert virksomhet og innregnes etter egenkapitalmetoden.

Inkludert Lyses eierandel i Viken Fiber Holding AS, utgjør salgsinntektene for Telekom 2 752 millioner kroner for 2015 (2 434 millioner kroner i 2014) og EBITDA er på 910 millioner kroner i 2015 (784 millioner kroner i 2014).

Nøkkeltall, Telekom

		2015	2014	2013
Sysselsatt kapital	Mill. kr.	3 443	3 019	2 612
EBITDA	Mill. kr.	695	583	508
EBITDA margin	%	33,0 %	31,1 %	30,6 %
Bokført verdi driftsmidler, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	Mill. kr.	3 550	3 037	2 379
Antall kilometer fibernet	Km	25 209	20 741	18 053
Antall aktive fiberkunder i Altibox partnerskapet		406 843	364 322	318 796
Antall aktive fiberkunder eiet av Lyse*		214 303	188 958	152 742
Antall solgte fiberkontrakter		433 819	386 341	338 481

* Inkludert datterselskaper og felleskontrollert virksomhet eiet av Lyse

Infrastruktur og elnett

Forretningsområdet infrastruktur og elnett opererer innen distribusjon av kraft samt leveranse av tjenester innenfor utbygging, drift og vedlikehold av infrastruktur. Eierskapet til infrastrukturen knyttet til distribusjon av kraft ligger også innenfor dette forretningsområdet. Distribusjon av kraft reguleres av Norges Vassdrags- og Energidirektorat.

Nøkkeltall, Infrastruktur og elnett

		2015	2014	2013
Antall nettkunder		140 582	137 901	134 846
Lvert energi	GWh	6 218	6 040	5 976
Nettkapital (NVE kapital) lagt til grunn i inntektsrammen	Mill. kr.	2 781	2 485	2 229
KILE-kostnad	Mill. kr.	27,83	11,96	13,04

Andre

I posten "Andre" inngår Lyse AS, Lyse Dialog AS, Lyse Link AS, Smartly AS og Safemate AS. Lyse AS er konsernets morselskap og leverer konserntjenester innen økonomi, personal og andre fellestjenester. Lyse AS er eier av forretningsbygg. Lyse Dialog AS leverer markeds- og servicetjenester i all hovedsak til interne forretningsområder. Lyse Link AS leverer IKT-tjenester i all hovedsak konserninternt. Lyse Link AS har i tidligere perioder tilhørt Telekom-segmentet, men har for sammenligningsformål blitt omarbeidet til segmentet "andre" for 2014 og 2013. Smartly AS organiserer og gjennomfører målerbytteprosjektet for Lyse AS sitt datterselskap Lyse Elnett AS. I tillegg utvikler og kommersialiserer Smartly AS konsepter og produkter knyttet til "smarte" hjem. Safemate AS utvikler og selger trygghetsalarmer.

Det tidligere datterselskapet Noralarm AS har i løpet av året fusjonert med Smartly AS og Lyse Dialog AS. Noralarm AS tilhørte segmentet Telekom til og med 2014, men for sammenligningsformål er 2014 og 2013 omarbeidet som om det tilhørte segmentet "andre".

Antall årsverk pr segment

	2015	2014	2013
Energi	114	109	100
LNG	21	29	40
Infrastruktur og elnett	332	313	296
Telekom	286	250	189
Andre	461	351	301
Sum antall årsverk	1 214	1 052	926

Resultat 2015

(Tall i hele millioner)	Energi	LNG	Telekom	Infrastruktur og elnett	Andre segment	Elimineringer	Konsern
Brutto driftsinntekter	2 335	261	2 313	1 152	697	-871	5 888
Salg mellom segmenter	-96	-12	-20	-126	-554	809	0
Salgsinntekter	2 239	249	2 293	1 026	143	-61	5 888
EBITDA*)	1 548	46	695	318	-50	-9	2 548
Varekostnad	521	0	957	402	190	-320	1 750
Avskrivninger og nedskrivninger	212	65	281	173	161	-7	884
Avskrivninger immaterielle eiendeler	0	0	7	0	1	0	8
Andre tap/gevinster(-) netto	-312	5	-2	0	0	0	-309
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet **	2	91	-39	0	0	0	54
Driftsresultat	1 336	-19	408	145	-212	-2	1 656
Finansinntekter	29	6	25	4	222	-209	78
Finanskostnader	-122	-36	-71	-38	-404	209	-463
Resultat før skatt	1 243	-49	362	111	-395	-2	1 270
Skattekostnad	560	-4	84	16	-100	7	562
Årsresultat	683	-45	279	96	-295	-9	708
Herav - inntekt/kostnad (-):							
Urealiserte verdiendringer finansielle instrumenter (etter skatt)	280	-4	0	0	0	0	277
Engangsposter (etter skatt)	48	0	-30	17	-53	0	-18
Mindreinntekt i perioden, ikke resultatført (etter skatt)	0	0	0	53	0	0	53

*) EBITDA defineres som: driftsresultat + avskrivninger og nedskrivninger

***) Inntekt på andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet (-), tap på resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet (+)

Resultat 2014

(Tall i hele millioner)	Energi	LNG	Telekom	Infrastruktur og elnett	Andre segment	Elimineringer	Konsern
Brutto driftsinntekter	2 461	644	2 046	1 172	558	-780	6 102
Salg mellom segmenter	-127	-16	-20	-129	-442	735	0
Salgsinntekter	2 334	628	2 026	1 043	115	-45	6 102
EBITDA*)	1 684	81	583	403	1 405	-14	4 142
Varekostnad	469	337	903	366	94	-323	1 846
Avskrivninger og nedskrivninger	280	70	212	157	78	-7	790
Avskrivninger immaterielle eiendeler	0	0	8	0	0	0	8
Andre tap/gevinster(-) netto	-219	3	0	1	-1 398	0	-1 613
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet **	8	81	-5	0	0	0	84
Driftsresultat	1 405	11	362	246	1 326	-7	3 344
Finansinntekter	55	12	28	7	1 255	-1 261	95
Finanskostnader	-151	-77	-80	-47	-416	260	-510
Nedskrivning finansielle anleggsmidler	3	0	0	0	-6	0	-4
Resultat før skatt	1 311	-53	310	207	2 158	-1 008	2 925
Skattekostnad	641	1	85	60	174	-241	720
Årsresultat	670	-54	225	146	1 985	-767	2 204
Herav - inntekt/kostnad (-):							
Urealiserte verdiendringer finansielle instrumenter (etter skatt)	196	0	0	0	6	0	202
Engangsposter (etter skatt)	-39	-40	12	42	1 418	0	1 393
Merinntekt i perioden, resultatført (etter skatt)	0	0	0	-24	0	0	-24

*) EBITDA defineres som: driftsresultat + avskrivninger og nedskrivninger

**) Inntekt på andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet (-), tap på resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet (+)

Resultat 2013

(Tall i hele millioner)	Energi	LNG	Telekom	Infrastruktur og elnett	Andre segment	Elimineringer	Konsern
Brutto driftsinntekter	2 691	1 206	1 661	1 169	650	-872	6 504
Salg mellom segmenter	-191	-18	-23	-134	-403	769	0
Salgsinntekter	2 500	1 188	1 638	1 035	246	-103	6 504
EBITDA*)	1 744	3	508	383	159	-65	2 731
Varekostnad	397	1 013	652	385	80	-331	2 196
Avskrivninger og nedskrivninger	335	89	206	160	63	-9	844
Avskrivninger immaterielle eiendeler	0	0	8	0	0	0	8
Andre tap/gevinster(-) netto	16	5	-38	0	0	0	-17
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet **	4	0	28	0	1	0	32
Driftsresultat	1 409	-86	293	223	95	-56	1 878
Finansinntekter	77	27	48	2	1 496	-1 521	130
Finanskostnader	-217	-132	-98	-45	-455	349	-598
Nedskrivning finansielle anleggsmidler	-2	0	-8	0	-100	0	-110
Resultat før skatt	1 267	-191	235	180	1 037	-1 228	1 300
Skattekostnad	758	-54	66	66	288	-330	794
Årsresultat	509	-137	169	113	749	-898	506
Herav - inntekt/kostnad (-):							
Urealiserte verdiendringer finansielle instrumenter (etter skatt)	-6	0	0	0	0	0	-6
Engangsposter (etter skatt)	-113	0	30	0	-31	0	-114
Merinntekt i perioden, ikke resultatført (etter skatt)	0	0	0	71	0	0	71

*) EBITDA defineres som: driftsresultat + avskrivninger og nedskrivninger

**) Inntekt på andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet (-), tap på resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet (+)

Forretningsområdets eiendeler og gjeld 2015

<i>(Tall i hele millioner)</i>	Energi	LNG	Telekom	Infra- struktur og elnett	Andre segment	Elimi- neringer	Konsern
Utsatt skattefordel	209	0	0	0	0	1	210
Øvrige immaterielle eiendeler	105	0	142	0	32	0	279
Varige driftsmidler	9 223	1 516	2 576	3 260	538	-230	16 883
Investeringer i TS og FKV	67	1 133	974	0	3	0	2 177
Investeringer i aksjer og andeler	5	0	0	74	0	0	79
Øvrige finansielle anleggsmidler	604	80	570	5	12 704	-12 531	1 431
Omløpsmidler	1 078	45	507	727	1 835	-1 987	2 204
Sum eiendeler	11 291	2 774	4 769	4 066	15 112	-14 748	23 265
Egenkapital	2 511	1 304	1 466	882	3 825	-3 576	6 412
Utsatt skatt	1 789	185	47	155	-52	-55	2 069
Langsiktige lån	4 086	1 110	2 071	2 212	9 138	-9 129	9 488
Annen langsiktig gjeld	1 224	81	322	156	224	0	2 008
Kortsiktige lån	0	0	0	0	1 000	0	1 000
Annen kortsiktig gjeld	1 681	93	864	660	977	-1 987	2 287
Sum egenkapital og gjeld	11 291	2 774	4 769	4 066	15 112	-14 748	23 265
Investeringer i varige driftsmidler	590	24	691	478	191	0	1 974
Investeringer i aksjer og andeler	5	0	44	0	1	0	50

Forretningsområdets eiendeler og gjeld 2014

(Tall i hele millioner)	Energi	LNG	Telekom	Infrastruktur og elnett	Andre segment	Elimineringer	Konsern
Utsatt skattefordel	221	0	0	0	0	0	221
Øvrige immaterielle eiendeler	105	0	152	0	29	0	286
Varige driftsmidler	8 841	1 557	2 148	2 956	517	-229	15 791
Investeringer i TS og FKV *	69	1 193	889	0	1	0	2 151
Investeringer i aksjer og andeler *	3	0	3	74	0	0	80
Øvrige finansielle anleggsmidler	357	0	567	5	10 577	-10 471	1 036
Omløpsmidler	1 637	103	419	523	2 819	-3 220	2 282
Sum eiendeler	11 234	2 852	4 178	3 559	13 944	-13 919	21 848
Egenkapital	2 428	1 362	1 366	881	3 557	-3 568	6 027
Utsatt skatt	1 704	189	17	86	-65	-64	1 868
Langsiktige lån	2 565	1 250	1 745	1 859	7 357	-7 069	7 707
Annen langsiktig gjeld	1 381	5	334	264	421	0	2 404
Kortsiktige lån	0	0	0	0	1 579	0	1 579
Annen kortsiktig gjeld	3 156	47	716	469	1 095	-3 219	2 263
Sum egenkapital og gjeld	11 234	2 852	4 178	3 559	13 944	-13 919	21 848
Investeringer i varige driftsmidler	519	216	519	332	228	0	1 815
Investeringer i aksjer og andeler*	2	0	161	0	0	0	163

*) Tilgangene i LNG - og Infrastruktur og elnett segmentet vedrører eiendeler som har endret kontrollkategori i 2014.

Forretningsområdets eiendeler og gjeld 2013

(Tall i hele millioner)	Energi	LNG	Telekom	Infrastruktur og elnett	Andre segment	Elimineringer	Konsern
Utsatt skattefordel	232	0	0	0	0	0	232
Øvrige immaterielle eiendeler	105	0	28	0	23	0	156
Varige driftsmidler	8 616	2 684	1 479	2 925	436	-238	15 902
Investeringer i TS og FKV	79	0	901	0	4	0	984
Investeringer i aksjer og andeler	11	0	2	0	6	0	20
Øvrige finansielle anleggsmidler	1 479	0	569	6	10 259	-11 552	761
Omløpsmidler	664	712	432	334	2 882	-2 246	2 778
Sum eiendeler	11 187	3 396	3 410	3 266	13 611	-14 036	20 832
Egenkapital	2 403	652	1 235	851	2 761	-3 567	4 334
Utsatt skatt	1 628	141	2	86	-31	-66	1 759
Langsiktige lån	3 634	1 898	1 469	1 505	5 980	-6 122	8 365
Annen langsiktig gjeld	1 429	426	59	240	2 332	-2 035	2 451
Kortsiktige lån	0	0	0	0	1 551	0	1 551
Annen kortsiktig gjeld	2 093	279	645	584	1 018	-2 247	2 373
Sum egenkapital og gjeld	11 187	3 396	3 410	3 266	13 611	-14 036	20 832
Investeringer i varige driftsmidler	273	351	295	330	72	0	1 322
Investeringer i aksjer og andeler	2	0	5	0	4	0	12

5 Finansiell risikostyring

Finansielle risikofaktorer

Lyse-konsernets aktiviteter medfører ulike typer finansiell risiko: markedsrisiko (inkludert prisisiko, valutarisiko og renterisiko), kredittrisiko og likviditetsrisiko. Styring av risiko følger av mål og rammer som fastsettes av styret. Energipris- og valutarisikoen til de enkelte selskapene i konsernet håndteres samlet for konsernet. Lyse AS ivaretar styring av rente- og likviditetsrisiko. Konsernet har begrenset kredittrisiko. Kredittrisiko knyttet til kundeporteføljen styres av Lyse Dialog AS, mens annen identifisert kredittrisiko i stor grad håndteres av det enkelte selskap.

I tabeller nedenfor hvor det er vist sensitivitet ved endringer i kraftpris, valuta og rente er det er hensyntatt 25 % skatt per 31.12.15 og 27 % per 31.12.14 og 31.12.13.

(a) Markedsrisiko

(i) Prisisiko

Konsernet er utsatt for risiko knyttet til utviklingen i råvarepriser da konsernets fremtidige inntekter fra kraftproduksjonen i betydelig grad påvirkes av utviklingen i elkraftprisen. For å avdempe denne prisisikoen har styret vedtatt en strategi hvor det både inngås finansielle kraftkontrakter og fysiske fastpriskontrakter. De finansielle kraftkontraktene defineres i en sikringsportefølje. Sikringsporteføljen har en løpende tidshorison på tre år utover inneværende år. I strategien ligger det at man sikrer et minimums inntektsnivå fra produksjon, hensyntatt prisavhengige skatter og kostnader. Netto produksjonsinntekter skal være større enn et definert minimumsnivå gitt en "worstcase"-pris. Styret i Lyse Produksjon AS tar beslutningen om effektivering av rammen for netto produksjonsinntekt for det enkelte år.

I tillegg inngås finansielle kontrakter som defineres inn i tradingporteføljer. Tradingporteføljen har en ramme for total risikoeksponering (resultat + risiko på løpende eksponering) og en ramme for fremtidig prisisiko. Rammen for fremtidig prisisiko måles i VAR (value at risk) og begrenser den tillatte eksponeringen til enhver tid. Resultat og fremtidig prisisiko overvåkes og måles mot rammer kontinuerlig. Tradingrammen fastsettes av styret i Lyse Produksjon AS. Total risikoramme er pt 3,0 millioner euro. Rammen for fremtidig prisisiko er 1,5 millioner euro for 1 dags VAR med 99% konfidensnivå.

I porteføljene, som begge er klassifisert i balansen som derivater til virkelig verdi over resultatet, handles i hovedsak finansielle prisderivater som futures, forwards, options og EUAs (CO2 utslippskvoter). Porteføljeverdien av inngåtte finansielle kraftkontrakter varierer med de til enhver tid gjeldende terminprisene i det nordiske kraftmarkedet.

Konsernet har også andre finansielle kraftavtaler som er utsatt for betydelig prisisiko. Det gjelder noen kraftforpliktelser og forskuddsbetalte kraftsalgsavtaler. Disse avtalene er klassifisert som langsiktige derivater til virkelig verdi med verdiendring over resultatet.

I analysen under er det vist hvilken innvirkning en økning/nedgang i fremtidige kraftpriser for kommende år vil ha på konsernets resultat etter skatt. For endringer i kraftpris er analysen basert på at samtlige terminpriser på kraft beveger seg 30 % i hver retning. Alle andre variabler er holdt konstant.

Resultatvirkning etter skatt ved endring i kraftpris 31.12.15

(Tall i hele tusen)	Virkelig verdi	+30%	-30%
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje/-formål	97 365	74 246	-74 246
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	2 497	0	0
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-22 824	-2 478	2 478
Øvrige finansielle kraftavtaler/forpliktelser	-82 662	-81 683	81 683
Sum	-5 624	-9 915	9 915

Resultatvirkning etter skatt ved endring i kraftpris 31.12.14

(Tall i hele tusen)	Virkelig verdi	+30%	-30%
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje/-formål	112 077	-125 207	125 207
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-916	3 315	-3 315
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-65 165	-4 903	4 903
Øvrige finansielle kraftavtaler/forpliktelser	-140 034	-120 865	120 865
Sum	-94 038	-247 660	247 660

Resultatvirkning etter skatt ved endring i kraftpris 31.12.13

(Tall i hele tusen)	Virkelig verdi	+30%	-30%
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje/-formål	208 688	-113 970	113 970
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-1 390	-1 414	1 414
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-29 547	-2 525	2 525
Øvrige finansielle kraftavtaler/forpliktelser	-234 644	-157 019	157 019
Sum	-56 893	-274 928	274 928

Alle postene i tabellen balanseføres til virkelig verdi med verdiendringer over resultat.

Virkning på egenkapital ved endring i kraftpris

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Finansielle instrumenter elsertifikater - kontantstrømsikring			
Virkelig verdi	0	-861	-3 342
+ 30%	0	2 643	6 957
- 30%	0	-2 643	-6 957

Per 31.12.15 er det ingen posisjoner. De finansielle instrumentene i tabellen balanseføres til virkelig verdi med verdiendring over egenkapitalen.

(ii) Valutarisiko

Lyse-konsernet er gjennom dets virksomhet eksponert for valutarisiko i flere valutaer. Risikoen er særlig relevant i forhold til euro gjennom deltakelse i det nordiske kraftmarkedet. Valutarisiko oppstår fra fremtidige handelstransaksjoner og balanseførte eiendeler og forpliktelser. I henhold til konsernets valutatrategi skal Lyses valutarisiko være lav.

Da all omsetning av fysisk og finansiell kraft på den nordiske kraftbørsen er notert og omsatt i euro er Lyse-konsernet valutaeksponert. Valutarisikoen knyttet til omsetning av den fysiske kraftproduksjonen er betydelig,

men relativt begrenset sammenlignet med risikoen knyttet til kraftpris da kraftprisene normalt svinger mer enn valutakursene. Leieinntekter for produksjonskapasitet fra Risavika LNG Production AS har også oppgjør i euro og har dermed en tilsvarende valutaekponering. Elsertifikater er notert og omsatt i svenske kroner. Kjøp av driftsmidler i telekomvirksomheten er delvis eksponert for endringer i USD. For å avdempe valutarisikoen i konsernet har styret vedtatt en strategi for sikring av fremtidig kontantstrøm i valuta. Til sikring av fremtidig valutakurs brukes i hovedsak terminkontrakter, i tillegg ble det i 2015 hentet inn et nytt serielån på 113 millioner euro med 15 års løpetid. Det inngås terminkontrakter for inneværende år, samt de tre til fem neste kalenderår innenfor vedtatte rammer for sikring av sannsynlig valutaeksponeering. For sikringskurs, sikret beløp i euro og verdi i norske kroner på valutaderivater, se tabeller nedenfor. Sikringsgraden er størst for den kontantstrømmen som ligger nærmest i tid. Ved årsskifte skal minimum 70 % og maksimalt 100% av netto beregnet valutaeksponeering for neste år være kurssikret.

Salg av valuta på termin behandles i en egen portefølje. For handlene inngått i denne porteføljen oppfylles dokumentasjonskravene og kravene til effektivitetsmåling for sikringsbokføring iht. IAS 39. I regnskapet klassifiseres denne porteføljen av valutaderivater som holdt for sikringsformål med verdiendring mot egenkapitalen. Per 2015 er -252 millioner kroner innregnet i egenkapitalen (-208 millioner kroner i 2014 og -135 millioner kroner i 2013).

Foruten salg av valuta åpner også strategien for tilbakekjøp av valuta innenfor de gitte rammer for maksimums- og minimumsgrad av sikret fremtidig kontantstrøm. Tilbakekjøpsaktiviteten ligger i en egen tradingportefølje som etter IFRS klassifiseres som derivater til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Dette innebærer at man innregner markedsværdien av kontraktene på balansedagen. Periodens verdiendring føres over resultatet.

Konsernets bankinnskudd, fordringer og gjeld i valuta er eksponert for svingninger i valutakursen. Det samme gjelder de ovenfor omtalte andre finansielle kraftavtaler, som følge av at kraftprisen er notert i euro. Dersom kursen på norske kroner i forhold til øvrig valuta var 10 % svakere/sterkere og alle andre variabler var konstante ville dette føre til følgende endringer i resultat etter skatt og egenkapital i henhold til tabellene under. Endringen skyldes valutagevinst/tap i forbindelse med omregning av overnevnte poster.

Virkning på resultat etter skatt ved endring i valuta 31.12.15

(Tall i hele tusen)	Virkelig verdi, amortisert kost	+10%	-10%
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje/-formål	97 365	7 302	-7 302
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	2 497	187	-187
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-22 824	-826	826
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-82 662	-20 994	20 994
Valuta derivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR	542 219	320 864	-320 864
Andre derivater	6 212	466	-466
Bankinnskudd/-trekk i valuta	34 288	2 572	-2 572
Kundefordringer i valuta	44 020	3 302	-3 302
Leverandørgjeld i valuta	-7 603	-570	570
Sum	613 513	312 303	-312 303

Virkning på resultat etter skatt ved endring i valuta 31.12.14

(Tall i hele tusen)	Virkelig verdi, amortisert kost	+10%	-10%
Finansielle instrumenter valutaderivater	-7 027	-3 900	3 919
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje/-formål	112 077	8 181	-8 181
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-916	-50	50
Frikraftforpliktelse med finansielt oppgjør	-65 165	-2 017	2 017
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelse	-140 034	-10 259	10 259
Valuta derivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR	316 174	252 541	-252 541
Andre derivater	6 212	453	-453
Bankinnskudd/-trekk i valuta	248 589	18 147	-18 147
Kundefordringer i valuta	57 946	4 230	-4 230
Leverandørgjeld i valuta	-53 006	-3 869	3 869
Sum	474 850	263 457	-263 438

Virkning på resultat etter skatt ved endring i valuta 31.12.13

(Tall i hele tusen)	Virkelig verdi, amortisert kost	+10%	-10%
Finansielle instrumenter valutaderivater	-7 951	-13 913	12 988
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje/-formål	208 688	15 234	-15 234
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-1 390	-101	101
Frikraftforpliktelse med finansielt oppgjør	-29 547	-842	842
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelse	-234 644	-17 170	17 170
Bankinnskudd/-trekk i valuta	-149 693	-10 928	10 928
Kundefordringer i valuta	296 048	21 612	-21 612
Leverandørgjeld i valuta	-78 484	-5 651	5 651
Sum	3 027	-11 759	10 833

Fordringer, gjeld og bankinnskudd bokføres til amortisert kost. Øvrige poster balanseføres til virkelig verdi med verdiendringer over resultat.

Virkning på egenkapital ved valutaendring

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Finansielle instrumenter valutaderivater og gjeld - kontantstrømsikring			
Virkelig verdi / amortisert kost	-1 416 728	-285 550	-579 605
+ 10%	-341 259	-249 503	-275 088
- 10 %	340 718	250 334	275 088

De finansielle instrumentene i tabellen balanseføres til virkelig verdi eller til amortisert kost med verdiendring over egenkapitalen.

Nedenstående tabell spesifiserer utestående valutakontrakter på balansedato:

Gjennomsnittlig sikringskurs, volumveid

	2015	2014	2013
2014			7,89
2015		8,24	8,15
2016	8,30	8,28	8,22
2017	8,75	8,72	8,78
2018	9,24	9,35	
2019	9,64		
2020	9,80		
Gjennomsnittlig sikringskurs, volumveid	8,91	8,43	8,26

Sikret beløp i Euro

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
2014			136 000
2015		161 000	146 000
2016	120 500	123 000	106 000
2017	90 500	71 500	5 000
2018	71 500	32 500	
2019	40 000		
2020	39 000		
Sum	361 500	388 000	393 000

Virkelig verdi i NOK

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
2014			-75 476
2015		-142 434	-58 938
2016	-172 872	-104 651	-50 224
2017	-91 971	-38 247	-37
2018	-43 717	646	
2019	-15 064		
2020	-12 461		
Sum	-336 085	-284 686	-184 675

(iii) Flytende rente- og fastrenterisiko

Konsernets renterisiko er i stor grad knyttet til langsiktig gjeld og sertifikatlån. I tillegg til langsiktig gjeld og sertifikatlån i Lyse konsernet, er konsernet eksponert mot andel av gjeld i tilknyttet selskap. Lån med flytende rente medfører risiko for økte finanskostnader i resultatet.

Lån med fast rente bokføres til amortisert kost slik at endringer i virkelig verdi ikke resultatføres. For lån som er sikringsobjekt i virkelig verdi sikring justeres amortisert kost med sikringsgevinster og -tap. Dette gjelder for obligasjonslån hvor det er inngått rentebytteavtale fra fast til flytende rente.

Rentebytteavtaler (flytende til fast rente) regnskapsføres etter prinsipp for sikringsbokføring, det vil si til virkelig verdi hvor verdiendringer føres mot egenkapitalen. Per 31.12.15 er -79 millioner kroner innregnet i egenkapitalen (-110 millioner kroner i 2014 og -84 millioner kroner i 2013). For informasjon om beløp og rentevilkår for rentebytteavtalene henvises til note 20.

Rentebytteavtaler (fast til flytende rente) balanseføres til virkelig verdi. Det er ingen resultat/-egenkapitalføring siden rentebytteavtale og sikringsobjekt har omtrentlig samme verdiendring, med motsatt fortegn.

I tillegg har Lyse langsiktige finansielle kraftforpliktelser som påvirkes av renteendringer. Endring i virkelig verdi på disse forpliktelsene føres til virkelig verdi over resultat.

Oppfølging av styrets rammer gjøres løpende og relevante nøkkeltall rapporteres til styret kvartalsvis.

Nøkkeltall fra finansstrategien

	Faktisk 31/12/15	Rammer i finansstrategi	Måloppnåelse
Likviditetsreservens varighet målt mot antatt finansieringsbehov (antall måneder)	13 måneder	9 måneder	Innenfor målsetting
Faktisk likviditetsreserve sammenlignet med kapitalbehov neste ni måneder (ref note 21)	2 290 mill.kroner	1 550 mill.kroner	Innenfor målsetting
Renterisiko			
Simulering av resultatendring etter skatt, gitt 1 prosentpoeng renteøkning (MNOK)			
Neste 12 måneder	18	25	Innenfor målsetting
12-24 måneder	27	40	Innenfor målsetting
24-36 måneder	49	50	Innenfor målsetting
36-48 måneder	50	60	Innenfor målsetting

Virkning på resultat etter skatt ved endring i rentenivå (parallele renteskift) 31.12.15

(Tall i hele tusen)	Virkelig verdi, amortisert kost	+50 bp	-50 bp
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje/-formål	97 365	-251	251
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	2 497	-19	19
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-22 824	-4 036	2 741
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-82 662	897	-917
Valuta derivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR	542 219	-17 744	18 703
Andre derivater	6 212	-1 692	-1 802
Langsiktig gjeld med flytende rente hensyntatt renteswapper	-3 785 000	-14 194	14 194
Sum	-3 242 193	-37 039	33 189

Virkning på resultat etter skatt ved endring i rentenivå (parallele renteskift) 31.12.14

(Tall i hele tusen)	Virkelig verdi, amortisert kost	+50 bp	-50 bp
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje/-formål	112 077	-189	191
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-916	0	0
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-65 165	-48 494	15 866
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-140 034	-289	-4 427
Valuta derivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR	316 174	-8 340	8 809
Andre derivater	6 212	-1 647	-1 754
Langsiktig gjeld med flytende rente hensyntatt renteswapper	-2 892 000	-10 556	10 556
Sum	-2 663 652	-69 514	29 240

Virkning på resultat etter skatt ved endring i rentenivå (parallele renteskift) 31.12.13

(Tall i hele tusen)	Virkelig verdi, amortisert kost	+50 bp	-50 bp
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje/-formål	208 688	-745	752
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-1 390	2	-2
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-29 547	-3 870	6 139
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-234 644	2 824	-2 902
Langsiktig gjeld med flytende rente hensyntatt renteswapper	-3 092 000	-11 286	11 286
Sum	-3 148 893	-13 075	15 273

Virkning på egenkapital ved endring i rentenivå (parallele renteskift)

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Finansielle instrumenter valutaderivater og gjeld - kontantstrømsikring			
Virkelig verdi / amortisert kost	-440 947	-434 982	-694 112
+ 50 basispunkt renteendring	3 510	4 528	4 273
- 50 basispunkt renteendring	-3 870	-4 747	-4 547

De finansielle instrumentene i tabellen balanseføres til virkelig verdi eller til amortisert kost med verdiendring over egenkapitalen.

For kontantstrømsikringer er følgende beløp ført ut av egenkapitalen og inkludert i resultatet:

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Energisalg, overføringsinntekter og andre driftsinntekter	-142 437	-75 475	70 280
Netto finansposter	-15 175	-601	-22 590
Sum	-157 612	-76 076	47 690

(b) Kredittrisiko

Kredittrisiko oppstår ved salg til kunder, handel med derivater samt ved innskudd i banker og finansinstitusjoner. Konsernets kredittrisiko vurderes totalt sett som moderat. Det har historisk vært ubetydelig tap på andre poster enn kundefordringer.

Kunder

Konsernets omsetning til privat- og bedriftskunder er fordelt på en diversifisert kundeportefølje som består av mange og små kunder. Konsernet har følgelig ingen vesentlig konsentrasjon av kundekredittrisiko knyttet til denne omsetningen. Lyse har rutiner for hvilke produkter/kunder hvor kredittsjekking gjennomføres før salg. Betaling skjer i hovedsak ved etterskuddsvis fakturering. Betalingsevnen og -viljen til kundene har historisk vært god. En egen avdeling jobber med løpende oppfølging av kundefordringer. Virkemidler som brukes er at det sendes ut betalingspurringer, det inngås avdragsordninger for kunder med betalingsvansker, inkassoselskaper benyttes og eventuelt stanses leveransene. Forretningsområdet Telekom har i tillegg omsetning til Altibox partnere. Dette er avtaler som er langsiktige og med solide motparter, hvor kredittrisiko historisk har vært lav.

Lyse bruker, med fravikelser på noen områder, standard kundeavtaler som bransjeforeningen Energi Norge og Forbrukerombudet er enige om. Kundevilkårene inneholder bestemmelser om fakturering og betalingsfrister. Størrelsen på kundefordringene følger normalt utviklingen i størrelsen på omsetningen. Konsernet har ingen pant som sikkerhet. Det er per 31.12.15 avsatt 15,4 millioner kroner til dekning på tap (2014: 12,4 millioner kroner, 2013: 14,0 millioner kroner). Dette utgjør omlag 1,3 prosent av kundefordringene (2014: 1,2 prosent, 2013: 1,1 prosent). Viser også til note 19 om kundefordringer.

Motpartsrisiko finansielle kraftkontrakter

Av finansielle kraftkontrakter inngått i 2015 cleares tilnærmet 100 % mot Nasdaq OMX. Når handlene cleares på Nasdaq OMX trer dette selskapet inn som juridisk motpart og garanterer for oppgjør, hvilket gjør at motpartsrisikoen blir minimal. Nasdaq OMX har clearinglisens fra Finanstilsynet. For kontrakter som gjøres opp bilateralt, er motparten store, kjente norske/nordiske foretak, eller foretak som Lyse har grundig kjennskap til.

Kredittrisiko øvrige finansielle instrumenter

Lyse påtar seg kredittrisiko ved plassering av overskuddslikviditet og som følge av motpartsrisiko ved bruk av sikringsinstrumenter som blant annet rentebytteavtaler, valutaterminer o.l. Kredittrisikoen begrenses av blant annet strenge krav til offisiell rating og diversifisering av finansielle motparter.

Fordringer

Poster som inngår her er andre kortsiktige fordringer, fordringer på nærstående parter, og andre langsiktige fordringer. Kredittrisiko vurderes som liten da større poster er mot solide motparter og øvrige poster er fordelt på mange motparter. Konsernet har ingen pant som sikkerhet. Enkelte fordringer defineres ikke som kredittrisiko i henhold til IFRS 7; eksempelvis forskuddsbetalte kostnader.

Bankinnskudd, kontanter o.l.

Tall i balansen, som representerer kreditt risiko, gjelder hovedsaklig innestående hos hovedbankforbindelse.

(c) Likviditetsrisiko

Konsernets sentrale finansavdeling har som en av hovedoppgavene å sikre at Lyse er finansiert slik at det til enhver tid finnes likviditet til å møte løpende betalingsforpliktelser. Finansavdelingen overvåker konsernets likviditet gjennom rullerende prognoser basert på forventet kontantstrøm.

I tråd med konsernets finansstrategi opprettholder Lyse en betydelig likviditetsreserve som kan stilles til disposisjon i løpet av fem virkedager. Likviditetsreserven består av likvide midler og ubenyttede trekkretter. Det er satt krav til at likviditetsreserven skal være stor nok til å dekke forfall og kunne finansiere planlagt drift innenfor en rullerende ni måneders periode. Innlån skal ha en diversifisert forfallstruktur. De nevnte forhold, sammen med Lyses solide kredittverdighet medfører at konsernets likviditetsrisiko vurderes som lav.

Tabellene nedenfor spesifiserer forfall av finansielle forpliktelser. Beløpene i tabellene er udiskonterte kontantstrømmer. I forfallsanalysen er fremtidige renter og avdrag inkludert. For estimerte renter er spotrenter benyttet.

Forfallsanalyse av finansielle forpliktelser - Restløpetid per 31.12.15

<i>(Tall i hele tusen)</i>	1. halvår 2016	2. halvår 2016	2017	2018 - 2019	Senere	Sum
Derivater:						
Finansielle instrumenter valuta-derivater - kontantstrømsikring *)	-554 580	-587 760	-914 820	-1 151 820	-483 480	-3 692 460
Finansielle instrumenter rente-derivater - kontantstrømsikring	-28 800	-19 495	-42 120	-19 637	-15 419	-125 471
Finansielle instrumenter energi-kontrakter, holdt for handelsformål	-5 836	-5 836	-5 573	-2 814		-20 059
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-260	-260	-547	-1 118	-36 140	-38 325
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-5 134	-5 134	-20 098	-45 011	-13 877	-89 253
Andre finansielle forpliktelser:						
Langsiktig gjeld og sertifikatlån	-294 653	-834 730	-1 353 552	-2 320 146	-7 697 712	-12 500 793
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	-1 643 707					-1 643 707
Sum	-2 532 970	-1 453 215	-2 336 710	-3 540 546	-8 246 628	-18 110 068
Finansielle valuta derivater brutto oppgjør (innstrømmer)	483 849	513 911	850 384	1 145 739	505 899	3 499 782

*) Finansielle valuta derivater brutto oppgjør (utstrømmer) til spotkurs.

Forfallsanalyse av finansielle forpliktelser - Restløpetid per 31.12.14

(Tall i hele tusen)	1. halvår 2015	2. halvår 2015	2016	2017 - 2018	Senere	Sum
Derivater:						
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-916					-916
Finansielle instrumenter valuta-derivater - kontantstrømsikring *)	-730 181	-712 176	-1 119 035	-911 634		-3 473 026
Finansielle instrumenter rentederivater - kontantstrømsikring	-29 752	-24 375	-39 929	-42 335	-1 392	-137 783
Finansielle instrumenter energikontrakter, holdt for handelsformål	-5 278	-4 362	-4 503	-1 167	0	-15 310
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-309	-309	-625	-1 263	-118 227	-120 733
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-13 980	-13 980	-29 424	-51 518	-42 106	-151 007
Andre finansielle forpliktelser:						
Langsiktig gjeld og sertifikatlån	-625 253	-330 995	-1 105 383	-3 010 012	-5 603 518	-10 675 161
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	-1 461 318					-1 461 318
Sum	-2 866 986	-1 086 196	-2 298 899	-4 017 929	-5 765 243	-16 035 254
Finansielle valuta derivater brutto oppgjør (innstrømmer)	666 994	650 791	1 036 009	909 000		3 262 794

*) Finansielle valuta derivater brutto oppgjør (utstrømmer) til spotkurs.

Forfallsanalyse av finansielle forpliktelser - Restløpetid per 31.12.13

(Tall i hele tusen)	1. halvår 2014	2. halvår 2014	2015	2016 - 2017	Senere	Sum
Derivater:						
Finansielle instrumenter energi-kontrakter tradingportefølje	-1 390					-1 390
Finansielle instrumenter valuta-derivater - kontantstrømsikring *)	-427 508	-469 420	-888 510	-856 015		-2 641 453
Finansielle instrumenter rente-derivater - kontantstrømsikring	-43 279	-13 699	-33 263	-42 479		-132 720
Finansielle instrumenter energi-kontrakter, holdt for handelsformål	-4 344	-3 109	-5 212	-1 932	0	-14 597
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-322	-322	-652	-1 995	-70 926	-74 217
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-22 715	-22 715	-42 150	-115 506	-62 745	-265 831
Andre finansielle forpliktelser:						
Langsiktig gjeld og sertifikatlån	-1 210 836	-413 293	-1 196 498	-2 625 888	-6 673 544	-12 120 059
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	-1 588 158					-1 588 158
Sum	-3 298 552	-922 559	-2 166 286	-3 643 814	-6 807 214	-16 838 425
Finansielle valuta derivater brutto oppgjør (innstrømmer)	398 150	440 661	863 268	856 495		2 558 575

*) Finansielle derivater brutto oppgjør (utstrømmer) til spotkurs.

Risiko knyttet til kapitalforvaltningen

Konsernets overordnede mål for kapitalforvaltningen er å trygge fortsatt drift for å sikre avkastning for eierne. Videre skal konsernet opprettholde en hensiktsmessig kapitalstruktur som balanserer hensynene knyttet til minimering av kapitalkostnader og konsernets behov for betydelig finansiell handlefrihet.

Aksjonærene i Lyse legger til grunn et langsiktig industrielt perspektiv for utviklingen av konsernet. Som en konsekvens av denne målsettingen forvalter konsernet i liten grad finansielle plasseringer.

Som et finansielt fundament for konsernets finansiering er det etablert ansvarlig lån hvor debitorerne er aksjonærene i Lyse AS. Låneavtalen sikrer konsernet langsiktig og forutsigbar finansiering og reduserer konsernets refinansieringsrisiko og renterisiko. Avdragsstrukturen er tilpasset konsernets langsiktige industrielle mål.

Ytterligere finansieringsbehov hentes i kapitalmarkedet og bankmarkedet hvor finansieringsbehovet søkes dekket ved lavest mulige kapitalkostnader hensyntatt at vedtatte risikorammer i konsernets finansstrategi overholdes. For å sikre konsernets finansielle handlefrihet vektlegges det å ha kredittlinjer som sikrer at kapital er tilgjengelig på kort sikt.

For finansiering utover ansvarlig lån har Lyse-konsernet avgitt negativ pantsettelseserklæring og det foreligger kapitalkrav fra långivere hvor markedsverdien av konsernets egenkapital ikke skal være lavere enn et fastsatt minimumsnivå. Videre er det inngått avtaler hvor kausjonserklæringer eller garantier samlet for konsernets

forpliktelser ikke skal utgjøre mer enn 15% av samlet bokførte eiendeler. Begrensningen gjelder ikke for ordinær sikkerhet inngått i forbindelse med handel av verdipapirer og finansielle instrumenter, samt ordinær salgspant ved leveranser av varer og tjenester på kreditt. Kapitalkravene overvåkes løpende og rapporteres til konsernstyret kvartalsvis. Lyse-konsernet tilfredsstiller kapitalkravene med god margin.

Konsernets utbyttepolitikk er fastsatt i aksjonærvtale. Utbyttepolitikken skal sikre en langsiktig industriell utvikling, samt gi stabile og forutsigbare utbetalinger til aksjonærene.

Vurdering av virkelig verdi:

Konsernet klassifiserer virkelig verdi målinger ved å bruke et virkelig verdi hierarki som reflekterer signifikansen av den inputen som brukes i utarbeidelsen av målingene. Virkelig verdi hierarkiet har følgende nivåer:

Nivå 1: Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse.

Nivå 2: Verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) enn notert pris (brukt i nivå 1) for eiendelen eller forpliktelsen.

Nivå 3: Verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder (ikke observerbare forutsetninger).

For virkelig verdi på langsiktig rentebærende gjeld vises det til note 10.

Balanseført verdi 31.12.15 - Finansielle aksjer tilgjengelig for salg

<i>(Tall i hele tusen)</i>	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Noterte aksjer Norge	74	0	0	74
Unoterte aksjer Norge	0	0	79 004	79 004
Sum finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	74	0	79 004	79 078

Balanseført verdi 31.12.15 - Derivater eiendeler

<i>(Tall i hele tusen)</i>	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle kraftkontrakter - holdt for sikringsformål	0	117 424	0	117 424
Finansielle kraftkontrakter - holdt for handelsformål	0	2 497	0	2 497
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	0	287	0	287
Rentebytteavtaler - virkelig verdisikring	0	18 785	0	18 785
Valutaderivater - holdt for sikringsformål	0	1 856	0	1 856
Valuta derivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR	0	0	542 219	542 219
Andre derivater	0	0	79 889	79 889
Sum derivater anleggsmidler og omløpsmidler	0	140 849	622 108	762 957

Balanseført verdi 31.12.15 - Derivater forpliktelses

(Tall i hele tusen)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle kraftkontrakter - holdt for sikringsformål	0	20 059	0	20 059
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	0	64 968	0	64 968
Valutaterminkontrakter - kontantstrømsikring	0	336 086	0	336 086
Rentebytteavtaler - kontantstrømsikring	0	104 862	0	104 862
Finansielle kraftkontrakter - langsiktig gjeld	0	0	111 214	111 214
Andre derivater	0	0	73 676	73 676
Sum derivater langsiktig og kortsiktig gjeld	0	525 975	184 890	710 865

Balanseført verdi 31.12.14 - Finansielle aksjer tilgjengelig for salg

(Tall i hele tusen)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Noterte aksjer Norge	277	0	0	277
Unoterte aksjer Norge	0	0	79 824	79 824
Sum	277	0	79 824	80 101

Balanseført verdi 31.12.14 - Derivater eiendeler

(Tall i hele tusen)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle kraftkontrakter - holdt for sikringsformål	0	126 437	0	126 437
Rentebytteavtaler - virkelig verdisikring	0	24 508	0	24 508
Valuta derivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR	0	0	316 174	316 174
Andre derivater	0	0	79 889	79 889
Sum derivater anleggsmidler og omløpsmidler	0	150 945	396 063	547 008

Balanseført verdi 31.12.14 - Derivater forpliktelses

(Tall i hele tusen)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansiell kontrakter - kontantstrømsikring	0	861	0	861
Finansielle kraftkontrakter - holdt for sikringsformål	0	14 360	0	14 360
Finansielle kraftkontrakter - holdt for handelsformål	0	916	0	916
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	0	67 465	0	67 465
Valutaterminkontrakter - kontantstrømsikring	0	284 686	0	284 686
Valutaderivater - holdt for sikringsformål	0	7 027	0	7 027
Rentebytteavtaler - kontantstrømsikring	0	150 293	0	150 293
Finansielle kraftkontrakter - langsiktig gjeld	0	0	221 243	221 243
Andre derivater	0	0	73 676	73 676
Sum derivater langsiktig og kortsiktig gjeld	0	525 608	294 919	820 527

Balanseført verdi 31.12.13 - Finansielle aksjer tilgjengelig for salg

(Tall i hele tusen)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Noterte aksjer Norge	5 540	0	0	5 540
Unoterte aksjer Norge	0	0	14 023	14 023
Sum	5 540	0	14 023	19 563

Balanseført verdi 31.12.13 - Derivater eiendeler

(Tall i hele tusen)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle kraftkontrakter - holdt for sikringsformål	0	221 659	0	221 659
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	0	13 586	0	13 586
Rentebytteavtaler - virkelig verdisikring	0	23 612	0	23 612
Sum derivater anleggsmidler og omløpsmidler	0	258 857	0	258 857

Balanseført verdi 31.12.13 - Derivater forpliktelse

(Tall i hele tusen)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansiell kontrakter - kontantstrømsikring	0	3 342	0	3 342
Finansielle kraftkontrakter - holdt for sikringsformål	0	1 390	0	1 390
Finansielle kraftkontrakter - holdt for handelsformål	0	12 970	0	12 970
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	0	74 821	0	74 821
Valutaterminkontrakter - kontantstrømsikring	0	184 675	0	184 675
Valutaderivater - holdt for sikringsformål	0	7 951	0	7 951
Rentebytteavtaler - kontantstrømsikring	0	114 507	0	114 507
Finansielle kraftkontrakter - langsiktig gjeld	0	0	270 815	270 815
Sum derivater langsiktig og kortsiktig gjeld	0	399 656	270 815	670 471

Nivå 1: Inndata på nivå 1 er noterte priser (ikke justerte) i aktive markeder for identiske eiendeler eller forpliktelse som foretaket har tilgang til på måletidspunktet. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelige fra en børs, handler, megler, næringsgruppering, prissettjener eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på en armlengdes avstand. Instrumenter inkludert i nivå 1 omfatter primært Oslo Børs egenkapitalinstrumenter klassifisert som holdt for handelsformål eller tilgjengelig for salg.

Nivå 2: Inndata på nivå 2 er andre inndata enn noterte priser som omfattes av nivå 1 og er observerbare for eiendelen eller forpliktelsen, enten direkte eller indirekte. For produkter i kraftmarkedet legges stengningspriser (diskontert) til grunn. Virkelig verdi på inngåtte valutaterminkontrakter beregnes utfra spotkurs for aktuell valuta ved balansedagens slutt (Norges Bank kurs). Virkelig verdi av rentebytteavtaler beregnes på bakgrunn av framtidig rentekurve. Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked bestemmes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der det er tilgjengelig, og belager seg minst mulig på konsernets egne estimater.

Nivå 3: Inndata på nivå 3 er ikke-observerbare inndata for eiendelen eller forpliktelsen. I avtaler hvor det er behov for priser utover observerbare markedsdata så justeres markedsdata med en antatt årlig vekstrate på 2 %. Se også note 20 for ytterligere informasjon.

6

Viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger

Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og baseres blant annet på historisk erfaring samt forventninger om fremtidige hendelser. Anvendte regnskapsestimater kan som følge av dette avvike fra det endelige utfallet. Estimater og forutsetninger som anvendes for vesentlige balanseførte eiendels- og gjeldsposter vises nedenfor.

Virkelig verdi på derivater og andre finansielle instrumenter herunder aksjer

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel unoterte derivater) fastsettes ved å benytte verdsettelsesteknikker. Konsernet vurderer og velger metoder og forutsetninger som så langt som mulig er basert på markedsforholdene på balansedagen. For langsiktige finansielle kraftkontrakter og kraftkontrakter som ikke faller inn under eget bruk-unntaket er virkelig verdi delvis beregnet basert på forutsetninger som ikke er observerbare i markedet. I tillegg til informasjon som er tilgjengelig i markedet benytter ledelsen seg av bruk av beste skjønn. Det henvises til note 5 hva gjelder en ytterligere beskrivelse av anvendte estimater samt til sensitivitetsberegninger.

Ikke finansielle kraftkontrakter

Ikke finansielle kraftkontrakter hvor "netto finansielt oppgjør" er mulig behandles som finansielle kontrakter i tråd med IAS 39 og bokføres til virkelig verdi over resultatet. Kontrakter som er inngått og holdes med tanke på eget bruk regnskapsføres ved levering som følge av eget bruk-unntaket. Ved vurdering av hvilke kontrakter som vil falle inn under definisjonen av et finansielt instrument, og hvilke kontrakter som faller utenfor primært som følge av eget bruk-unntaket, benyttes beste skjønn basert på kriteriene i IAS 39. Se note 20 for ytterligere informasjon.

Pensjonsforpliktelser

Det brukes skjønn og estimater på en rekke parametre ved beregning av pensjonsforpliktelse. Det henvises til note 27 for en nærmere beskrivelse av hvilke forutsetninger som er lagt til grunn.

Utsatt skatt grunnrente

Balanseføring av utsatt skattefordel på negativ grunnrenteinntekt til fremføring bygger på en prognose over fremtidig skattepliktig grunnrenteinntekt per kraftverk. Negativ grunnrenteinntekt som kan sannsynliggjøres anvendt i løpet av en femten års periode balanseføres. Prognosen bygger blant annet på estimater over fremtidige produksjonsvolumer, kraftpriser, produksjonsrelaterte kostnader samt rentenivå. Det er lagt til grunn et konservativt prisbilde på kraft i fremtidige prognoser. Fremtidig rentenivå på statskasseveksler ligger mellom 0,6 % til 2,22 %. Enhver endring i disse forutsetningene kan få betydning for hvor mye av den negative grunnrenteinntekten til fremføring som kan balanseføres. I tillegg kan fremtidige endringer i kraftverksbeskatningen medføre endringer i balanseført utsatt skattefordel. Balanseført utsatt skattefordel på negativ grunnrenteinntekt forventes utnyttet fullt ut fra fire til femten år frem i tid. Det er ikke balanseført utsatt skattefordel på negativ grunnrenteinntekt utover dette.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler avskrives over forventet brukstid. Dette danner grunnlag for årlige avskrivninger i resultatregnskapet. Forventet brukstid estimeres på bakgrunn av erfaring, historikk samt skjønnsmessige vurderinger knyttet til fremtidig bruk. Det gjennomføres endring i avskrivningsplanene dersom det oppstår endringer i disse estimatene. Se note 15 for forventet brukstid.

Estimering av verdifall

Konsernet har betydelige investeringer i varige driftsmidler, immaterielle eiendeler samt finansielle anleggsmidler. Det gjennomføres nedskrivningstester for disse anleggsmidlene når indikatorer på mulige verdifall foreligger. Slike indikatorer kan være endringer i markedspriser, avtalestrukturer, negative hendelser eller andre driftsforhold. I tillegg testes enkelte immaterielle eiendeler årlig for verdifall (se note 14). Det gjennomføres nedskrivninger såfremt bokført verdi overstiger gjenvinnbart beløp (se note 2.7). Gjenvinnbart beløp fra kontantgenererende enheter er det høyeste av netto salgsverdi og bruksverdi. Ved beregning av gjenvinnbart beløp gjøres en rekke estimater vedrørende fremtidige kontantstrømmer hvor salgspris, salgsvolum, driftsmarginer samt avkastningskrav er de viktigste faktorene.

Se note 14 og note 15 for ytterligere informasjon.

Virksomhetssammenslutning

Investering i datterselskap:

Datterselskapet Lyse Dialog AS kjøpte 1. september 2015 alle aksjene i selskapet EB Kundeservice Fiber AS fra Energiselskapet Buskerud AS for 7,8 millioner kroner. Dette ble gjort for å styrke kundeservicetjenestene til selskapet. Selskapet skiftet deretter navn til Lyse Dialog Drammen AS og ble fusjonert inn i morselskapet med regnskapsmessig virkning fra 1. september 2015. Samtidig kjøpte Lyse Dialog AS kundeservicevirksomhet fra Viken Fiber AS. Disse transaksjonene medførte at Lyse Dialog AS økte med 98 årsverk i løpet av 2015 og utvidet sine kundeservicetjenester. Virkelig verdi på netto identifiserte eiendeler tilsvarer kostpris på oppkjøpt virksomhet.

Investering i tilknyttet selskap:

Lyse har i løpet av 2015 investert 40,3 millioner kroner sammen med Istad AS i det nystiftede selskapet Istad Fiber AS. Hver av partene eier selskapet 50 % og innregnes som en felleskontrollert virksomhet i konsernet. Aksjonærvtale regulerer at det kreves enstemmighet i beslutninger.

Lyse har videre kjøpt ytterligere 24 % av aksjene i Nimbus Direct AS og har en eierandel på 39 %. Etter oppkjøpet innregnes Nimbus Direct AS som et tilknyttet selskap. Balanseført verdi på eierandelen i selskapet beløper seg til 6 millioner kroner pr 31.12.15. Begge selskapene innregnes etter egenkapitalmetoden og inngår i Telekomsegmentet.

8 Inntekter

Salgsinntekter 2015

<i>(Tall i hele millioner)</i>	Energi	LNG	Infrastruktur og annet	Telekom	Andre og elimineringer	Konsern
Spotsalg av kraft	1 757	0	0	0	0	1 757
Sluttbrukersalg	712	0	22	0	67	801
Inntekter naturgass, fjernvarme og fjernkjøling	308	0	0	0	0	308
Overføringsinntekter	0	0	911	0	0	911
Utleie LNG anlegg	0	249	0	0	0	249
Tele, bredbånd, fiber og annet	0	0	0	2 274	0	2 274
Annet	115	0	151	20	76	362
Elimineringer *)	-654	0	-58	0	-61	-773
Salgsinntekter	2 239	249	1 027	2 293	143	5 888

*) Konserninterne transaksjoner i segmentet Telekom er eliminert i viste inntektstall.

Eliminert kraftomsetning sluttbrukersalg, se note 2 698

Salgsinntekter 2014

<i>(Tall i hele millioner)</i>	Energi	LNG	Infrastruktur og annet	Telekom	Andre og elimineringer	Konsern
Spotsalg av kraft	1 892	0	0	0	0	1 892
Sluttbrukersalg	794	0	26	0	1	820
Inntekter naturgass, fjernvarme og fjernkjøling	329	0	0	0	0	329
Overføringsinntekter	0	0	782	0	0	782
Salg LNG og utleie LNG anlegg	0	621	0	0	0	621
Tele, bredbånd, fiber og annet	0	0	0	2 063	0	2 063
Annet	118	4	179	28	11	341
Elimineringer *)	-799	4	56	0	-7	-746
Salgsinntekter	2 334	628	1 043	2 092	5	6 102

*) Konserninterne transaksjoner i segmentet Telekom er eliminert i viste inntektstall.

Eliminert kraftomsetning sluttbrukersalg, se note 2 844

Salgsinntekter 2013

<i>(Tall i hele millioner)</i>	Energi	LNG	Infrastruktur og annet	Telekom	Andre og elimineringer	Konsern
Spotsalg av kraft	2 115	0	0	0	0	2 115
Sluttbrukersalg	977	0	35	0	0	1 012
Inntekter naturgass, fjernvarme og fjernkjøling	332	0	0	0	0	332
Overføringsinntekter	0	0	1 000	0	0	1 000
Salg LNG	0	1 165	0	0	0	1 165
Tele, bredbånd, fiber og annet	0	0	0	1 666	0	1 666
Annet	170	23	76	89	204	562
Elimineringer	-1 094	0	-76	-117	-61	-1 348
Salgsinntekter	2 500	1 188	1 035	1 638	143	6 504

Eliminert kraftomsetning sluttbrukersalg, se note 2 1105

9

Lønn, ytelser til ledende ansatte og styret

Lønnskostnader og andre personalkostnader

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Lønn		603 931	519 112	446 426
Arbeidsgiveravgift		88 735	83 517	73 902
Pensjonskostnader - ytelsesplaner	27	-546	-80 038	55 057
Pensjonskostnader - innskuddsordning	27	22 162	14 225	13 102
Andre personalkostnader		139 919	127 782	111 820
Sum lønnskostnad og andre personalkostnader		854 201	664 598	700 307
Antall årsverk		1 214	1 052	926

Ytelser til ledende personer

(Tall i hele tusen)

Navn	Stilling	Lønn / Honorar	Naturallytelselser og andre skattepliktige godtgjørelser	Pensjonskostnader	Samlet godtgjørelse
Eimund Nygaard	Konsernsjef	2 147	154	850	3 150
Ole Gabrielsen	Konserndirektør Energi	1 566	114	601	2 281
Toril Nag	Konserndirektør Tele	1 618	194	127	1 939
Torbjørn Johnsen	Konserndirektør Infrastruktur	1 534	146	532	2 212
Grethe Høiland	Konserndirektør Marked	1 436	134	925	2 494
Ove Otterbech Jølbo	Konserndirektør Organisasjon	1 434	116	491	2 041
Leiv Ingve Ørke	Konserndirektør Økonomi og finans	1 552	129	557	2 239
Eirik Gundegjerde	Konserndirektør Smart Utility og forretningsutvikling	1 544	122	502	2 168
Harald Espedal	Styreleder	140	0	0	140
Reinert Kverneland	Nestleder	130	0	0	130
Arne M. Sele	Ansattes representant	90	0	0	90
Hilda Bådsvik Høie	Styremedlem	90	0	0	90
Pål Morten Borgli	Styremedlem	90	0	0	90
Solveig Ege Tengesdal	Styremedlem	90	0	0	90
Cecilie Bjelland	Styremedlem	90	0	0	90
Gulay Øzturk	Ansattes representant	90	0	0	90

Pensjonskostnader til ledergruppen inngår i ordinær kollektiv ordning for konsernet. Ingen i ledergruppen eller konsernstyret har avtale om lønn/godtgjørelse etter opphør av ansettelsesforhold/verv. Et kompensasjonssutvalg forbereder styrets behandling av lønn til konsernsjefen og fastsetter retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte.

Ledende ansatte har ikke avtale om aksjebasert avlønning. Det foreligger ingen opsjoner/rettigheter som gir ansatte eller tillitsvalgte rett til tegning, kjøp eller salg av aksjer.

10

Andre (tap) / gevinster netto og informasjon om finansielle instrumenter

Andre (tap) / gevinster netto som inngår i årsresultat

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Positivt bidrag til resultatet presenteres med positivt fortegn (kostnad -, inntekt +)				
Finansielle instrumenter:				
Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet				
Finansielle kraftkontrakter - holdt for sikringsformål		-15 632	-96 612	43 707
Valutaderivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR		257 873	316 174	0
Valutaderivater - holdt for sikringsformål		8 883	924	-34 837
Opsjoner		0	6 213	0
Fordringer				
Langsiktige fordringer		2 000	0	0
Andre finansielle instrumenter				
Langsiktige finansielle kraftkontrakter		55 777	-778	-30 064
Andre (tap) / gevinster netto på finansielle instrumenter		308 901	225 921	-21 194
Andre netto (tap)/gevinster				
Avgang datterselskap og tilknyttet selskap		0	1 386 665	37 742
Sum andre (tap) / gevinster netto klassifisert som drift		308 901	1 612 586	16 548
Samlet skatteeffekt av andre (tap) / gevinster netto		-74 460	-52 500	10 589
Sum andre (tap) / gevinster netto som inngår i årsresultat		234 441	1 560 086	27 137

Andre (tap) / gevinster netto som inngår i utvidet resultat

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Finansielle instrumenter:				
Finansielle instrumenter til virkelig verdi ført over utvidet resultat				
Kontantstrømsikring finansielle kraftkontrakter	23	0	1 811	-2 440
Kontantstrømsikring valutaterminkontrakter	23	1 245	0	-245 383
Kontantstrømsikring rentebytteavtaler	23	-14 422	-47 780	31 847
Kontantstrømsikring gjeld i euro	23	-101 024	-18 024	0
Andre (tap) / gevinster netto som inngår i utvidet resultat		-114 201	-63 993	-215 976
Netto (tap) / gevinster som inngår i totalresultat		120 240	1 496 093	-188 839

Vurdering av virkelig verdi

Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi på balansedagen er fordelt på verdsettelsesnivå med hensyn på måling av virkelig verdi. Se note 5 for beskrivelse av de ulike nivåene.

Finansielle instrumenter, balanseført verdi per målekategori

(Tall i hele tusen)	Note	Verdsettelsesnivå	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter til virkelig verdi ført over utvidet resultat	Utlån og fordringer	Finansiell gjeld målt til amortisert kost	Sum 31.12.2015	Virkelig verdi
Langsiktige eiendeler									
Noterte investeringer	5,17	1	74	0	0	0	0	74	74
Aksjeinvesteringer, unoterte	5,17	3	79 004	0	0	0	0	79 004	79 004
Valutaderivater i langsiktige fysiske industrikontrakter	5,20	3	0	512 373	0	0	0	512 373	512 373
Langsiktige derivater opsjoner	5,20	3	0	79 889	0	0	0	79 889	79 889
Andre langsiktige derivater	5,20	2	0	57 903	0	0	0	57 903	57 903
Andre fordringer	19	3	0	0	0	780 961	0	780 961	780 961
Sum			79 078	650 165	0	780 961	0	1 510 204	1 510 204
Kortsiktige eiendeler									
Kundefordringer	19	3	0	0	0	1 184 668	0	1 184 668	1 184 668
Andre kortsiktige fordringer	19	3	0	0	0	183 182	0	183 182	183 182
Valutaderivater i langsiktige fysiske industrikontrakter	5,20	3	0	29 846	0	0	0	29 846	29 846
Andre kortsiktige derivater	5,20	2	0	82 946	0	0	0	82 946	82 946
Bankinnskudd, kontanter o.l.	21	3	0	0	0	573 467	0	573 467	573 467
Sum			0	112 792	0	1 941 317	0	2 054 109	2 054 109
Langsiktig gjeld									
Langsiktig rentebærende gjeld	24	3	0	0	0	0	8 403 785	8 403 785	8 750 657
Langsiktig finansiell gjeld i Euro, utpekt som sikringsinstrument	24	3	0	0	0	0	1 084 699	1 084 699	1 084 699
Langsiktige derivater, opsjoner	5,20	3	0	73 676	0	0	0	73 676	73 676
Langsiktige derivater, finansielle kraftkontrakter	5,20	3	0	111 215	0	0	0	111 215	111 215
Langsiktige derivater	5,20	2	0	30 423	257 351	0	0	287 774	287 774
Sum			0	215 314	257 351	0	9 488 484	9 961 149	10 308 021
Kortsiktig gjeld									
Kortsiktig rentebærende gjeld	24	3	0	0	0	0	1 000 000	1 000 000	997 566
Leverandørgjeld	29	3	0	0	0	0	367 362	367 362	367 362
Annen kortsiktig gjeld	29	3	0	0	0	0	1 202 076	1 202 076	1 202 076
Kortsiktige derivater	5,20	2	0	54 604	183 596	0	0	238 200	238 200
Sum			0	54 604	183 596	0	2 569 438	2 807 638	2 805 204

Finansielle instrumenter, balanseført verdi per målekategori

(Tall i hele tusen)	Note	Verdsettelsesnivå	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter til virkelig verdi ført over utvidet resultat	Utlån og fordringer	Finansiell gjeld målt til amortisert kost	Sum 31.12.2014	Virkelig verdi
Langsiktige eiendeler									
Noterte investeringer	5,17	1	277	0	0	0	0	277	277
Aksjeinvesteringer, unoterte	5,17	3	79 824	0	0	0	0	79 824	79 824
Valutaderivater i langsiktige fysiske industrikontrakter	5,20	3	0	296 356	0	0	0	296 356	296 356
Langsiktige derivater opsjoner	5,20	3	0	79 889	0	0	0	79 889	79 889
Andre langsiktige derivater	5,20	2	0	29 658	0	0	0	29 658	29 658
Andre fordringer	19	3	0	0	0	630 184	0	630 184	630 184
Sum			80 101	405 903	0	630 184	0	1 116 188	1 116 188
Kortsiktige eiendeler									
Kundefordringer	19	3	0	0	0	1 011 726	0	1 011 726	1 011 726
Andre kortsiktige fordringer	19	3	0	0	0	325 841	0	325 841	325 841
Valutaderivater i langsiktige fysiske industrikontrakter	5,20	3	0	19 818	0	0	0	19 818	19 818
Andre kortsiktige derivater	5,20	2	0	121 287	0	0	0	121 287	121 287
Bankinnskudd, kontanter o.l.	21	3	0	0	0	749 222	0	749 222	749 222
Sum			0	141 105	0	2 086 789	0	2 227 894	2 227 894
Langsiktig gjeld									
Langsiktig rentebærende gjeld	24	3	0	0	0	0	7 707 211	7 707 211	7 707 211
Langsiktige derivater, opsjoner	5,20	3	0	73 676	0	0	0	73 676	73 676
Langsiktige derivater, finansielle kraftkontrakter	5,20	3	0	221 243	0	0	0	221 243	221 243
Langsiktige derivater	5,20	2	0	29 699	277 367	0	0	307 066	307 066
Sum			0	324 618	277 367	0	7 707 211	8 309 196	8 309 196
Kortsiktig gjeld									
Kortsiktig rentebærende gjeld	24	3	0	0	0	0	1 579 297	1 579 297	1 579 297
Leverandørgjeld	29	3	0	0	0	0	458 954	458 954	458 954
Annen kortsiktig gjeld	29	3	0	0	0	0	945 595	945 595	945 595
Kortsiktige derivater	5,20	2	0	60 069	158 473	0	0	218 542	218 542
Sum			0	60 069	158 473	0	2 983 846	3 202 388	3 202 388

Finansielle instrumenter, balanseført verdi per målekategori

(Tall i hele tusen)	Note	Verdsettelsesnivå	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter til virkelig verdi ført over utvidet resultat	Utlån og fordringer	Finansiell gjeld mått til amortisert kost	Sum 31.12.2013	Virkelig verdi
Langsiktige eiendeler									
Noterte investeringer	5,17	1	5 540	0	0	0	0	5 540	5 540
Aksjeinvesteringer, unoterte	5,17	3	14 023	0	0	0	0	14 023	14 023
Andre langsiktige derivater	5,20	2	0	120 847	0	0	0	120 847	120 847
Andre fordringer	19	3	0	0	0	639 999	0	639 999	639 999
Sum			19 563	120 847	0	639 999	0	780 409	780 409
Kortsiktige eiendeler									
Kundefordringer	19	3	0	0	0	1 205 794	0	1 205 794	1 205 794
Andre kortsiktige fordringer	19	3	0	0	0	366 712	0	366 712	366 712
Andre kortsiktige derivater	5,20	2	0	138 010	0	0	0	138 010	138 010
Bankinnskudd, kontanter o.l.	21	3	0	0	0	1 003 449	0	1 003 449	1 003 449
Sum			0	138 010	0	2 575 955	0	2 713 965	2 713 965
Langsiktig gjeld									
Langsiktig rentebærende gjeld	24	3	0	0	0	0	8 365 057	8 365 057	8 365 057
Langsiktige derivater, finansielle kraftkontrakter	5,20	3	0	270 815	0	0	0	270 815	270 815
Langsiktige derivater	5,20	2	0	41 813	223 106	0	0	264 919	264 919
Sum			0	312 628	223 106	0	8 365 057	8 900 791	8 900 791
Kortsiktig gjeld									
Kortsiktig rentebærende gjeld	24	3	0	0	0	0	1 550 555	1 550 555	1 550 555
Leverandørgjeld	29	3	0	0	0	0	400 436	400 436	400 436
Annen kortsiktig gjeld	29	3	0	0	0	0	1 158 193	1 158 193	1 158 193
Kortsiktige derivater	5,20	2	0	55 319	79 418	0	0	134 737	134 737
Sum			0	55 319	79 418	0	3 109 184	3 243 921	3 243 921

11 Andre driftskostnader

Andre driftskostnader

<i>(Tall i hele tusen)</i>	2015	2014	2013
Fremmedytelser	215 024	221 893	230 048
Kontorkostnader	39 142	43 043	43 126
Andre driftskostnader deleide verk	40 942	50 129	51 005
Reparasjon og vedlikehold	167 830	198 267	130 666
Kostnader eiendom, leie maskiner, inventar og annen leie	138 635	134 174	110 049
Salgs- og reklamekostnader	97 338	91 064	48 495
Andre driftskostnader	114 397	136 061	77 776
Sum andre driftskostnader	813 308	874 631	691 165

Ernst & Young AS er revisor for Lyse konsernet fra og med regnskapsåret 2015, og reviderer alle revisjonspliktige datterselskaper. Totale honorarer (eksklusiv merverdiavgift) kostnadsført til konsernrevisor for revisjon og øvrige tjenester utgjør som følger:

Herav honorar til ekstern revisor:

<i>(Tall i hele tusen)</i>	2015	2014	2013
Lovpålagt revisjon	2 393	2 532	1 865
Andre attestasjonstjenester	603	395	435
Skatterådgivning	0	0	0
Andre tjenester	62	55	78
Sum honorar til revisor	3 057	2 982	2 378

12 Finansposter

Netto finanskostnader

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Ansvarlig lån		77 071	91 328	96 489
Obligasjonslån og sertifikatlån		192 514	214 560	308 968
Rentesikring		51 152	35 338	42 279
Rentekostnader kraftsalgsavtaler og frikraft		52 899	55 205	57 483
Andre rentekostnader		50 759	63 941	43 841
Sum rentekostnader	24	424 395	460 372	549 059
Agiotap		24 523	21 166	31 167
Nedskrivning finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	17	419	5 585	100 002
Nedskrivning andre finansielle investeringer		38	942	10 332
Reversering av tidligere nedskrivning finansielle investeringer		0	-2 824	0
Finanselement pensjonskostnad	27	14 693	17 671	15 309
Andre finanskostnader		-484	11 203	2 455
Finanskostnader		463 584	514 115	708 324
Andre renteinntekter	24	40 472	53 267	75 775
Gevinst ved realisasjon av verdipapirer		357	0	0
Utbytte		1 234	1 221	686
Agiovinning		23 551	36 889	52 667
Andre finansinntekter		11 929	3 980	616
Finansinntekter		77 543	95 357	129 743
Netto finanskostnader		386 042	418 757	578 581

13 Skatter

Skattekostnad og betalbar skatt

Spesifikasjon av skattekostnad

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Betalbar skatt	187 789	316 632	371 427
Endring utsatt skatt	179 672	138 349	35 500
Endring utsatt skatt, endring skattesats	-96 756	0	0
Betalbar skatt på grunnrente	199 695	248 257	279 828
Endring utsatt skatt grunnrente	38 724	30 829	87 073
Endring utsatt skatt grunnrente, endring skattesats	49 799	0	0
For mye / lite avsatt tidligere år grunnrente	0	-14 475	-209
For mye/ lite avsatt tidligere år	0	0	1 170
Andre poster grunnrenteskatt	3 866	3 995	20 885
Andre poster	-839	-3 111	-1 616
Sum skattekostnad	561 953	720 476	794 058

Spesifikasjon av betalbar skatt i balansen

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Betalbar overskuddsskatt	112 861	239 850	296 111
Betalbar naturressursskatt	74 929	76 782	75 316
Betalbar grunnrenteskatt	199 695	248 257	279 828
Sum betalbar skatt i balansen	387 483	564 889	651 255

Avstemming fra nominell til faktisk skattesats

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Ordinært resultat før skattekostnad	1 270 395	2 924 890	1 299 612
Forventet inntektsskatt etter nominell skattesats (27 / 28 %)	343 007	789 720	363 891
Skatteeffekten av følgende poster:			
Netto ikke fradragsberettigede inntekter og kostnader	24 092	-355 883	33 945
Naturressursskatt	74 929	76 782	75 316
Utlignet naturressursskatt	-74 929	-76 782	-75 316
Grunnrenteskatt (31 / 30 %)	292 084	268 606	387 786
For mye / lite avsatt tidligere år	1 242	-8 772	1 170
Endret skattesats	-96 756	0	-28 901
Andre poster	-1 716	26 805	36 167
Skattekostnad på ordinært resultat	561 953	720 476	794 058

Effektiv skattesats	44%	25%	53%
---------------------	-----	-----	-----

Utsatt skatt

Utsatt skatt nettoføres når konsernet har en juridisk rett til å motregne utsatt skattefordel mot utsatt skatt i balansen, og dersom den utsatte skatten er til samme skattemyndighet. Følgende beløp er blitt nettoført:

Poster som er nettoført i balansen

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Utsatt skattefordel overskuddsskatt		266 509	280 301	338 714
Utsatt skatt overskuddsskatt		1 296 011	1 193 659	1 164 352
Netto utsatt overskuddsskatt		1 029 502	913 360	825 637

Spesifikasjon av endring i balanseført utsatt skatt, overskuddsskatt

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Balanseført verdi 01.01		913 360	825 637	1 029 137
Kjøp av datterselskap	7	-35	-5 926	0
Avgang datterselskap	7	0	33 359	-110 121
Resultatført i perioden		82 916	138 349	35 500
Skatt ført mot utvidet resultatregnskap		33 262	-78 059	-128 878
Balanseført verdi 31.12		1 029 502	913 360	825 637

Spesifikasjon av endring i balanseført utsatt skatt, grunnrenteskatt

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Balanseført verdi 01.01		733 157	701 409	622 159
Resultatført i perioden		88 525	30 732	87 073
Pensjoner estimatavvik		7 657	1 016	-7 824
Balanseført verdi 31.12		829 337	733 157	701 409

Spesifikasjon av utsatt skatt ført mot utvidet resultatregnskap

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Kontantstrømsikring	23	-26 469	-23 669	-80 388
Pensjoner estimatavvik		59 731	-54 390	-48 528
For lite avsatt tidligere år		0	0	39
Utsatt skatt ført mot utvidet resultatregnskap		33 262	-78 059	-128 878

Datterselskapet Risavika LNG Production AS har mottatt varsel om endringsligning fra Sentralskattekontoret for storbedrifter for inntektsårene 2010, 2012 og 2013. Varslet om endringsligning vedrører fordelingen av produksjonsanlegget for LNG mellom saldogruppe D (20 % avskrivning) og saldogruppe H (4 % avskrivning). Saken er stilt i bero og det vil ikke fattes endelig vedtak inntil rettskraftig dom foreligger i pågående og sammenlignbar skattesak. Såfremt Sentralskattekontoret for storbedrifter skulle vinne frem med sine anførsler kan dette medføre en betydelig reklassifisering fra utsatt skatt til betalbar skatt i regnskapet.

Utsatt skatt

(Tall i hele tusen)	Immaterielle eiendeler	Driftsmidler	Investeringer	Derivater	Annet	SUM
1. januar 2013	16 274	1 278 768	-2 868	0	0	1 292 174
Resultatført i perioden	-876	-16 604	1 908	0	0	-15 572
Ført mot annen egenkapital	0	38	0	0	0	38
Avgang datterselskap	-15 399	-96 890	0	0		-112 288
31. desember 2013	0	1 165 313	-960	0	0	1 164 352
Resultatført i perioden	-7 632	4 736	-1 154	0	0	-4 050
Avgang datterselskap	0	33 359	0	0	0	33 359
31. desember 2014	-7 632	1 203 408	-2 114	0	0	1 193 660
Resultatført i perioden	16 187	20 255	0	39 516	42	76 000
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	0	7 206	0	7 206
Fusjon datterselskap	0	0	0	0	-34	-35
Omklassifisering	0	0	2 114	17 067	0	19 181
31. desember 2015	8 555	1 223 663	0	63 789	7	1 296 011

Utsatt skattefordel

(Tall i hele tusen)	Lån og forpliktelser	Investeringer	Pensjoner	Derivater	Omløpsmidler	Under-skudd til fremføring	Ikke balanseført utsatt skattefordel	SUM
1. januar 2013	24 540	0	56 944	133 557	2 935	74 367	-29 305	263 037
Resultatført i perioden	-250	0	2 211	26 899	371	-50 071	-30 232	-51 072
Ført mot utvidet resultatregnskap	12 325	0	48 528	68 061	0	0	0	128 915
Avgang datterselskap	0	0	-1 593	0	-550	-24	0	-2 167
31. desember 2013	36 615	0	106 090	228 517	2 755	24 272	-59 536	338 714
Resultatført i perioden	181 094	0	-31 105	-269 253	804	6 722	-30 661	-142 399
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	54 390	23 669	0	0	0	78 059
Tilgang datterselskap	0	0	0	0	0	5 926	0	5 926
31. desember 2014	217 709	0	129 375	-17 067	3 559	36 920	-90 196	280 300
Resultatført i perioden	-39 821	-880	-31 213	0	32 591	7 389	25 018	-6 916
Ført mot utvidet resultatregnskap	33 675	0	-59 731	0	0	0	0	-26 056
Omklassifisering	0	2 114	0	17 067	0	0	0	19 181
31. desember 2015	211 563	1 234	38 431	0	36 150	44 309	-65 178	266 509

Utsatt skatt grunnrenteskatt

(Tall i hele tusen)	Derivater	Drifts- midler	Pensjoner	Gevinst- og taps- konto	Grunn- renteskatt til fremføring	SUM
1. januar 2013	0	904 032	-3 635	-130	-16 521	883 747
Resultatført i perioden	0	45 180	-4 715	56	9 290	49 811
31. desember 2013	0	949 212	-8 350	-74	-7 230	933 559
Resultatført i perioden	0	9 608	3 809	12	7 230	20 659
31. desember 2014	0	958 820	-4 541	-62	0	954 217
Resultatført i perioden	0	79 249	6 339	9	0	85 597
31. desember 2015	0	1 038 070	1 799	-52	0	1 039 814

Utsatt skattefordel grunnrenteskatt

(Tall i hele tusen)	Derivater	Drifts- midler	Pensjoner	Gevinst- og taps- konto	Grunn- renteskatt til fremføring	Andre poster	Ikke balanseført utsatt skattefordel	SUM
1. januar 2013	8 272	-23 934	2 695	4 531	288 304	66	-18 346	261 588
Resultatført i perioden	888	29 936	-7 897	-2 451	-26 333	1	-31 406	-37 262
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	7 824	0	0	0	0	7 824
31. desember 2013	9 160	6 002	2 622	2 080	261 971	67	-49 752	232 150
Resultatført i perioden	17 965	14 426	-6 227	-416	-26 385	-67	-9 369	-10 073
Ført mot utvidet resultatregnskap	-6 924	0	5 908	0	0	0	0	-1 016
31. desember 2014	20 201	20 428	2 303	1 664	235 586	0	-59 121	221 060
Resultatført i perioden	-12 669	-18 666	5 882	1 080	-19 932	0	41 377	-2 928
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	-7 659	0	0	0	0	-7 657
31. desember 2015	7 533	1 763	526	2 745	215 655	0	-17 743	210 477

Lyse har i 2015 balanseført hele den utsatte grunnrenteskattfordelen knyttet til kraftverket i Jørpelandsvassdraget. Tidligere år er balanseført utsatt skattefordel begrenset til forventet utnyttelse de neste femten årene. Da all negativ grunnrenteskatt blir utbetalt er det i 2015 gjort en fornyet vurdering av at Lyse kan forsvare å balanseføre hele den utsatte grunnrenteskattfordelen på Jørpelandsvassdraget. Utsatt skattefordel er i all hovedsak er knyttet opp til midlertidige forskjeller på varige driftsmidler. Ikke balanseført utsatt skattefordel var pr 31.12.14 43 millioner kroner.

14 Immaterielle eiendeler

Regnskapsåret 2015

<i>(Tall i hele tusen)</i>	Fallrettigheter	Goodwill	Andre immaterielle eiendeler	Sum
Balanseført verdi 01.01.	105 301	111 026	69 807	286 134
Tilgang	0	0	3 534	3 534
Årets av- og nedskrivninger	0	78	10 345	10 423
Balanseført verdi 31.12.	105 301	110 948	62 996	279 245
Balanse 31. desember				
Anskaffelseskost	105 301	111 944	155 870	373 115
Akkumulerte avskrivninger	0	997	92 874	93 871
Balanseført verdi 31.12.	105 301	110 948	62 996	279 245

Regnskapsåret 2014

<i>(Tall i hele tusen)</i>	Fallrettigheter	Goodwill	Andre immaterielle eiendeler	Sum
Balanseført verdi 01.01.	105 113	17 047	34 080	156 240
Tilgang datterselskap, note 7	0	94 057	38 461	132 518
Tilgang	188	0	6 050	6 238
Årets av- og nedskrivninger	0	78	8 784	8 862
Balanseført verdi 31.12.	105 301	111 026	69 807	286 134
Balanse 31. desember				
Anskaffelseskost	105 301	111 944	152 336	369 581
Akkumulerte avskrivninger	0	919	82 529	83 448
Balanseført verdi 31.12.	105 301	111 026	69 807	286 134

Regnskapsåret 2013

(Tall i hele tusen)	Fallrettigheter	Goodwill	Andre immaterielle eiendeler	Sum
Balanseført verdi 01.01.	105 113	155 259	110 665	371 037
Avgang datterselskap	0	-138 133	-65 210	-203 343
Omklassifisering andre balanseposter	0	0	-3 072	-3 072
Årets av- og nedskrivninger	0	78	8 303	8 381
Balanseført verdi 31.12.	105 113	17 047	34 080	156 240
Balanse 31. desember				
Anskaffelseskost	105 113	17 887	107 825	230 825
Akkumulerte avskrivninger	0	841	73 745	74 586
Balanseført verdi 31.12.	105 113	17 047	34 080	156 240

Levetid

0-15 år
Lineær

Balanseførte fallrettigheter er bokført i forretningsområdet energi. Goodwill og andre immaterielle eiendeler er i hovedsak allokert til konsernets forretningsområde telekommunikasjon. Andre immaterielle eiendeler er hovedsaklig knyttet til merverdier tilhørende merkevare, kundeporteføljer og kjøpte driftsrettigheter. Disse immaterielle eiendelene avskrives over henholdsvis 3, 13-15 og 6-8 år.

Fallrettigheter:

Fallrettigheter har ubegrenset levetid og er klassifisert som immaterielle eiendeler. Ved vurdering av verdifall grupperes fallrettighetene sammen med de tilhørende kraftverkene. Et kraftverk med tilhørende fallrettigheter anses som en kontantstrømgenererende enhet. Virkelig verdi fastsettes med utgangspunkt i de kontantstrømgenererende enheters middelproduksjon multiplisert opp med en bransjenorm for omsetningsverdi. Pr 31.12.2015 utgjorde samlet bokført verdi av vannkraft kr 1,18 pr kWh. Dette er betydelige lavere enn antatt omsetningsverdi. Merverdien antas i hovedsak å være knyttet til fallrettighetene. Det er dermed ikke ansett som nødvendig å foreta ytterligere testing for eventuell nedskrivning av fallrettigheter. Verdsettelsen blir kategorisert i nivå 3.

Goodwill:

Goodwill samt deler av merkevarenavn (4,2 millioner kroner - klassifisert under andre immaterielle eiendeler) avskrives ikke, men er gjenstand for en årlig nedskrivningstest. Disse immaterielle eiendelene er i all hovedsak oppstått ved erverv av virksomhet. Gjenvinnbart beløp av en kontantgenererende enhet kalkuleres basert på hvilken verdi eiendelen vil gi for virksomheten, og beregnes ut fra verdien av fremtidige kontantstrømmer. Fremtidige kontantstrømmer er basert på forretningsplaner, og beregnes for perioder mellom 10-15 år pluss terminalverdi.

15 Varige driftsmidler

Regnskapsåret 2015

(Tall i hele tusen)	Anlegg Energi	Anlegg LNG	Anlegg Bredbånd	Anlegg Nett	Andre Bygg	Maskiner og inventar	Tomter	Leasede driftsmidler	Anlegg under utførelse	Totalt
Balanseført verdi 01.01.	8 080 561	1 485 367	1 535 524	2 419 860	220 481	339 769	14 906	254 877	1 439 617	15 790 962
Tilgang	146 702	22 888	348 137	312 371	249	113 155	2 699	36 818	996 964	1 979 983
Overført fra anlegg under utførelse	153 215	72 540	263 153	152 737	2 808	170 450	3 501	0	-818 404	0
Avgang	0	0	0	86	0	585	0	0	6 451	7 122
Årets avskrivning	227 994	64 884	199 204	150 316	12 120	111 072	0	14 671	0	780 261
Årets nedskrivning	-21 000	0	0	0	0	51 742	0	0	70 017	100 759
Balanseført verdi 31.12.	8 173 484	1 515 911	1 947 610	2 734 566	211 418	459 975	21 106	277 024	1 541 709	16 882 803
Balanse 31. desember										
Anskaffelseskost	12 064 711	1 846 432	3 934 870	5 729 863	369 529	1 333 114	21 106	330 968	1 620 859	27 251 452
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger	3 891 226	330 519	1 987 258	2 995 296	158 110	873 138	0	53 943	79 149	10 368 639
Balanseført verdi 31.12.	8 173 484	1 515 911	1 947 610	2 734 566	211 418	459 975	21 106	277 024	1 541 709	16 882 803

Levetid
Avskrivningsmetode

3-75 år
lineær

10-30 år
lineær

3-25 år
lineær

10-50 år
lineær

33-50 år
lineær

3-12 år
lineær

Se note 26

Regnskapsåret 2014

(Tall i hele tusen)	Anlegg Energi	Anlegg LNG	Anlegg Bredbånd	Anlegg Nett	Andre Bygg	Maskiner og inventar	Tomter	Leasede drifts-midler	Anlegg under utførelse	Totalt
Balanseført verdi 01.01.	8 203 122	2 281 205	1 355 386	2 394 293	232 856	296 631	14 906	364 780	758 647	15 901 826
Avgang datterselskap	0	899 782	0	116 885	0	0	0	358 670	48 378	1 423 715
Tilgang datterselskap	0	0	45 085	0	0	46 799	0	250 306	22 161	364 351
Tilgang	80 362	167 978	276 747	146 325	0	12 686	0	16 563	1 072 469	1 773 130
Overført fra anlegg under utførelse	72 247	0	65 958	133 536	0	64 721	0	0	-336 462	0
Avgang	516	0	0	0	454	5 401	0	0	28 801	35 172
Årets avskrivning	219 654	64 034	193 904	137 409	11 921	69 391	0	18 102	19	714 434
Årets nedskrivning	55 000	0	13 748	0	0	6 276	0	0	0	75 024
Balanseført verdi 31.12.	8 080 561	1 485 367	1 535 524	2 419 860	220 481	339 769	14 906	254 877	1 439 617	15 790 962
Balanse 31. desember										
Anskaffelseskost	11 764 794	1 751 004	3 323 580	5 264 841	366 472	1 050 094	14 906	294 150	1 448 750	25 278 591
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger	3 684 232	265 635	1 788 054	2 844 980	145 990	710 324	0	39 272	9 132	9 487 619
Balanseført verdi 31.12.	8 080 561	1 485 367	1 535 524	2 419 860	220 481	339 769	14 906	254 877	1 439 617	15 790 962

Levetid	3-75 år	10-30 år	3-25 år	10-50 år	33-50 år	3-12 år	Se note 26
Avskrivningsmetode	lineær	lineær	lineær	lineær	lineær	lineær	

Regnskapsåret 2013

(Tall i hele tusen)	Anlegg Energi	Anlegg LNG	Anlegg Bredbånd	Anlegg Nett	Andre Bygg	Maskiner og inventar	Tomter	Leasede driftsmidler	Anlegg under utførelse	Totalt
Balanseført verdi 01.01.	8 359 741	2 055 571	2 739 457	2 327 599	218 817	376 738	48 307	29 063	479 915	16 635 208
Avgang datterselskap	0	0	1 391 658	0	0	101 395	0	0	28 513	1 521 566
Tilgang	84 220	292 480	156 484	160 408	6 197	81 192	0	352 882	541 262	1 675 125
Overført fra anlegg under utførelse	91 523	5 315	65 238	51 498	19 660	422	0	0	-233 656	0
Avgang	4 196	373	3 109	0	1 016	507	33 401	0	0	42 602
Årets avskrivning	213 469	71 788	208 751	145 212	10 802	59 819	0	17 165	361	727 367
Årets nedskrivning	114 697	0	2 275	0	0	0	0	0	0	116 972
Balanseført verdi 31.12.	8 203 122	2 281 205	1 355 386	2 394 293	232 856	296 631	14 906	364 780	758 647	15 901 826
Balanse 31. desember										
Anskaffelseskost	11 612 701	2 482 808	2 935 790	5 101 865	366 926	931 289	14 906	385 951	767 761	24 599 997
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger	3 409 579	201 602	1 580 403	2 707 572	134 070	634 658	0	21 171	9 114	8 698 169
Balanseført verdi 31.12.	8 203 122	2 281 205	1 355 386	2 394 293	232 856	296 631	14 906	364 780	758 647	15 901 826

Levetid	3-75 år	10-30 år	3-25 år	10-50 år	33-50 år	3-12 år	Se note 26
Avskrivningsmetode	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	

Byggelånsrenter

Tilgang som vedrører aktivering av byggelånsrenter utgjør 48 millioner kroner i 2015. Benyttet gjennomsnittlig rentesats er 3,98 %.

Nedskrivning

Varige driftsmidler vurderes for verdifall når det foreligger nedskrivningsindikatorer. I de tilfeller hvor bokført verdi er høyere enn gjenvinnbart beløp er det foretatt nedskrivninger. Se note 6. Verdsettelsene blir kategorisert i nivå 3 grunnet skjønsmessige viktige forutsetninger. Benyttede diskonteringsrenter er basert på vektet gjennomsnitt kapitalkostnad (WACC) metodikk der den spesifikke risikoen til den enkelte resultatenheter er hensyntatt.

Det er foretatt nedskrivningstest av Jørpelandsvassdraget med bakgrunn i endrete pris- og mengdeforutsetninger som resulterte i en reversering av tidligere års nedskrivninger med 21 millioner kroner. Ved nedskrivningstesten er det tatt utgangspunkt i estimering av bruksverdi via nåverdiberegning av fremtidige kontantstrømmer på 62 år pluss terminalverdi. Diskonteringsrenten som er brukt er 6,45% etter skatt. Anlegget tilhører segmentet Energi.

I Smartly AS er det investert i teknisk plattform og kundeplassert utstyr for leveranser av kommersielle tjenester. For leveransekjeden, som består av teknisk plattform og kundeplassert kommunikasjonsutstyr, er det usikkerhet knyttet til fremtidige kontantstrømmer, blant annet som følge av et umodent marked og rask teknologisk utvikling. Det er av denne grunn gjennomført nedskrivninger på samlet 79 millioner kroner. Ved verddivurderingen har en estimert bruksverdi ved nåverdiberegning av fremtidige kontantstrømmer med varighet på 3 år. Diskonteringsrentene som er brukt, er i intervallet fra 5,18 % til 7,23 % etter skatt. Anleggsmidlene tilhører gruppene Maskiner og inventar samt Anlegg under utførelse og tilhører segmentet Andre.

Aktiverte utviklingskostnader for ny TV løsning i Altibox AS er nedskrevet med til sammen 43 millioner kroner. Forutsetningene som ligger til grunn for nedskrivningen, er en konkret vurdering av den fremtidige verdien utviklingskostnadene representerer. TV løsningen i Altibox er kompleks, og verddivurderingen av de ulike utviklingskostnadene i TV løsningen er gjennomført enkeltvis etter funksjonalitet. Nedskrevne anleggsmidler er klassifisert under Anlegg under utførelse og tilhører segmentet Telekom.

Grunnet fallende driftsmarginer på naturgass er det foretatt en nedskrivningstest basert på netto salgsværdi metoden. Forretningsområdet naturgass vurderes som en kontanstrømgenererende enhet. Estimert netto salgsværdi overstiger bokført verdi på forretningsområdet naturgass for 2015. Forretningsområdet ligger under Anlegg Energi.

Utgiftsførte forsknings- og utviklingskostnader

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Utgiftsført FOU	6 252	2 907	2 434

16

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Konsernet har følgende investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet:

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

(Tall i hele tusen)

Enhet	Anskaffelsesdato	Forretningskontor	Segment	Eierandel	Stemmeandel	2015	2014	2013
Tilknyttede selskaper:								
Norsk Vind Skinansfjellet AS	30/06/12	Stavanger	Energi	26,70%	26,70%	9 349	9 616	9 667
Forus Energigjenvinning KS	01/05/01	Stavanger	Energi	44,44%	44,44%	29 573	30 500	29 895
Forus Energigjenvinning 2 AS	18/12/08	Stavanger	Energi	43%	43%	24 452	25 383	34 480
Altifiber AS	2003	Hauge i Dalane	Telekom	34%	34%	32 859	30 798	30 897
Hadeland og Ringerike Breddband AS	01/07/09	Jaren	Telekom	34%	34%	32 787	29 774	30 388
Skangas AS	02/05/14	Sola	LNG	49%	49%	1 133 057	1 192 639	-
Andre mindre eierposter						13 260	4 254	9 067
Sum balanseført verdi tilknyttede selskaper						1 275 337	1 322 964	144 394
Felleskontrollert virksomhet:								
Viken Fiber Holding AS	17/01/13	Drammen	Telekom	71%	50%	865 681	828 345	839 225
Istad Fiber AS	09/06/15	Molde	Telekom	50%	50%	36 288	-	-
Andre mindre eierposter						100	100	-
Sum balanseført verdi felleskontrollert virksomhet						902 069	828 445	839 225
Felleskontrollerte driftsordninger:*								
Sira-Kvina kraftselskap DA	1963	Tonstad	Energi	41,10%	41,10%			
Ulla Førre verkene	1982	Sauda	Energi	18%	18%			

Andeler i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet innregnes etter egenkapitalmetoden.

*Andeler i deleide kraftverk innregnes som felleskontrollert driftsordning og tas derfor inn etter bruttometoden. Se ytterligere spesifikasjoner nederst i noten.

Det er ingen betingede forpliktelser knyttet til investeringene.

Basert på helhetsvurdering hvor størrelse og kompleksitet er tatt i betraktning er Skangas- og Viken Fiber konsernet vurdert å være vesentlige tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet. Ytterligere informasjon vedrørende disse selskapene er opplyst om nedenfor:

Skangas konsern

Skangas AS var frem til 2. mai 2014 et heleid datterselskap i Lyse. På dette tidspunkt solgte Lyse 51% av aksjene i selskapet til det finske selskapet Gasum OY. Etter transaksjonen opphørte kontrollen over datterselskapet og dets underkonsern og aksjeposten ble innregnet som et tilknyttet selskap i Lyse konsernet.

Lyse har lik eier- og stemmeandel i selskapet, og det er ingen andre forhold som tilsier at Lyse har noe utover betydelig innflytelse i selskapet.

Skangas konsern består av morselskapet Skangas AS og dets datterselskaper Skangas Terminal AB, Skangas Terminal Gävle AS, Skangas OY og Skangas Business Services AS. Konsernet distribuerer LNG (Liquefied Natural Gas) gjennom terminaler, egne fartøy eller tankbiler. Skangas AS har en langsiktig avtale med Risavika LNG Production AS om leveranse av LNG.

Viken Fiber Konsern

Viken Fiber Konsern, gjennom datterselskapet Viken Fiber AS, bygger fiberaksess til husholdninger og bedrifter på sentrale Østlandet, og eier et utstrakt fibernett i flere kommuner rundt Oslofjorden.

Konsernet hadde sitt første driftsår i 2013 etter at Lyse og Energiselskapet Buskerud AS inngikk en avtale om samordning av selskapenes fiberaktivitet på Østlandet dette året.

Lyse eier 71% av aksjene, men kontroll over vesentlige beslutninger reguleres i aksjonæravtale. Stemmeandel er derfor 50 %. Den andre aksjonæren er Energiselskapet Buskerud AS som eier 29 % av aksjene. Selskapet innregnes som felleskontrollert virksomhet.

(Tall i hele tusen)	Tilknyttet selskap Skangas konsern		Felleskontrollert virksomhet Viken Fiber konsern		
	2015	2014	2015	2014	2013
Driftsinntekter	1 819 838	825 619	1 019 295	909 106	813 235
Resultat fra videreført virksomhet etter skatt	-159 367	-149 206	50 701	1 702	-28 286
Andre inntekter og kostnader*	-	-	1 889	-14 436	-11 163
Totalresultat	-159 367	-149 206	52 590	-12 734	-39 449
Konsernets andel av totalresultat	-78 090	-73 111	37 339	-9 041	-28 009
Omløpsmidler	340 341	450 706	70 777	90 337	143 171
Anleggsmidler	2 314 589	2 029 338	3 104 381	2 897 760	2 732 100
Kortsiktig gjeld	427 000	551 684	214 666	201 071	180 636
Langsiktig gjeld	1 432 199	945 349	1 741 225	1 620 349	1 515 323
Egenkapital	795 729	983 012	1 219 266	1 166 677	1 179 311
Konsernets andel av egenkapital	389 910	481 676	865 679	828 341	837 311
+ Goodwill	462 623	434 607	-	-	-
+ Merverdier	280 524	276 356	-	-	-
+/- andre korrigeringer	-	-	2	4	1 914
= Balanseført verdi	1 133 057	1 192 639	865 681	828 345	839 225

Balansført verdi på investeringer i tilknyttede selskap

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Balansført verdi 01.01	1 322 964	144 394	133 975
Tilgang nyanskaffelser	8 815	0	9 681
Tilgang overført fra datterselskaper, note 7	0	1 132 274	0
Tilgang overført fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, note 17	2 338	10 424	0
Tap ved avgang salg av aksjer, note 10	0	-4 145	0
Andel av resultat	-86 274	-84 854	-1 682
Utdelt utbytte	-4 749	-2 222	0
Ført over utvidet konsolidert resultat	31 056	131 078	0
Ført mot annen opptjent egenkapital	1 187	-3 985	2 420
Balansført verdi 31.12	1 275 337	1 322 964	144 394
Årets inntektsføring av mindreverdi/avskrivning av merverdi (-)	-12 548	-7 705	324
Mindreverdi/Merverdi (-) pr. 31. desember	-290 124	-285 956	-9 600

Balansført verdi på investeringer i felleskontrollert virksomhet

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Balansført verdi 01.01	828 445	839 225	29 513
Tilgang	40 312	100	0
Tilgang overført fra investering i datterselskap	0	0	862 234
Avgang	0	0	-29 513
Andel av resultat	32 011	1 284	-30 128
Ført over utvidet konsolidert resultat	1 341	0	0
Ført mot annen opptjent egenkapital	-40	-12 164	7 119
Balansført verdi 31.12	902 069	828 445	839 225

Andeler i deleide kraftverk

Lyse Produksjon AS har en eierandel på 41,1 % i Sira-Kvina kraftselskap DA. Lyse Produksjon AS har i tillegg en medeiendomsrett på 18,0 % i Ulla-Førre verkene, hvorav 7,8 % er kompensasjon for fallretter som er avstått og 10,2 % utgjør 80 % av Rogaland fylkeskommunes rettigheter som Lyse Produksjon AS har overtatt. Utbygging av andel overført fra Rogaland fylkeskommune er gjennomført og finansiert av Lyse Produksjon AS. Deltakelse i Ulla-Førre verkene er basert på avtale med Statkraft SF om såkalt medeiendomsrett. Statkraft SF er konsesjons- og hjemmelinnehaver til eiendommene. Andelene gir rett til å ta ut henholdsvis 41,1 % og 18,0 % av vedkommende selskaps kraftproduksjon. Det betales ikke vederlag for den kraften som tas ut, men Lyse Produksjon AS dekker en forholdsmessig andel av kostnadene. Fysisk kraftuttak fra deleide kraftverk inngår som en del av ordinært kraftsalg og behandles på lik linje med kraft produsert ved egne verk. Unntaket er pålagt salg av konsesjonskraft og driftsinntekter som fordeles på eierne gjennom løpende avregninger. Nedenfor følger en oppstilling fordelt på hovedgrupper i resultatet som angir de resultatposter som er innarbeidet etter bruttometoden.

Andeler i deleide kraftverk

(Tall i hele tusen)	2015		2013		2012	
	Sira-Kvina	Ulla-Førre	Sira-Kvina	Ulla-Førre	Sira-Kvina	Ulla-Førre
Energisalg	486 504	184 408	645 792	146 524	664 137	370 331
Andel driftsinntekter	47 400	7 250	53 146	18 396	55 893	8 703
Andel overføringskostnad	40 809	14 371	55 922	13 007	31 132	7 369
Andel lønnskostnad	35 718	2 635	25 992	2 609	33 863	2 713
Andel avgifter	26 072	8 957	25 995	4 553	24 412	8 357
Andel ordinære avskrivninger	43 362	28 015	42 048	27 008	41 570	26 748
Andel eiendomsskatt og andre driftskostnader	82 126	29 395	92 341	28 063	89 245	29 001
Andel netto finansresultat	-624	4	0	-1 369	-754	0
Resultatandel i deleide kraftverk (før skatt)	306 441	108 281	456 640	91 049	500 562	304 846

Ulla-Førre verkene

Andelen av Ulla-Førre verkene på 18,0 % er aktivert som varige driftsmidler i Lyse Produksjon AS' balanse. Det er derfor ikke innarbeidet balanseposter for andelene i Ulla-Førre verkene. Bokført verdi på varige driftsmidler i Ulla-Førre verkene var ved regnskapsårets utgang 887 millioner kroner, og bokført verdi på fallretter var på samme tidspunkt 6,4 millioner kroner.

Sira-Kvina kraftselskap DA

Andelen på 41,1 % av Sira-Kvina kraftselskap DAs balanse er innarbeidet etter bruttometoden. Lyses andeler av eiendeler og gjeld er i balansen tatt med linje for linje. Det vises i denne forbindelse til spesifikasjon under.

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Andel fallrettigheter	29 747	29 747	29 747
Andel varige driftsmidler	1 514 709	1 490 352	1 500 078
Andel pensjonsmidler	11 905	0	0
Andel fordringer	24 554	11 446	9 115
Andel bankinnskudd, kontanter og lignende	44 748	7 137	15 276
Andel eiendeler	1 625 662	1 538 682	1 554 216
Andel pensjonsforpliktelser	0	1 830	24 556
Andel leverandørgjeld	12 556	10 550	6 950
Andel annen kortsiktig gjeld	58 450	57 718	17 618
Andel gjeld	71 006	70 098	49 124

Det er ingen betingede forpliktelser knyttet til konsernets andel i de deleide kraftverkene, og ingen betingede forpliktelser i de deleide kraftverkene i seg selv.

17 Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Virkelig verdi av andeler i selskaper klassifisert som tilgjengelige for salg er beregnet med utgangspunkt i verdijustert egenkapital. For andeler i børsnoterte selskaper er børskurs på balansedagen benyttet.

Investeringer som klassifiseres som tilgjengelige for salg og som skal vurderes til virkelig verdi:

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Balanseført verdi på aksjer og opsjoner tilgjengelig for salg 01.01		80 101	19 563	117 410
Tilgang		1 734	75 426	2 155
Avgang		-2 338	-9 303	0
Verdiendring reklassifisert til resultat som nedskrivning	12, 23	-419	-5 585	-100 002
Balanseført verdi på aksjer tilgjengelig for salg 31.12		79 078	80 101	19 563
Herav klassifisert som anleggsmidler		79 078	80 101	19 563

Finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg består av:

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Noterte aksjer Norge		74	277	5 540
Unoterte aksjer Norge		79 004	79 824	14 023
Balanseført verdi på aksjer tilgjengelig for salg 31.12		79 078	80 101	19 563

Balanseført verdi knytter seg i hovedsak til aksjer i Lyse Sentralnett AS. Lyse solgte 50% av aksjene i selskapet til Statnett SF i februar 2014. Investeringen er klassifisert som tilgjengelig for salg som følge av at Lyse ikke lenger har kontroll eller betydelig innflytelse i selskapet, samt vurderinger knyttet til langsiktighet i investeringen.

Årets tilgang knytter seg i hovedsak til investering i Bjerkreim Vind AS.

Lyse har i 2015 kjøpt ytterligere 24% av aksjene i Nimbus Direct AS. Som følge av økt eierandel og betydelig innflytelse endrer investeringen kategori til investeringer i tilknyttede selskaper. Endring i kontrollkategori inngår i linjen avgang i 2015.

Nedskrivning til virkelig verdi i 2015 vedrører nedskrivninger i Norwegian Energy Company ASA og Såkorn Invest II AS.

Lyse AS har kommitert kapital for 12,9 millioner kroner til Såkorn Invest II AS. Per 31.12.15 er 10,1 millioner kroner av dette innbetalt og rest kommitert kapital beløper seg til 2,8 millioner kroner.

Finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg er notert i NOK.

18 Varer

Varebeholdning

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
LNG		0	0	32 713
Gass og olje		1 112	1 920	807
Dekodere		39 764	10 262	16 107
Elsertifikater	2.14	2 421	2 854	0
Alarmutstyr		4 881	5 957	3 408
Hjemmesentraler		39 158	12 099	0
AMS og gateway		48 443	8 900	0
Teknisk utstyr, driftslager, reservedeler		14 003	8 701	10 956
Co2-kvoter		510	204	137
Sum varer		150 293	54 226	64 128

Varer er vurdert til laveste verdi av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi. På bredbåndvirksomheten er anskaffelseskosten beregnet til veid gjennomsnitt. Det er ikke avgitt pant i varelageret.

Vannbeholdning i egne og felleskontrollerte kraftverk

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Vannbeholdning i GWh	4 726	3 370	3 270
Magasinfylling i prosent	93%	67%	65%
Årets produksjon referert utgående generatorklemme	6 500	6 685	6 114

Årlig middelproduksjon i perioden 2005 - 2014 utgjorde 5 990 GWh.

19 Kundefordringer og andre fordringer

Andre langsiktige fordringer

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Fordringer på nærstående parter	31	635 707	485 520	485 068
Øvrige langsiktige fordringer		145 254	144 664	154 931
Sum andre langsiktige fordringer		780 961	630 184	639 999

Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Kundefordringer		1 060 553	885 239	1 098 424
Fordringer på nærstående parter	31	139 535	138 907	121 372
Nedskrivning til dekning av tap		-15 420	-12 420	-14 002
Kundefordringer netto		1 184 668	1 011 726	1 205 794
Andre kortsiktige fordringer		183 182	325 841	366 712
Sum kundefordringer og andre fordringer		1 367 850	1 337 567	1 572 506
Virkelig verdi av kundefordringer og andre fordringer er som følger:				
Kundefordringer		1 045 133	872 819	1 084 422
Fordringer på nærstående parter	31	139 535	138 907	121 372
Andre kortsiktige fordringer		183 182	325 841	366 712
Sum virkelig verdi av kundefordringer og andre fordringer		1 367 850	1 337 567	1 572 506

Fordringer - nedskrevet

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
1 - 6 måneder		5 328	5 853	7 711
Over 6 måneder		10 092	6 567	6 291
Sum nedskrivning kundefordringer		15 420	12 420	14 002

Fordringer over forfall som ikke er nedskrevet

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
1 - 2 måneder		33 673	34 525	63 118
Sum fordringer over forfall, ikke nedskrevet		33 673	34 525	63 118

Dette relaterer seg til fordringer som det erfaringsmessig ikke har vært problemer med å inndrive.

Bevegelse i avsetning for nedskrivning på kundefordringer er som følger:

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Pr. 1 januar		12 420	14 002	17 304
Avsetning for nedskrivning av fordring (endring i avsetningen)		-3 797	-6 064	-10 621
Faktiske tap i løpet av året		9 525	6 870	11 116
Reversering av ikke brukte beløp		-2 728	-2 388	-3 797
Pr. 31. desember		15 420	12 420	14 002

Nedskrivning og reversering av nedskrivning på kundefordringer er inkludert i andre driftskostnader. Nedskrivning til dekning av tap er foretatt når det ikke er noen forventning om å inndrive ytterligere kontanter. Andre fordringer inneholder ikke nedskrevne eiendeler.

20 Derivater

Balanseført verdi 31.12.15

(Tall i hele tusen)	Anleggsmidler	Langsiktig gjeld	Omløpsmidler	Kortsiktig gjeld
Finansielle kraftkontrakter - holdt for sikringsformål	39 118	8 387	78 306	11 672
Finansielle kraftkontrakter - holdt for handelsformål	0	0	2 497	0
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	0	22 036	287	42 932
Finansielle kraftkontrakter - øvrige	0	111 215	0	0
Valutaderivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR	512 373	0	29 846	0
Valutaderivater - holdt for sikringsformål	0	0	1 856	0
Put opsjon - aksjer / Call opsjon - aksjer	79 889	73 676	0	0
Rentebytteavtaler - virkelig verdi sikring	18 785	0	0	0
Finansielle instrumenter til virkelig verdi over utvidet resultat:				
Kontantstrømsikring valutaterminkontrakter	0	163 214	0	172 871
Kontantstrømsikring rentebytteavtaler	0	94 137	0	10 725
Sum balanseførte derivater	650 165	472 665	112 792	238 200

Balanseført verdi 31.12.14

(Tall i hele tusen)	Anleggsmidler	Langsiktig gjeld	Omløpsmidler	Kortsiktig gjeld
Finansielle kraftkontrakter - holdt for sikringsformål	7 447	5 646	118 990	8 714
Finansielle kraftkontrakter - holdt for handelsformål	0	0	0	916
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	0	24 053	0	43 412
Finansielle kraftkontrakter - øvrige	0	221 243	0	0
Valutaderivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR	296 356	0	19 818	0
Valutaderivater - holdt for sikringsformål	0	0	0	7 027
Put opsjon - aksjer / Call opsjon - aksjer	79 889	73 676	0	0
Rentebytteavtaler - virkelig verdi sikring	22 211	0	2 297	0
Finansielle instrumenter til virkelig verdi over utvidet resultat:				
Finansielle kraftkontrakter - kontantstrømsikring	0	0	0	861
Valutaterminkontrakter - kontantstrømsikring	0	142 249	0	142 437
Rentebytteavtaler - kontantstrømsikring	0	135 118	0	15 175
Sum balanseførte derivater	405 903	601 985	141 105	218 542

Balanseført verdi 31.12.13

(Tall i hele tusen)	Anleggsmidler	Langsiktig gjeld	Omløpsmidler	Kortsiktig gjeld
Finansielle kraftkontrakter - holdt for sikringsformål	97 790	6 882	123 869	6 088
Finansielle kraftkontrakter - holdt for handelsformål	0	0	0	1 390
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	0	30 902	13 586	43 919
Finansielle kraftkontrakter - øvrige	0	270 815	0	0
Valutaderivater - holdt for sikringsformål	0	4 029	0	3 922
Rentebytteavtaler - virkelig verdi sikring	23 057	0	555	0
Finansielle instrumenter til virkelig verdi over utvidet resultat:				
Finansielle kraftkontrakter - kontantstrømsikring	0	0	0	3 342
Valutaterminkontrakter - kontantstrømsikring	0	109 200	0	75 475
Rentebytteavtaler - kontantstrømsikring	0	113 906	0	601
Sum balanseførte derivater	120 847	535 734	138 010	134 737

Derivater med handelsformål er klassifisert som omløpsmidler eller kortsiktig gjeld. Derivater med sikringsformål klassifiseres som anleggsmidler eller langsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid på sikringsobjektet er lengre enn 12 måneder og som omløpsmidler eller kortsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid på sikringsobjektet er mindre enn 12 måneder. Langsiktige finansielle kraftforpliktelser er klassifisert som langsiktig gjeld.

Ved gjennomført måling er det ingen eller uvesentlig ineffektivitet ved derivater i kontantstrømsikringer og virkelig verdi sikringer.

For opplysning om eksponering for kredittirisiko på rapporteringspunktet vises det til note 5.

Finansielle kraftkontrakter:

Finansielle kraftkontrakter holdt for sikringsformål er kontrakter inngått for å prissikre fremtidig kraftsalg og kraftkjøp. Kontraktene oppfyller imidlertid ikke kravene til sikringsbokføring etter IFRS. Kontraktene balanseføres til virkelig verdi med verdiendring over resultat. Finansielle kraftkontrakter for handelsformål balanseføres også til virkelig verdi over resultat.

Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner, er markedsverdi av finansielle kontrakter på Nasdaq. Dette relaterer seg til forvaltningskontrakter som er inngått på vegne av kunder. Motposten til markedsverdien av kontraktene er kundefordringer og leverandørgjeld.

Øvrige finansielle kraftkontrakter oppfyller ikke krav til sikringsbokføring etter IFRS. Postene balanseføres til virkelig verdi. Verdiendringen føres over resultatet.

Valutaderivater i langsiktige fysiske industrikontrakter i EUR:

Lyse har inngått langsiktige avtaler på levering av industrikraft frem til 2040. Kraftkontraktene stiller krav til fysisk levering av kraftvolumene hvilket innebærer at kontraktene faller utenfor virkeområdet til IAS 39. Kraftkontraktene er fastpriskontrakter med oppgjør i euro, hvilket innebærer at det foreligger innebygde valutaderivater i kraftkontraktene. Valutaderivatene er vurdert ikke å være nært tilknyttet vertskontrakten. Valutaderivatene skiller av denne grunn ut av vertskontrakten og balanseføres til virkelig verdi over resultatet.

Ved beregning av virkelig verdi er det lagt til grunn valutaforwardkurve de første 10 årene. For resterende periode er valutakurs i år 10 benyttet.

Valutaterminkontrakter (kontantstrømsikring):

Nominelt beløp på utestående valutaterminkontrakter relatert til kontantstrømsikring per 31.12.15 er 3 221 millioner kroner (per 31.12.14, 3 187 millioner kroner og per 31.12.13, 3 179 millioner kroner). De sikrede svært sannsynlige eurokontantstrømmer forventes å finne sted hovedsaklig i månedene januar til juni og september til desember hvert av de neste fire årene. Gevinster og tap innregnet i egenkapitalen på valutaterminkontrakter pr 31.12.15 vil bli resultatført i de samme periodene som de sikrede kontantstrømmene påvirker resultatet.

Rentebytteavtaler (kontantstrømsikring):

Nominelt beløp på utestående rentebytteavtaler per 31.12.15 er 2 650 millioner kroner (31.12.14 2 530 millioner kroner og 31.12.13 2 450 millioner kroner). Den faste renten som Lyse skal betale varierer fra 1,76 % til 4,45 % inkludert margin. Den flytende renten som Lyse skal motta er tre måneders NIBOR + eventuelt avtalt margin. Rentebytteavtalene balanseføres til virkelig verdi. Krav til sikringsbokføring etter IFRS er oppfylt. Urealiserte verdiendringer regnskapsføres direkte mot egenkapitalen.

Rentebytteavtaler (virkelig verdi sikring):

Nominelt beløp på utestående rentebytteavtaler per 31.12.15 er 200 millioner kroner (31.12.14 557 millioner kroner og 31.12.13 807 mill.kroner). Den faste renten som Lyse skal motta er 6,25 %. Den flytende renten som Lyse skal betale er seks måneders NIBOR + en avtalt margin. Krav til sikringsbokføring etter IFRS er oppfylt. Virkelig verdi på swap er regnskapsført under derivater. Tilsvarende verdi er tillagt obligasjonslån med motsatt fortegn. Ingen vesentlig ineffektivitet er resultatført.

Put call opsjon aksjer:

Lyse har en rett til å selge (put opsjon) 15,6% av aksjene i Skangas AS. Gasum OY har tilsvarende en avtalt rett til å kjøpe (call opsjon) 15,6% av aksjene i Skangas AS. Vederlaget som er avtalt i Lyses salgsoptjon er basert på prisingen i gjennomført transaksjon i 2014 tillagt 10 årig finsk statsrente. Opsjonene innregnes til virkelig verdi og eventuelle urealiserte verdiendringer inngår i regnskapslinjen. Andre tap/(gevinster) netto.

Finansielle kraftkontrakter, øvrige:

Balanseført verdi 31.12.15

(Tall i hele tusen)	Kraftfor- pliktelser	Forskudds- betalt kraftsalg	Sum
Torsdag 1. januar 2015	81 209	140 034	221 243
Årets verdjustering, note 10	-52 657	-3 120	-55 777
Benyttet i løpet av året / nye avsetninger	0	-54 251	-54 251
Torsdag 31. desember 2015	28 552	82 663	111 215

Balanseført verdi 31.12.14

<i>(Tall i hele tusen)</i>	Kraftfor- pliktelser	Forskudds- betalt kraftsalg	Sum
Onsdag 1. januar 2014	36 171	234 644	270 815
Årets verdijustering, note 10	45 037	-44 260	777
Benyttet i løpet av året / nye avsetninger	0	-50 350	-50 350
Onsdag 31. desember 2014	81 209	140 034	221 243

Balanseført verdi 31.12.13

<i>(Tall i hele tusen)</i>	Kraftfor- pliktelser	Forskudds- betalt kraftsalg	Sum
Tirsdag 1. januar 2013	32 976	254 312	287 288
Årets verdijustering, note 10	3 194	26 870	30 064
Benyttet i løpet av året / nye avsetninger	0	-46 538	-46 538
Tirsdag 31. desember 2013	36 171	234 644	270 815

Kraftforpliktelser:

Kraftforpliktelsene består av fristrømforpliktelser. Fristrømforpliktelsene vurderes til virkelig verdi. Verdivurderingsmetode er estimering av kontantstrømmer. Kontantstrømmene er beregnet med utgangspunkt i årlige mengder fristrøm multiplisert med framtidige markedspriser på kraft (Nasdaq). Benyttet diskonteringsrente er beregnet med utgangspunkt i EURO statsrenter (Tyske statsrenter), hensyntatt markedsrisikopåslag samt et selskapsspesifikt kredittpåslag. Kontraktene har finansielt oppgjør.

Forskuddsbetalt kraftsalg:

Denne posten inneholder forskuddsbetaling knyttet til kraftsalgsavtaler. Avtalen er tidsbegrenset, gjøres opp finansielt og skal derfor vurderes til virkelig verdi. Benyttet verdivurderingsmetode er estimering av kontantstrømmer. Kontantstrømmene er beregnet på grunnlag av framtidige markedspriser i henhold til parametre definert i kontrakten multiplisert med årsvolum. Benyttet diskonteringsrente er beregnet med utgangspunkt i norske statsrenter, hensyntatt markedsrisikopåslag samt et selskapsspesifikt kredittpåslag.

21 Betalingsmidler

Bankinnskudd, kontanter o.l.

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Bankinnskudd og kontanter	573 467	749 222	1 003 449
Sum bankinnskudd og kontanter o.l.	573 467	749 222	1 003 449

Konsernet har konsernkontosystem mot Sparebank 1 SR-bank. Et konsernkontosystem innebærer solidaransvar fra deltakende selskaper. Lyse AS sine konti utgjør eneste mellomværende med banken, mens innskudd og trekk på datterselskapenes kontoer er interne mellomværende med Lyse AS. Renter godskrives/belastes mellom Lyse AS og datterselskapene i henhold til saldo/trekk på det enkelte selskaps underkonti etter rentesatser i avtalen mellom Lyse AS og Sparebank 1 SR-bank.

Ubenyttede trekkrettigheter:

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Trekkrettigheter og banksyndikat	1 500 000	1 500 000	1 500 000
Kassekreditt Sparebank 1 SR-Bank	300 000	300 000	300 000
Sum ubenyttede trekkrettigheter	1 800 000	1 800 000	1 800 000

Likviditetsreserve

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Kontanter og bankinnskudd	573 467	749 222	1 003 449
Herav bundne midler	-82 922	-47 000	-43 000
Ubenyttede trekkrettigheter	1 800 000	1 800 000	1 800 000
Likviditetsreserve	2 290 545	2 502 222	2 760 449

To trekkrettigheter etablert hos et syndikat av nordiske banker på henholdsvis 500 og 1 000 millioner kroner ble fornyet i 2015. Trekkrettighetene forfaller i henholdsvis november 2018 og november 2020.

22

Aksjekapital og overkurs

Aksjekapital og overkurs

<i>(Tall i hele tusen)</i>	Antall aksjer	Ordinære aksjer	Overkurs	SUM
Pr 1. januar 2015	1 008 983	1 008 983	266 609	1 275 592
Endringer i aksjekapital og overkurs i perioden	0	0	0	0
Pr 31. desember 2015	1 008 983	1 008 983	266 609	1 275 592

Aksjenes pålydende er kr 1 000. Bare kommuner kan være aksjonærer. Erverv av aksjer er betinget av styrets samtykke. Ved salg eller annen avhendelse av aksjer har de øvrige aksjonærer forkjøpsrett. På generalforsamlingen representerer hver aksje en stemme. Vedtektsendringer krever tilslutning fra minst 2/3 av den representerte aksjekapital, samt tilslutning fra minst fem aksjonærer.

Eierandel

	Antall aksjer	Eier andel	Stemme andel
Eierkommuner:			
Stavanger kommune	440 684	43,68%	43,68%
Sandnes kommune	197 064	19,53%	19,53%
Sola kommune	88 195	8,74%	8,74%
Time kommune	58 844	5,83%	5,83%
Klepp kommune	42 670	4,23%	4,23%
Hå kommune	38 190	3,78%	3,78%
Randaberg kommune	33 085	3,28%	3,28%
Eigersund kommune	29 775	2,95%	2,95%
Strand kommune	25 547	2,53%	2,53%
Rennesøy kommune	11 603	1,15%	1,15%
Hjelmeland kommune	10 029	0,99%	0,99%
Gjesdal kommune	9 414	0,93%	0,93%
Finnøy kommune	9 172	0,91%	0,91%
Lund kommune	7 194	0,71%	0,71%
Bjerkreim kommune	5 166	0,51%	0,51%
Kvitsøy kommune	2 351	0,23%	0,23%
Totalt antall aksjer	1 008 983	100,00%	100,00%

23 Annen egenkapital

Annen egenkapital ikke resultatført

(Tall i hele tusen)	Note	Omregningsdifferanse	Investeringer tilgjengelig for salg	Sikring	Andel resultat tilknyttede selskap	Pensjoner	SUM
Balanse 1. januar 2013		-2 643	5 286	-38 195	0	213 323	177 772
Endret estimatavik pensjoner		0	0	0	0	-127 165	-127 165
Kontantstrømsikring	10,20	0	0	-296 364	0	0	-296 364
Skatt på kontantstrømsikring	13,20	0	0	80 388	0	0	80 388
Andel utvidet resultat tilknyttede selskap					-7 925		-7 925
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	17	0	-100 002	0	0	0	-100 002
Nedskrivning finansielle eiendeler tilgjengelig for salg ført over resultatet	17,12	0	100 002	0	0	0	100 002
Valutaomregningsdifferanser		45 397	0	0	0	0	45 397
Balanse 31. desember 2013		42 754	5 286	-254 171	-7 925	86 158	-127 898
Balanse 1. januar 2014		42 754	5 286	-254 171	-7 925	86 158	-127 898
Endret estimatavik pensjoner		0	0	0	0	-167 503	-167 503
Kontantstrømsikring	10,20	0	0	-87 662	0	0	-87 662
Skatt på kontantstrømsikring	13,20	0	0	23 669	0	0	23 670
Andel utvidet resultat tilknyttede selskap	16	0	0	0	-10 179	0	-10 178
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	17	0	-5 585	0	0	0	-5 585
Nedskrivning finansielle eiendeler tilgjengelig for salg ført over resultatet	17,12	0	5 585	0	0	0	5 585
Valutaomregningsdifferanser		88 565	0	0	0	0	88 565
Balanse 31. desember 2014		131 321	5 286	-318 164	-18 104	-81 345	-281 008
Balanse 1. januar 2015		131 321	5 286	-318 164	-18 104	-81 345	-281 008
Estimatavik pensjoner		0	0	0	0	170 188	170 188
Kontantstrømsikring	10,20	0	0	-140 669	0	0	-140 669
Skatt på kontantstrømsikring	13,20	0	0	26 468	0	0	26 468
Andel utvidet resultat tilknyttede selskap	16	0	0	0	1 341		1 341
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	17	0	-419	0	0	0	-419
Nedskrivning finansielle eiendeler tilgjengelig for salg ført over resultatet	17,12	0	419	0	0	0	419
Valutaomregningsdifferanser		32 509	0	0	0	0	32 509
Balanse 31. desember 2015		163 830	5 286	-432 365	-16 763	88 843	-191 172

Endring i annen egenkapital

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Balanse 1. januar	5 013 313	3 171 931	2 995 558
Årsresultat tilordnet selskapets aksjonærer	693 337	2 226 103	547 464
Utdelt utbytte	-432 000	-382 000	-373 000
Investering i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	1 147	-16 152	927
Andre egenkapitaleffekter	-7 014	13 431	981
Balanse 31. desember	5 268 786	5 013 314	3 171 932

24 Rentebærende gjeld

Langsiktige lån:

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Obligasjonslån		4 018 785	3 422 211	3 930 057
Ansvarlig lån		2 200 000	2 300 000	2 400 000
Valutalån i Euro		1 084 699	0	0
Andre lån		2 185 000	1 985 000	2 035 000
Sum langsiktige lån		9 488 484	7 707 211	8 365 057

Kortsiktige lån:

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Sertifikatlån		800 000	600 000	1 000 000
Første års avdrag ansvarlige lån reklassifisert fra langsiktige lån		100 000	100 000	100 000
Første års avdrag obligasjonslån reklassifisert fra langsiktige lån		0	829 297	450 555
Første års avdrag andre lån reklassifisert fra langsiktige lån		100 000	50 000	0
Sum kortsiktige lån		1 000 000	1 579 297	1 550 555

Netto rentebærende lån

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Sum langsiktige og kortsiktige lån	10	10 488 484	9 286 508	9 915 612
Urealisert disagio på valutalån i Euro		-134 699	0	0
Kontanter og bankinnskudd	21	-573 467	-749 222	-1 003 449
Netto rentebærende lån		9 780 318	8 537 286	8 912 163

Utvikling i netto rentebærende lån

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
IB netto rentebærende lån		8 537 286	8 912 163	9 353 985
Endring i kontantbeholdning		175 755	254 227	-143 143
Herav avgang/tilgang datterselskap		0	51 331	-52 989
Opptak av nye langsiktige lån		2 450 000	400 000	1 450 000
Betalte avdrag langsiktige lån		-150 000	-100 000	-100 000
Innfrielse av lån		-1 427 000	-581 331	-1 303 000
Opptak av nye kortsiktige lån		1 300 000	800 000	1 000 000
Innfrielse av kortsiktige lån		-1 100 000	-1 200 000	-1 325 000
Netto kostnadsførte renter	12	383 923	407 105	473 284
Betalte renter		-394 654	-406 965	-436 023
Andre poster		5 008	756	-4 951
UB netto rentebærende lån		9 780 318	8 537 286	8 912 163

For virkelig verdi på rentebærende gjeld vises det til note 10.

Obligasjonslån:

Obligasjonslån er en finansiell forpliktelse som måles til amortisert kost.

Oversikt obligasjonslån 31.12.15

(Tall i hele tusen)	Beløp	Rente	Tilhørende renteswap	Kommentar
År 2009-2019	468 785	fast rente 6,25 %	Swapet til flytende rente **)	Swap gjelder 200 mill.kroner av lånet
År 2010-2017	350 000	fast rente 4,96 %		
År 2012-2017	500 000	3 mnd nibor + 1,50 %	Swapet til fast rente *)	Swap gjelder 300 mill.kroner av lånet
År 2012-2022	250 000	fast rente 5,40 %		
År 2012-2022	500 000	fast rente 4,8 %		
År 2013-2018	250 000	3 mnd nibor + 1,40 %		
År 2013-2021	300 000	fast rente 4,55 %		
År 2013-2020	200 000	fast rente 3,75 %		
År 2014-2024	250 000	fast rente 4,35 %		
År 2015-2025	600 000	fast rente 3,3 %		
Sum Lyse AS	3 668 785			
År 2011-2021	350 000	fast rente 6,04 %		
Sum Jørpeland Kraft AS	350 000			
Sum Lyse konsern	4 018 785			
1. års avdrag	0			
Sum	4 018 785			

***) Kontantstrømsikring:**

Sikringsdokumentasjon er utarbeidet og tilfredsstillende kravene til sikringsbokføring. Virkelig verdi av sikringen er bokført mot egenkapital, ref note 10, 20 og 23. Motposten er ført opp under derivater.

*****) Virkelig verdi sikring**

Virkelig verdi på swap er regnskapsført under derivater. Motpost er regnskapsført under obligasjonslån. Sikringsdokumentasjon er utarbeidet og tilfredsstillende kravene til sikringsbokføring.

Ansvarlige lån:

I forbindelse med etableringen av Lyse AS ble tre milliarder kroner besluttet omdannet fra egenkapital til ansvarlig lån fra eierne. Lånet var avdragsfritt til og med år 2008, deretter nedbetales lånet over 30 år med like store avdrag. Lånet forrentes med tre måneders NIBOR + 2 %. Det er ikke stilt sikkerhet for lånet.

Ansvarlig lånekapital er en finansiell forpliktelse og måles til amortisert kost.

Konsernet har per 31.12.15 2.350 millioner kroner i fremtidige rentebytteavtaler for å sikre rentebetaling på det ansvarlige lånet. Sikringsdokumentasjon er utarbeidet og tilfredsstillende kravene til sikringsbokføring og virkelig verdi av denne sikringen er bokført mot egenkapital, ref note 10, 20 og 23.

Valutalån i Euro:

Et lån på 112,7 mill.Euro ble tatt opp i 2015 og løper til 2030. Renten er 6 M Euribor + 0,54 % margin. Lånet er utpekt som sikringsinstrument i en kontantstrømsikring, sikringsdokumentasjon er utarbeidet og tilfredsstillende kravene til sikringsbokføring. Lånet bokføres til balansedagens kurs hvor verdiendring i forhold til kurs på opptrekkstidspunktet bokføres mot egenkapital, ref note 10 og 23.

Sertifikatlån (kortsiktig lån):

Sertifikatlån rulleres og har løpetid på normalt 1 år (3 til 12 mnd). Lånene klassifiseres som kortsiktig gjeld. Renten er etterskuddsvis på et fast beløp i perioden og betales ved forfall. Sertifikatlån er en finansiell forpliktelse som måles til amortisert kost.

Avdragsprofil langsiktige og kortsiktige lån:*(Tall i hele tusen)*

År	2016	2017	2018	2019	2020	Deretter	Sum
Beløp	1 000 000	1 050 000	797 000	1 015 785	1 150 305	5 475 395	10 488 484

25

Pantstillelser og garantier m.v.

For finansiering utover ansvarlig lån har Lyse konsernet avgitt negativ pantsettelseserklæring og det foreligger kapitalkrav fra långivere hvor markedsverdien av konsernets egenkapital ikke skal være lavere enn et fastsatt minimumsnivå. Videre er det inngått avtaler hvor kausjonserklæringer, pant eller garantier samlet for konsernets forpliktelser ikke skal utgjøre mer enn 15 % av samlet bokførte eiendeler. I tillegg er det en særskilt begrensning på forpliktelser til deleide selskaper og datterselskaper uten kontrollerende eierandel, hvor slike sikkerheter, kausjoner og garantier til enhver tid ikke skal overstige et beløp tilsvarende 500 millioner kroner. Begrensningene gjelder ikke for ordinær sikkerhet inngått i forbindelse med handel av verdipapirer og finansielle instrumenter, ordinær salgspant ved leveranser av varer og tjenester på kreditt samt pantstillelser i forbindelse med lovbestemt krav til pant. Kapitalkravene overvåkes løpende og Lyse konsernet tilfredsstiller disse.

I forbindelse med utbygging av kraftverk har Jørpeland Kraft AS tatt opp et obligasjonslån på 350 millioner kroner. Jørpeland Kraft AS eies 66,7% av Lyse Produksjon AS. Det er stilt sikkerhet i kraftverket. Total balanseført verdi av eiendeler stillet som sikkerhet er 353 millioner kroner per 31.12.2015.

Lyse konsernet har i tillegg følgende garantier og inneståelser som ikke er balanseført pr. 31.12.2015:

Samlet garanti- og sikkerhetsstillelser

(Tall i hele millioner)	2015
Garanti langsiktig finansiell kraftutvekslingsavtale*	727
Garanti for LNG tankskip**	0
Garanti for Skangas	38
Øvrige	220
Sum forpliktelser som omfattes av 15% unntaket i Lysekonsernets låneavtaler	985
Garantier mot Nasdaq OMX, finansielle kraftkontrakter	750
Sum garanti- og sikkerhetsstillelser	1 735

Forpliktelser overfor deleide selskaper og datterselskaper uten kontrollerende eierandel

(Tall i hele millioner)	2015
Garanti for LNG tankskip**	0
Garanti for Skangas	38
Sum forpliktelser som omfattes av MNOK 500 unntaket i Lysekonsernets låneavtaler	38

*Garanti avgitt i forbindelse med langsiktig finansiell kraftutvekslingsavtale løper frem til 2020. Frem mot kontraktens opphørstidspunkt nedkvitteres garantibeløpet årlig.

**Lyse Neo AS avga i januar 2011 en garantistillelse knyttet til en langsiktig leieavtale mellom Skangas AS og rederiet Anthony Veder for LNG skipet Coral Energy. Avgitt garanti medfører et ansvar for å dekke eventuell forpliktelse som kan oppstå ved mislighold av leieavtalen. Garantiansvaret gjelder for det tilfellet hvor markedsverdien på skipet ved et eventuelt mislighold ikke dekker gjenværende rentebærende gjeld som hefter på Coral Energy. Skipet kan ved noe modifisering anvendes i alternativ transport og vurderes å kunne omsettes i markedet til en verdi som dekker gjenværende gjeld på balansedagen. Gasum OY har stilt garanti overfor Lyse tilsvarende sin eierandel i Skangas på 51%.

26 Leieavtaler

Eiendeler under finansielle leieavtaler er som følger:

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Bokført verdi leaset skip	0	0	339 944
Bokført verdi leaset tankhengere	0	0	24 837
Bokført verdi leaset maskiner og utstyr	8 064	10 330	0
Bokført verdi leaset fiber	268 962	244 547	0
Netto balanseført verdi	277 024	254 877	364 780

Gjeld knyttet til finansielle leieavtaler er som følger:

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Bokført gjeld leaset skip	0	0	394 929
Bokført gjeld leaset tankhengere	0	0	25 832
Bokført gjeld leaset maskiner og utstyr	2 407	6 368	0
Bokført gjeld leaset fiber	271 813	244 729	0
Netto balanseført verdi	274 220	251 097	420 761

Oversikt over fremtidig minimumsleie:

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Fremtidig minsteleie			
Innen 1 år	27 943	45 056	45 056
2 til 5 år	98 848	180 225	180 225
Etter 5 år	350 771	769 486	769 486
Total fremtidig minsteleie	477 562	994 767	994 767
Nåverdi av minsteleie			
Innen 1 år	26 430	26 162	43 079
2 til 5 år	81 670	74 971	140 393
Etter 5 år	166 120	149 964	237 289
Total nåverdi av minsteleie	274 220	251 097	420 761
Gjennomsnittlig rente	5,72%	5,80%	8,65%

Signal Bredbånd AS leier fiberanlegg fra flere ulike kraft- og fiberselskaper i egen region. I tillegg leies det diverse produksjons- og kundeutstyr. Leieavtalene løper i hovedsak over 30 år inkludert opsjoner som gir rett til å forlenge leieperioden. Det er ingen variabel leie knyttet til leieobjektene. Avtaler om leie av driftsmidler behandlet som finansielle leasing inngår i note 15.

Operasjonelle leieavtaler

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Maskiner og utstyr	9 534	5 867	7 831
Fiberleie	136 962	126 617	117 152
Eiendommer og tomter	43 913	34 502	27 780
Sum utgiftsførte leieavtaler	190 409	166 986	152 763

*Lyse leier fiberkapasitet der blant annet kapasitetsrisiko ligger hos utleier. For leieavtaler hvor leien er knyttet opp mot kundevolum er kostnaden klassifisert som varekostnad. Øvrig fiberleie er klassifisert som andre driftskostnader.

Operasjonelle leieavtaler hvor konsernet er utleier

Konsernet har inngått en avtale om utleie av all nåværende produksjonskapasitet i LNG fabrikken. Avtalen innebærer at leietaker har rett og plikt til å kjøpe all tilgjengelig produksjonskapasitet for en periode på 15 år og utløper tidligst i 2029.

Årlige leie ved full produksjonskapasitet var 30,7 millioner euro i 2015.

27 Pensjoner

Lysekonsernet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapet tilfredsstillter kravene i denne lov.

Det ble i 2015 åpnet for at ansatte i ytelsesbasert pensjonsordning kunne velge overgang til innskuddsbasert ordning fra og med 01.01.16. 148 personer valgte overgang. Overgang til innskuddsordningen ble meldt i desember 2015 og behandles som en planendring. Effekten er tatt med i årets pensjonskostnad og pensjonsforpliktelse. De ansatte som valgte å gå ut av den ytelsesbaserte ordningen får en oppsatt rettighet i ordningen.

Ansatte som går over til innskuddsbasert ordning går også over til AFP-ordningen i privat sektor. Ansatte som er født i 1961 og tidligere vil ikke få rettigheter i AFP i privat sektor. Denne gruppen trår inn i en AFP ordning over drift tilsvarende fortsatt medlemskap i offentlig AFP-ordning.

Ordningen som ga ansatte i ytelsesbasert ordning en garantert pensjon for lønn over 12 G ble terminert pr. 31.12.15. Ordningen er erstattet av en innskuddsordning som omfatter alle ansatte med grunnlønn over 12 G uansett ordning. Selskapet har balanseført en forpliktelse på oppsatte rettigheter for ansatte med opptjening i den terminerte ordningen.

Innskuddsbasert ordning

Selskapets innskuddsbaserte pensjonsordninger omfatter i alt 835 personer pr 31.12.15. Ordningen er organisert i henhold til lov om innskuddspensjon.

AFP ordning i privat sektor

De ansatte som er i den innskuddsbaserte ordningen er også knyttet til AFP-ordningen i privat sektor. Ordningen er en ytelsesbasert flerforetaksordning i LO/NHO-området. Selskapet har en reell økonomisk forpliktelse som følge av avtalen om AFP-ordning. Det foreligger imidlertid ikke tilstrekkelig informasjon for å muliggjøre innregning av ny forpliktelse i årsregnskapet for 2015. Dette medfører at ingen forpliktelse for ordningen balanseføres pr 31.12.15. I årets pensjonskostnad inngår en korreksjon på tidligere års avsatt forpliktelse på premie for gammel AFP-ordning på TNOK -37.

Ytelsesbasert ordning

Lyse har en ytelsesbasert pensjonsordning i henhold til tariffavtale for kommunalt ansatte. Pensjonsordningen omfatter i alt 734 personer, herav 305 aktive og 429 pensjonister. Fra og med 01.04.2008 ble den ytelsesbaserte ordningen lukket for opptak av nye medlemmer. Ansatte som ikke er med i denne pensjonsordningen er omfattet av den innskuddsbaserte ordningen.

Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi ved utgangen av året. Pensjonsforpliktelsene (netto nåverdi av pensjonsytelsene på balansedagen justert for fremtidig lønnsvekst) er vurdert etter beste estimat basert på forutsetninger på balansedagen. De aktuarielle beregningene av pensjonsforpliktelsene er utført av uavhengig aktuar. Forutsetningene for lønnsøkninger, pensjonsregulering og G-regulering er sammenholdt mot historiske observasjoner, inngåtte tariffavtaler og forholdet mellom enkelte forutsetninger.

Ansatte som slutter før pensjonsalder, blir værende igjen i pensjonsordningen og får en såkalt oppsatt rettighet. Lyse er økonomisk forpliktet til å justere oppsatte rettigheter i takt med folketrygdens grunnbeløp frem til

pensjonsalder, og folketrygdens grunnbeløp fratrukket 0,75 prosentpoeng når pensjonen er under utbetaling. Det er regnskapsmessig avsatt forpliktelse som om denne ytelsen er fullt opptjent, men likvidmessig, så påløper reguleringspremie i tråd med ovennevnte beskrivelse.

AFP ordning i offentlig sektor

Ansatte som har ytelsesbasert pensjonsordning omfattes av offentlig AFP-ordning. Nåverdien av pensjonsforpliktelsen er vurdert etter beste estimat basert på de samme forutsetningen som ytelsesbasert ordning på balansedagen, og balanseført i regnskapet.

Tabellen under viser hvordan konsernets pensjonsordninger er inntatt i årsregnskapet:

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Balanseførte forpliktelser:			
Ytelsesordninger	322 048	612 859	557 432
Årets resultatførte pensjonskostnad: *)			
Ytelsesordninger	14 147	-62 367	70 366
Innskuddsordninger	28 506	19 118	15 759
Virkning av estimatendringer ført over utvidet konsolidert resultat:			
Estimatavik før skatt	-229 919	228 519	-175 122
Skatteeffekt	-59 731	61 016	-47 957
Estimatavik etter skatt	-170 188	167 503	-127 165

*) Resultatførte pensjonskostnader inkluderer årets opptjening, endringer til opphør av ordninger og planendring. Netto rentekostnader er presentert som finanskostnad.

Balanseført forpliktelse er fastsatt som følger:

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	1 203 735	1 388 331	1 251 599
Virkelig verdi på pensjonsmidler	-1 009 300	-949 504	-855 593
Faktisk netto pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	194 435	438 827	396 006
Nåverdi av forpliktelse for ikke fondsbaserte ordninger	127 615	174 032	161 426
Netto pensjonsforpliktelse i balansen *)	322 048	612 859	557 432

*) Arbeidsgiveravgift inkludert i netto pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

Endringene i den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen fondsbaserte ordninger i løpet av året:

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Pensjonsforpliktelse 1. januar	1 388 331	1 251 599	1 036 589
Avgang datterselskap	0	0	-11 611
Årets pensjonsopptjening	49 291	50 354	42 577
Rentekostnad	31 754	45 459	39 913
Endring av pensjonsordning	0	-9 863	9 808
Planendring	-17 031	-144 559	0
Estimatendringer	-207 748	221 728	173 678
Arbeidsgiveravgift på tilskudd	-8 959	-11 283	-10 052
Utbetalte ytelser	-31 903	-33 128	-29 305
Forpliktelser overtatt gjennom virksomhetssammenslutninger (note 7)	0	18 025	0
Pensjonsforpliktelse 31. desember	1 203 735	1 388 331	1 251 599

Endring i pensjonsmidlenes virkelige verdi:

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Virkelig verdi på pensjonsmidler per 1. januar	949 504	855 593	783 199
Avgang datterselskap	0	0	-7 900
Faktisk avkastning midler ift. resultatført renteinntekt	20 313	33 375	29 675
Estimatendringer	6 360	-4 096	4 758
Etablering av pensjonsordning	0	0	5 442
Totalt tilskudd	65 026	85 775	67 274
Totale utbetalinger fra fond	-31 903	-33 128	-26 855
Virksomhetssammenslutning (note 7)	0	11 985	0
Virkelig verdi på pensjonsmidler per 31. desember	1 009 300	949 504	855 593

Endringene i den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen ikke fondsbaserte ordninger i løpet av året:

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Pensjonsforpliktelse 1. januar	174 032	161 426	138 192
Nåverdien av årets pensjonsopptjening	12 690	11 815	11 831
Rentekostnad	3 993	6 427	5 502
Endring av pensjonsordning	0	935	2 088
Planendring	-46 965	0	0
Pensjon over drift	61	59	57
Estimatendringer	-15 811	-5 322	6 203
Utbetalte ytelser	-385	-1 308	-2 446
Pensjonsforpliktelse 31. desember	127 615	174 032	161 426

Følgende økonomiske forutsetninger er lagt til grunn:

	2015	2014	2013
Diskonteringsrente	2,70%	2,30%	4,00%
Forventet avkastning på pensjonsmidler	2,70%	2,30%	4,00%
Lønnsregulering	2,50%	2,75%	3,75%
Pensjonsregulering	1,50%	1,75%	2,75%
G-regulering	2,25%	2,50%	3,50%
Arbeidsgiveravgift *)	14,10%	14,10%	14,10%
Frivillig avgang	2 % inntil 45 år 0% etter 45 år	2 % inntil 45 år 0% etter 45 år	2 % inntil 45 år 0% etter 45 år
Dødelighetstabell	K2013BE	K2013BE	K2013BE

*) Arbeidsgivergift i datterselskapet Signal Bredbånd AS er 6,9 %.

Som aktuariemessige forutsetninger er lagt til grunn forutsetninger fra veiledningen til regnskapsstiftelsen, hensyntatt historiske data og gjennomsnittsalder for konsernets populasjon i pensjonsordningen. Forutsetninger om dødelighet er basert på publiserte statistikker. Disse forutsetningene tilsier en gjennomsnittlig gjenværende levetid ved pensjonsalderen 65 år som følger:

	2015	2014	2013
Nye pensjonister ved regnskapsårets slutt:			
- Menn	21	21	21
- Kvinner	24	24	24
Nye pensjonister om 25 år:			
- Menn	23	23	23
- Kvinner	27	26	26

Sensitivitetsanalyse:

Tabellen nedenfor viser et estimat for en potensiell effekt ved en endring i visse forutsetninger for ytelsesbaserte pensjonsordninger i Lyse.

Endring i diskonteringsrente	-0,50%	0,50%		
Endring i prosent brutto pensjonsforpliktelse	9,80%	-8,60%		
Endring i lønn/G og P-regulering *)	-0,25%	-0,50%	0,25%	0,50%
Endring i prosent brutto pensjonsforpliktelse	-4,40%	-8,50%	4,70%	9,70%
Durasjon	1 år reduksjon Intervall -7-10%		1 år økning ca +8-+10%	

*) Risikoen for Lyse knyttet til pensjonsordningen er knyttet til de økonomiske- og aktuarielle forutsetninger som må benyttes i beregningen, og den faktiske avkasningen på pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen er spesielt sensitiv overfor endringer i diskonteringsrenten. En reduksjon i diskonteringsrenten vil isolert sett medføre en økning i pensjonsforpliktelsen. Alle tre parametre i sensitivitetsanalysen er endret samtidig.

Den samlede pensjonskostnaden innregnet i resultatet:

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	63 388	64 462	55 518
Rentekostnad *)	14 693	17 671	15 309
Planendring	-63 996	-144 559	0
Pensjon over drift	62	59	57
Pensjonskostnad, ytelsesplaner	14 147	-62 367	70 884
Tilskuddsplaner			
Arbeidsgivers tilskudd på innskuddsordningen	22 162	14 225	13 511
Premie på AFP LO/NHO ordning	6 344	4 250	1 740
Totale pensjonskostnader	42 653	-43 893	86 136

*) Rentekostnader er resultatført under finanskostnader.

Vektet gjennomsnittlig durasjon på forpliktelsen er 22 år.

Forventet tilskudd til ytelsesordningen er 60 millioner kroner for 2015.

Forventet tilskudd til innskuddsordningen er 31 millioner kroner for 2015.

Pensjonsmidler består av:

(Tall i hele tusen)	2015		2014		2013	
Egenkapitalinstrumenter	50 465	5%	46 526	5%	47 913	6%
Rentebærende instrumenter	958 835	95%	902 978	95%	783 723	92%
Annet	0	0%	0	0%	23 957	3%
Virkelig verdi pensjonsmidler	1 009 300		949 504		855 593	

28 Andre forpliktelser

Andre forpliktelser

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Fysisk fristrøm		13 460	13 460	13 460
Erstatningskraft		30 580	30 580	30 580
Sum avsetninger		44 040	44 040	44 040
Frikraftforpliktelse		861 060	861 060	861 060
Pengebeløpserstatninger		31 536	31 536	31 536
Leasinggjeld	26	274 220	251 097	420 761
Annen langsiktig gjeld		2 037	1 136	0
Sum annen langsiktig gjeld		1 168 853	1 144 829	1 313 357

Fysisk fristrøm og erstatningskraft

Som en del av vederlaget til grunneiere har Lyse i enkelte tilfeller inngått avtaler om å avstå en viss årlig mengde kraft til grunneier [fristrøm/erstatningskraft]. Dette er kontrakter om leveranse av kraft, og kontrakten vurderes på lik linje med andre kraftkontrakter. Det legges til grunn at unntaket for normalt kjøp og salg i IAS 39.5 kan benyttes. Etter IAS 37 er det beregnet en avsetning for forpliktelsen til arnotisert kost.

Frikraftforpliktelse

Lyse konsernet har inngått evigvarende avtaler om levering av 81,1 GWh kraft. Kontraktene stiller krav til fysisk levering. Kontraktene klassifiseres som kontrakter på salg av ikke-finansielle gjenstander. Hovedregelen for slike kontrakter er at de ikke omfattes av virkeområdet til IAS 39.

Oppgjørsformen på kontraktene ble endret fra finansielt til fysisk oppgjør fra og med 01.01.2008. Virkelig verdi av kontraktene på tidspunktet for endring av oppgjørsformen ble etablert som ny kostpris på forpliktelsene tilknyttet de fremtidige kraftleveransene. En reduksjon i forpliktelsen er å anse som en salgsinntekt, samtidig som forpliktelser øker grunnet diskonterings-effekten. Økningen i gjeld klassifiseres som finanskostnad. Det beregnes en årlig inntektsføring samt en årlig rentekostnad på 40,4 millioner kroner. Dette er basert på virkelig verdi av forpliktelsen på tidspunktet for endring av oppgjørsformen til kontraktene.

Leasinggjeld

Se note 26 for informasjon.

Pengebeløpserstatninger

Pengebeløpserstatninger er avtaler om å utbetale årlige erstatninger over en tidsbegrenset periode. Erstatningene likestilles med kjøp og er en finansiell forpliktelse som måles og innregnes til amortisert kost.

Ikke balanseførte forpliktelse

Inngåtte kontrakter for investeringer som ikke er medtatt i årsregnskapet:

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Varige driftsmidler	129 123	113 136	183 473
Utbygging kraftverket Lysebotn II	838 000	1 100 000	1 308 515
Finansielle investeringer (note 17)	3 658	3 658	4 087
SUM	970 781	1 216 794	1 496 075

29 Leverandørgjeld, annen kortsiktig gjeld og avsetninger

Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Leverandørgjeld		338 449	392 684	394 221
Leverandørgjeld på nærstående parter	31	28 913	66 270	6 215
Annen kortsiktig gjeld		724 600	482 733	735 294
Skyldig offentlige avgifter		477 476	462 862	422 899
Sum leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld		1 569 438	1 404 549	1 558 629

Leverandørgjeld er et finansielt instrument. Måling av leverandørgjeld skjer ved amortisert kost.

Avsetninger

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014	2013
Fjerningsforpliktelser		17 939	17 939	17 939
Andre avsetninger		74 269	56 769	10 000
Sum avsetninger		92 208	74 708	27 939

Det foreligger en avtale med Stavanger Kommune som gir kommunen rett til å overta gamle Flørli kraftstasjon som er utrangert. Lyse har ved denne avtalen forpliktet seg til å betale Stavanger Kommune et beløp tilsvarende rive- og ryddekostnader eller et nærmere omforent beløp, dersom Stavanger Kommune skulle velge å benytte seg av sin rett til overtakelse av anleggene.

Lyse regnskapsfører avsetninger for forpliktelser nå det er sannsynlighetsovervekt for at konsernet må gi et oppgjør i form av økonomiske ressurser og forpliktelsen kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet. Avsetninger måles til nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen.

30 Betingede utfall

Lyse har en omfattende virksomhet og vil derfor kunne være involvert i større eller mindre tvistesaker.

Lyse er pliktig til å betale forbruksavgift på strømforbruket som benyttes i forbindelse med produksjon av LNG. I henhold til Stortingsvedtak om avgift på elektrisk kraft skal det svares forbruksavgift etter lav sats til industrien dersom strømleveranser benyttes i forbindelse med selve produksjonsprosessen. Selskapets næringskode, som tildeles av Statistisk sentralbyrå (SSB), er avgjørende for om strømleveransen anses levert til en virksomhet som kvalifiserer for forbruksavgift etter lav sats. Det pågår for tiden en diskusjon mot SSB knyttet til hva som er riktig næringskode for konsernets virksomhet knyttet til produksjon av LNG.

I regnskapet for 2015 er det vurdert som mest sannsynlig at Lyse vinner frem med sine anførsler mot SSB. På denne bakgrunn er årsregnskapet avlagt med en forutsetning om at det skal betales forbruksavgift etter lav sats på strømforbruket som medgår ved produksjon av LNG. Dersom Lyse ikke vinner frem med sine anførsler, vil dette medføre en økt kostnad knyttet til årlig strømforbruk som i volum er på ca 100 GWh.

31 Nærstående parter

Alle datterselskaper og tilknyttede selskaper som angitt i note 3 er nærstående parter av Lyse. Mellomværende og transaksjoner mellom konsoliderte selskaper elimineres i konsernregnskapet og vises ikke i denne note. Stavanger kommune har en eierandel på 43,68 % og vil etter gjeldene regelverk defineres som nærstående part. Øvrige aksjonærer har hver for seg eierandeler på under 20 % og vil etter gjeldende prinsipper ikke være å anse som nærstående parter. Det vises til note 3 og note 22 for informasjon rundt eiere, samt selskaper som inngår i konsolideringen.

Konsernet har vært involvert i transaksjoner med følgende nærstående parter:

Kjøp og salg mot nærstående parter

Salg av varer og tjenester

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Tilknyttede selskaper	393 010	262 846	69 363
Felleskontrollert virksomhet	421 548	364 127	225 545
Stavanger Kommune	88 240	82 059	84 295
Sum salg av varer og tjenester	902 798	709 032	379 203

Kjøp av varer og tjenester

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Tilknyttede selskaper	161 604	70 789	18 315
Felleskontrollert virksomhet	257 090	224 652	129 449
Stavanger Kommune	6 799	4 316	5 345
Sum kjøp av varer og tjenester	425 493	299 757	153 109

Balanseposter mot nærstående parter

Fordringer på nærstående parter kommer hovedsakelig fra lån, salg av varer og tjenester samt utlegg ovenfor felleskontrollert virksomhet. Lån er rentebærende, mens andre fordringer er ikke rentebærende. Kortsiktig gjeld til nærstående parter kommer hovedsakelig fra kjøp av varer og tjenester, og forfaller til betaling en måned etter kjøpstidspunktet. Gjelden er ikke rentebærende.

Langsiktige fordringer på nærstående parter

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Lån til tilknyttede selskaper	186 607	36 420	35 968
Lån til felleskontrollert virksomhet*	449 100	449 100	449 100
Sum langsiktige fordringer på nærstående parter	635 707	485 520	485 068

* Aksjonærlån vedrørende finansiering av virksomheten i Viken Fiber.

Kundefordringer og andre fordringer på nærstående parter

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Tilknyttede selskaper	35 340	56 326	14 107
Felleskontrollert virksomhet	93 714	78 485	76 544
Stavanger Kommune	10 481	4 096	30 721
Sum kundefordringer og andre fordringer på nærstående parter, note 19	139 535	138 907	121 372

Leverandørgjeld til nærstående parter

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Tilknyttede selskaper	11 693	2 961	1 831
Felleskontrollert virksomhet	17 063	63 292	4 282
Stavanger Kommune	157	18	102
Sum leverandørgjeld til nærstående parter	28 913	66 270	6 215

Ansvarlig lån til eier

(Tall i hele tusen)	2015	2014	2013
Stavanger kommune balanseført verdi 01.01	1 048 224	1 091 900	1 135 576
Lån tilbakebetalt i løpet av året	-43 676	-43 676	-43 676
Rentekostnader	33 662	39 888	42 142
Betalte renter	-33 662	-39 888	-42 142
Balanseført verdi 31.12	1 004 548	1 048 224	1 091 900

Selskapsregnskap
Lyse AS

2015

Nøkkeltall Lyse AS

(Tall i hele millioner)			2015	2014	2013	2012	2011
Drift							
Driftsinntekter		Mill. kr.	229	229	388	203	247
Driftsresultat		Mill. kr.	-46	-29	133	-40	-60
Ordinært resultat før skattekostnad		Mill. kr.	782	1 722	1 071	634	-181
Årsresultat		Mill. kr.	683	1 536	774	480	-175
Rentabilitet							
Netto driftsmargin	(1)	%	-20%	-13%	34%	-20%	-24%
Totalrentabilitet	(2)	%	8%	16%	13%	9%	9%
Egenkapitalrentabilitet	(3)	%	18%	51%	34%	23%	-7%
Balanse							
Totalkapital		Mill. kr.	15 115	14 323	12 950	11 907	11 562
Egenkapital		Mill. kr.	3 858	3 565	2 480	2 140	2 041
Sysselsatt kapital	(4)	Mill. kr.	14 350	13 398	12 022	11 200	11 009
Egenkapitalandel	(5)	%	41%	42%	38%	40%	41%
Rentebærende gjeld		Mill. kr.	10 492	9 833	9 542	9 060	8 968
Likviditet							
Likviditetsreserve	(6)	Mill. kr.	1 346	1 564	2 023	1 551	1 390
Kontantstrøm fra driften	(7)	Mill. kr.	-331	-584	-109	-95	-303
Investeringer							
		Mill. kr.	93	39	34	42	78
Antall årsverk							
			101	93	86	87	112

Definisjoner:

(1) Netto driftsmargin	Driftsresultat i % av driftsinntekter
(2) Totalrentabilitet	Driftsresultat + finansinntekter, i % av gjennomsnittlig totalkapital
(3) Egenkapitalrentabilitet	Årsresultat i % av gjennomsnittlig egenkapital
(4) Sysselsatt kapital	Egenkapital + rentebærende gjeld
(5) Egenkapitalandel	Samlet egenkapital + evt. ansvarlig eierlån / totalkapital
(6) Likviditetsreserve	Frie betalingsmidler + udisponerte trekkretter / rammer
(7) Kontantstrøm fra driften	Netto kontantstrøm fra driften (ref. kontantstrømanalyse)

Resultatregnskap Lyse AS

Resultatregnskap

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014
Driftsinntekter		229 360	229 341
Sum driftsinntekter	2	229 360	229 341
Lønnskostnader	3,14	107 789	96 835
Avskrivninger	4	32 817	34 489
Nedskrivning av varige driftsmidler	4	8 418	6 276
Eiendomsskatt		567	376
Andre driftskostnader	3,5	125 814	119 998
Sum driftskostnader		275 404	257 974
Driftsresultat		-46 044	-28 633
Inntekt på investering i datterselskap	6, 10	1 008 003	1 918 099
Finansinntekter	6	220 368	251 367
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	10	457	6 533
Finanskostnader	7	399 640	411 866
Netto finansresultat		828 274	1 751 066
Ordinært resultat før skattekostnad		782 230	1 722 433
Skattekostnad	8	99 482	186 222
Årsresultat		682 748	1 536 212
Overført annen egenkapital		262 748	1 104 212
Avsatt til utbytte		420 000	432 000
Sum overføringer	13	682 748	1 536 212

Balanse pr. 31.12. Lyse AS

Eiendeler

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014
Anleggsmidler			
Utsatt skattefordel	8	0	4 649
Sum immaterielle eiendeler		0	4 649
Sum varige driftsmidler	4	357 167	306 372
Investeringer i datterselskap	9	3 663 387	3 563 357
Investering i tilknyttet selskap	10	297 421	296 761
Lån til tilknyttet selskap	11	144 492	0
Investeringer i aksjer	10	74	277
Andre fordringer	11	9 207 975	7 181 527
Sum finansielle anleggsmidler		13 313 349	11 041 922
Sum anleggsmidler		13 670 516	11 352 943
Omløpsmidler			
Kundefordringer		1 398	74 858
Tilgode konsernbidrag		1 008 300	2 248 875
Andre fordringer		88 981	81 379
Sum fordringer	11	1 098 679	2 405 112
Bankinnskudd, kontanter	12	345 625	564 446
Sum omløpsmidler		1 444 303	2 969 559
SUM EIENDELER		15 114 819	14 322 502

Egenkapital og gjeld

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014
Egenkapital			
Aksjekapital		1 008 983	1 008 983
Overkurs		266 608	266 608
Sum innskutt egenkapital		1 275 591	1 275 591
Annen egenkapital		2 582 314	2 289 158
Sum annen egenkapital		2 582 314	2 289 158
Sum egenkapital	13	3 857 905	3 564 749

Gjeld

(Tall i hele tusen)	Note	2015	2014
Utsatt skatt	8	4 625	0
Pensjonsforpliktelser	14	38 497	98 768
Sum avsetninger for forpliktelser		43 122	98 768
Rentebærende gjeld	15	8 985 000	7 335 000
Sum langsiktig gjeld		9 028 122	7 433 768
Sertifikatlån	16	800 000	600 000
Gjeld til kredittinstitusjoner	15	200 000	977 000
Leverandørgjeld	11	24 928	22 665
Betalbar skatt	8	101 206	187 474
Skyldige offentlige avgifter	11	7 809	7 428
Utbytte	13	420 000	432 000
Annen kortsiktig gjeld	11	674 849	1 097 418
Sum kortsiktig gjeld		2 228 792	3 323 986
Sum gjeld		11 256 914	10 757 753
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		15 114 819	14 322 502

Stavanger 17. mars 2016
Styret for Lyse AS

Harald Espedal
Styreleder

Reinert Kverneland
Nestleder

Gulay Öztürk
Ansattes representant

Cecilie Bjelland
Styremedlem

Pål Morten Borgli
Styremedlem

Solveig Ege Tengesdal
Styremedlem

Hilda Bådsvik Høie
Styremedlem

Arne M. Sele
Ansattes representant

Eimund Nygaard
Adm.direktør/Konsernsjef

Kontantstrømanalyse Lyse AS

(Tall i hele tusen)	2015	2014
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Ordinært resultat før skattekostnad	782 230	1 722 433
Ordinære avskrivninger	32 817	34 489
Nedskrivning varige driftsmidler	8 418	6 276
Inntektsført konsernbidrag	-1 008 003	-1 000 900
Gevinst / tap ved salg av driftsmidler	97	-351
Gevinst / tap ved salg av aksjer	0	-917 141
Pensjonskostnad uten kontanteffekt	-19 225	-17 908
Nedskrivning aksjer	457	6 475
Endring i kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	65 858	-123 853
Endring i leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	-419 925	951 622
Herav endring konsernkonto*	414 150	-927 350
Endring i andre poster uten kontanteffekt	64	-40 800
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter	-143 062	-307 008
Betalte skatter	-187 474	-276 524
Netto kontantstrømmer fra driften	-330 536	-583 532
Innbetaling ved salg av varige driftsmidler	688	7 777
Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler	-92 814	-39 293
Innbetaling ved salg av finansielle anleggsmidler	0	1 131 537
Utbetaling ved kjøp av finansielle anleggsmidler	-100 905	-2 531 831
Netto innbetaling lån fra datterselskap	-2 025 843	-234 044
Utbetaling lån til investeringer	-145 137	-660
Netto kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter	-2 364 011	-1 666 514
Innbetaling ved opptak av ny langsiktig gjeld	2 500 000	400 000
Utbetaling ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-1 627 000	-630 000
Innbetaling ved opptak av kortsiktig gjeld	1 500 000	700 000
Utbetaling ved nedbetaling av kortsiktig gjeld	-1 300 000	-1 100 000
Endring konsernkonto*	-414 150	927 350
Innbetaling av utbytte	0	700 000
Utbetaling av utbytte til selskapets aksjonærer	-432 000	-382 000
Innbetaling av konsernbidrag	2 248 875	1 176 450
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	2 475 725	1 791 800
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-218 822	-458 246
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter 1. januar	564 446	1 022 692
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter 31. desember	345 625	564 446

* Netto bankinnskudd / kassakreditt som omfattes av konsernkontoordningen er klassifisert som kortsiktig fordring på / gjeld til konsernselskap.

Noter til regnskapet

1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven av 1998 og god regnskapsskikk i Norge.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er tilsvarende kriterier lagt til grunn.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til gjenvinnbart beløp dersom dette er lavere enn bokført verdi, og verdifallet forventes ikke å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig.

Annen langsiktig gjeld og kortsiktig gjeld er vurdert til pålydende beløp.

Eiendeler og gjeld i utenlandsk valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er i balansen omregnet til balansedagens kurs.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler regnskapsføres til anskaffelseskost, med fradrag for avskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmiddelet. Låneutgifter som påløper under tilvirkning av varige driftsmidler balanseføres frem til eiendelen er klar til bruk.

Påfølgende utgifter legges til driftmidlenes balanseførte verdi eller balanseføres separat når det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler tilknyttet utgiften vil tilflyte selskapet, og utgiften kan måles pålitelig. Regnskapsført beløp knyttet til utskiftede deler resultatføres. Øvrige reparasjons- og vedlikeholdskostnader føres over resultatet i den perioden utgiftene pådras.

Tomter avskrives ikke. Andre driftsmidler avskrives etter den lineære metode slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid:

Andre bygg	25 - 50 år
Maskiner og inventar	3 - 12 år

Driftsmidlenes utnyttbare levetid, samt restverdi, vurderes på hver balansedag og endres hvis nødvendig. Når balanseført verdi på et driftsmiddel er høyere enn estimert gjenvinnbart beløp, skrives verdien ned til gjenvinnbart beløp.

Gevinst og tap ved avgang driftsmidler resultatføres og utgjør forskjellen mellom salgspris og balanseført verdi.

Aksjer og andeler i tilknyttet selskap og datterselskap

Investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper vurderes etter kostmetoden. Investeringene blir nedskrevet til virkelig verdi dersom verdifallet ikke er forbigående og det anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Mottatt utbytte og konsernbidrag fra datterselskapene inntektsføres som annen finansinntekt. Tilsvarende gjelder for investeringer i tilknyttede selskaper. Konsernbidrag inntektsføres i den grad konsernbidraget er gitt innenfor opptjente resultater i eierperioden. Utdelinger utover dette bokføres som en reduksjon av anskaffelseskost.

Andre aksjer og andeler klassifisert som anleggsmidler

Andre aksjer hvor selskapet ikke har betydelig innflytelse, er vurdert etter kostmetoden. Investeringene nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Mottatt utbytte fra selskapene inntektsføres som annen finansinntekt.

Kundefordringer og andre fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene.

Bankinnskudd, kontanter og lignende

Bankinnskudd, kontanter og lignende består av kontanter og bankinnskudd.

Obligasjonslån og egne obligasjoner

Beholdning av egne obligasjoner til pålydende verdi er fratrukket langsiktig obligasjonsgjeld. Avkastning på beholdningen føres som reduksjon av finanskostnad.

Betalbar skatt og utsatt skatt

Skattekostnaden sammenstilles med regnskapsmessig resultat før skatt. Skatt knyttet til egenkapitaltransaksjoner er ført mot egenkapitalen. Skattekostnaden består av betalbar skatt (skatt på årets direkte skattepliktige inntekt) og endring i netto utsatt skatt. Skattekostnaden er fordelt på ordinært resultat og resultat av ekstraordinære poster i henhold til skattegrunnlaget. Utsatt skatt og utsatt skattefordel er presentert netto i balansen.

Det er beregnet utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av gjeldende skattesatser og skattelover, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres, eller når den utsatte skatten gjøres opp. Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattbar inntekt vil foreligge, og at de midlertidige forskjellene kan fratrekkes i denne inntekten.

Pensjoner

Selskapet har både ytelsesplaner og innskuddsplaner.

Ytelsesplan

En ytelsesplan er en pensjonsordning som definerer den pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering.

Regnskapsmessig forpliktelse for ytelsesordningene er nåverdien av forpliktelsen på balansedagen, med fradrag for virkelig verdi av pensjonsmidlene. Bruttoforpliktelsen er beregnet av aktuarer som anvender lineærmetoden ved beregningen. Bruttoforpliktelsen diskonteres til nåverdi ved bruk av renten på høykvalitets bedriftsobligasjoner utstedt i den valuta som forpliktelsen skal utbetales i og med tilnærmet lik løpetid som utbetalingshorisonten av forpliktelsen. I land som ikke har et likvid marked i slike obligasjoner anvendes markedsrenten på statsobligasjoner.

Periodens kostnad ved pensjonsopptjening føres som en lønnskostnad. Denne kostnaden inkluderer økning i pensjonsforpliktelsen som følge av opptjening i inneværende år, endringer, avkorting og oppgjør. Netto rentekostnad beregnes ved å benytte diskonteringsrente på netto pensjonsforpliktelse og virkelig verdi av pensjonsmidler. Denne kostnaden er inkludert i finanskostnad i resultatregnskapet.

Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuarmessige forutsetninger føres mot egenkapital i den perioden de oppstår.

Virkningen av tidligere opptjente rettigheter som følge av endringer i ordningenes ytelser resultatføres umiddelbart.

Innskuddsplan

En innskuddsplan er en pensjonsordning hvor selskapet betaler faste bidrag til en separat juridisk enhet. Selskapet har ingen juridisk eller annen forpliktelse til å betale ytterligere bidrag i tilfelle enheten ikke har nok midler til å betale alle ansatte ytelser knyttet til opptjening i inneværende og tidligere perioder. Ved innskuddsplaner betaler selskapet innskudd til offentlig eller privat administrerte forsikringsplaner for pensjon på obligatorisk, avtalemessig eller frivillig basis. Selskapet har ingen ytterligere betalingsforpliktelser etter at innskuddene er blitt betalt. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad når de forfaller. Forskuddsbetalte innskudd bokføres som en eiendel i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere framtidige innbetalinger.

Ytelsesbaserte flerforetaksordninger

Ved deltakelse i ytelsesbaserte flerforetaksordninger, regnskapsfører selskapet sin andel av den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen, pensjonsmidler og kostnad tilknyttet pensjonsordningen. Når det ikke foreligger tilstrekkelig informasjon til å regnskapsføre en flerforetaksordning som en ytelsesbasert pensjonsordning, regnskapsføres ordningen som om den var en innskuddsordning.

Inntektsføring

Inntekt regnskapsføres når den er opptjent, altså når både risiko og kontroll i hovedsak er overført til kunden. Dette vil normalt være tilfellet når varen er levert til kunden, eventuelt når tjenesten ytes - i takt med at arbeidet utføres. Inntektene regnskapsføres med verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet.

Kontrakter med vesentlige forskuddsbetalinger inntektsføres ved levering. Renteinntekter fra forskuddsbetalinger medtas i regnskapet som driftsinntekter.

Kostnader

Kostnader regnskapsføres som hovedregel i samme periode som tilhørende inntekt. I de tilfeller det ikke er en klar sammenheng mellom utgifter og inntekter fastsettes fordelingen etter skjønnsmessige kriterier. Øvrige unntak fra sammenstillingsprinsippet er angitt der det er aktuelt.

Regnskapsmessig behandling av sikring

Lyse AS benytter formen kontantstrømsikring ved regnskapsmessig behandling av sikringsforhold på ansvarlig lån og obligasjonslån med flytende rente. Rentebytteavtaler benyttes som sikringsinstrument, lånene er swaped til fast rente.

Lyse AS benytter formen verdisikring ved regnskapsmessig behandling av sikringsforhold av obligasjonslån med fast rente. Rentebytteavtaler benyttes som sikringsinstrument for obligasjonslån (lånene er swaped til flytende rente).

Regnskapsmessig sikring forutsetter at det skal foreligge en intuitiv og rimelig økonomisk begrunnelse for sikringen. Forut for inngåelse av sikringen og i sikringsperioden må det gjøres en kvalitativ vurdering av hvorvidt sikringsinstrumentet vil gi en effektiv risikoreduksjon. Før en regnskapsmessig sikring begynner, og så lenge den vedvarer, må det foreligge sikringsdokumentasjon. Dersom forutsetningene for sikringen opphører videreføres ikke den regnskapsmessige sikringen i regnskapet.

Tap og gevinst på rentebytteavtaler, beregnet som forskjellen mellom sikringsrente og aktuell markedsrente sammenstilles med / resultatføres samtidig som renter på aktuelle lån kostnadsføres. I mellomliggende perioder resultat- eller balanseføres ingen verdiendringer.

Resultatet av de finansielle kontrakter klassifiseres som finanskostnad eller finanskostnadsreduksjon.

Kontantstrømanalyse

Selskapet anvender en indirekte kontantstrømanalyse. Modellen tar utgangspunkt i ordinært resultat før skatt som justeres slik at netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter fremkommer. Kontantstrømmene fra investerings- og finansieringsaktivitetene vises brutto.

2 Driftsinntekter

Spesifikasjon av driftsinntekter

	2015	2014
Andre driftsinntekter	8 303	9 377
Gevinst ved salg av driftmidler	30	357
Andre konserninterne inntekter	221 028	219 607
Sum driftsinntekter	229 360	229 341

Selskapets virksomhet drives for det vesentligste i området rundt Sør-Rogaland, og har derfor ingen utskillbare geografiske segmenter.

3 Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte mm.

Lønnskostnader

	2015	2014
Lønn	76 444	70 476
Arbeidsgiveravgift	13 007	12 911
Pensjonskostnader - ytelsesplaner (note 14)	-9 269	-7 067
Pensjonskostnader - tilskuddsplaner (note 14)	2 895	2 052
Andre personalkostnader	24 712	18 462
Sum lønnskostnad	107 789	96 835

Antall årsverk	101	93
----------------	-----	----

Ytelser til ledende personer

Navn	Stilling	Lønn / honorar	Andre skattepliktige godtgjørelser	Pensjonskostnad	Samlet godtgjørelse
Eimund Nygaard	Adm. Dir	2 147	154	850	3 151
Samlet styre		1 170	0	0	1 170

Pensjonskostnader til ledergruppen inngår i ordinær kollektivordning for selskapet/konsernet. Ingen i ledergruppen eller konsernstyret har avtale om lønn/godtgjørelse etter opphør av ansettelsesforhold/verv.

Ledende ansatte har ikke avtale om aksjebasert avlønning. Det foreligger ingen opsjoner/rettigheter som gir ansatte eller tillitsvalgte rett til tegning, kjøp eller salg av aksjer. Det er ikke gitt lån/sikkerhetsstillelse til ledende personer, aksjeeiere m.v.

Revisor

	2015	2014
Lovpålagt revisjon	316	315
Andre attestasjonstjenester	288	181
Sum revisor	603	496

Opplysninger om honorar til revisor er oppgitt ekskl. mva og klassifiseres som andre driftskostnader.

4 Varige driftsmidler

Varige driftsmidler

	Driftsløsøre, verktøy og lignende	Andre bygg	Tomter	Anlegg under utførelse	Sum
Regnskapsåret 2015					
Balanseført verdi 31.12.14	93 305	165 208	9 691	38 169	306 372
Tilgang	8 908	30	0	83 876	92 814
Overført fra anlegg under utførelse	17 802	2 807	0	-20 609	0
Avgang til anskaffelseskost	1 731	0	0	0	1 731
Avskrivning anleggsavgang	946	0	0	0	946
Årets avskrivning	23 929	8 887	0	0	32 817
Årets nedskrivning	8 418	0	0	0	8 418
Balanseført verdi 31.12.15	86 883	159 158	9 691	101 436	357 167
Balanse 31. desember 2015					
Anskaffelseskost	342 711	264 659	9 691	101 436	718 497
Akkumulerte avskrivninger/nedskrivninger	255 828	105 501	0	0	361 329
Balanseført verdi 31.12.15	86 883	159 158	9 691	101 436	357 167

Levetid

Avskrivningsmetode

3-12 år
lineær

25-50 år
lineær

5 Driftskostnader

Spesifikasjon av annen driftskostnad

	2015	2014
Kjøp av tjenester fra konsernselskap	28 088	22 242
Fremmedytelser	20 971	26 377
Kontorkostnader	3 612	3 062
Reparasjon og vedlikehold	4 580	2 954
Kostnader eiendom, leie maskiner, inventar og annen leie	17 265	20 713
Salgs og reklame kostnader	16 570	16 764
Andre driftskostnader	34 728	27 885
Sum driftskostnader	125 814	119 998

Kostnadsført FoU utgjør: 406 773

6 Finansinntekter

Finansinntekter

	2015	2014
Mottatt konsernbidrag	1 008 003	1 000 900
Gevinst ved realisasjon av aksjer	0	917 199
Renteinntekt fra foretak i samme konsern	190 601	209 608
Annen renteinntekt	16 460	25 033
Annen finansinntekt	13 307	16 726
Sum finansinntekter	1 228 371	2 169 466

7 Finanskostnader

Finanskostnader

	2015	2014
Rentekostnader ansvarlig lån	77 071	91 328
Andre rentekostnader	308 022	309 203
Annen finanskostnad	14 547	11 336
Sum finanskostnader	399 640	411 866

8 Skattekostnad

Beregning av utsatt skatt/utsatt skattefordel

	2015	2014
Midlertidige forskjeller knyttet til:		
Driftsmidler	-3 073	4 051
Finansielle anleggsmidler	-456	1 694
Investeringer	-1 231	-1 539
Forpliktelseser	-36 739	-96 423
Gevinst- og tapskonto	59 999	74 999
Grunnlag utsatt skatt / utsatt skattefordel	18 500	-17 218
25 % utsatt skatt / (-) utsatt skattefordel	4 625	-4 649
Utsatt skatt / (-) utsatt skattefordel i balansen	4 625	-4 649
Grunnlag for betalbar skatt		
Resultat før skattekostnad	782 230	1 722 433
Permanente forskjeller	-1 006 429	-1 909 995
Mottatt skattepliktig konsernbidrag	593 400	876 900
Endring i midlertidige forskjeller	5 635	5 012
Grunnlag for betalbar skatt	374 836	694 350
Skatt 27 %	101 206	187 474
Betalbar skatt på årets resultat	101 206	187 474
Årets skattekostnad fremkommer slik:		
Betalbar skatt på årets resultat	101 206	187 474
Korreksjon betalbar skatt tidligere år	-360	-4
Skatteeffekt estimatavvik pensjoner ført mot egenkapitalen	-10 638	8 019
Endring i utsatt skattefordel / forpliktelse	9 274	-9 267
Årets skattekostnad på ordinært resultat	99 482	186 222
Avstemming fra nominell til faktisk skattesats:		
Forventet inntektsskatt etter nominell skattesats (27%)	211 202	465 057
Skatteeffekten av følgende poster:		
Ikke fradragsberettigede kostnader	425	2 280
Ikke skattepliktige inntekter	-111 943	-281 216
Endring i skatteprosent	74	0
For mye/ lite avsatt tidligere år	-360	-4
Andre poster	84	104
Skattekostnad i henhold til resultatregnskap	99 482	186 222
Effektiv skattesats	13%	11%

9 Datterselskap

Datterselskap

Firma	Forretnings- kontor	Stemme- og eierandel	Egenkapital siste år (100%)	Resultat siste år (100%)	Balanseført verdi
Lyse Produksjon AS	Stavanger	100%	659 592	443 349	649 675
Lyse Elnett AS	Sandnes	100%	621 799	121 386	621 358
Lyse Fiberinvest AS	Stavanger	100%	692 586	-6 269	605 110
Lyse Neo AS	Stavanger	100%	812 428	34 635	829 182
Lyse Fiber AS	Stavanger	100%	268 885	83 886	275 110
Altibox AS	Stavanger	100%	208 563	152 757	249 930
Lyse Infra AS	Sandnes	100%	81 804	19 452	80 012
Lyse Dialog AS	Stavanger	100%	100 575	19 054	71 605
Lyse Energi AS	Stavanger	100%	30	0	30
Smartly AS	Stavanger	100%	92 527	-197 513	169 623
Lyse Energisalg AS	Stavanger	100%	63 371	41 515	63 341
Risavika LNG Production AS	Sola	100%	173 652	49 241	28 212
Lyse Link AS	Stavanger	100%	29 254	5 208	20 106
Lyse Kraft AS	Stavanger	100%	99	-8	93
Sum datterselskap					3 663 387

Noralarm AS har i løpet av 2015 fusjonert med søsterselskapene Lyse Dialog AS og Smartly AS. Fusjonen er regnskapsført etter kontinuitetsmetoden. Kostpris på aksjene i Noralarm AS på TNOK 43 059 er fordelt etter bytteforholdet i fusjonen mellom Lyse Dialog AS (8 %) og Smartly AS (92 %).

10 Investeringer i tilknyttede selskaper og andre aksjer

Investeringer tilknyttet selskap	Forretnings- kontor	Stemme- og eierandel	Egenkapital siste år (100%)	Resultat siste år (100%)	Balanseført verdi
Skangas AS	Sola	49%	795 729	-159 367	296 761
Biogass Konsortium AS	Stavanger	22%	660	0	660
Sum investeringer i tilknyttet selskap					297 421

Aksjer og andeler klassifisert som anleggsmidler

Investeringer i aksjer og andeler	Eierandel	Markedsverdi	Balanseført verdi
Norwegian Energy Company AS	0,039 %	74	74
Såkorn Invest II AS	8,57%	0	0
Sum investeringer i aksjer og andeler			74

Investeringen i NORECO er blitt nedskrevet til virkelig verdi med TNOK 203 i løpet av 2015. Aksjene i Såkorn Invest er nedskrevet med TNOK 215 i løpet av 2015. Langsiktig fordring mot Såkorn Invest er nedskrevet med TNOK 39 i løpet av 2015.

11 Fordringer og kortsiktig gjeld, inkludert spesifisering av konsernmellomværende

Fordringer og kortsiktig gjeld, inkludert spesifisering av konsernmellomværende

	2015	2014
Fordringer med forfall senere enn ett år		
Lån til tilknyttet selskap	144 492	0
Andre langsiktige fordringer, foretak i samme konsern	9 203 116	7 177 274
Andre langsiktige fordringer, eksterne	4 859	4 253
Sum fordringer med forfall senere enn ett år	9 352 467	7 181 527
Kundefordringer	2015	2014
Kundefordringer til foretak i samme konsern	1 060	73 375
Kundefordringer, eksterne	338	1 484
Sum kundefordringer	1 398	74 858
Konsernbidrag	2015	2014
Tilgode konsernbidrag	1 008 300	2 248 875
Tilgode konsernbidrag	1 008 300	2 248 875
Andre kortsiktige fordringer	2015	2014
Andre kortsiktige fordringer til foretak i samme konsern	66 434	65 517
Konsernkonto bank	0	0
Merverdiavgift til gode	8 876	4 281
Andre kortsiktige fordringer, eksterne	13 671	11 580
Sum andre fordringer	88 981	81 379
Leverandørgjeld og kortsiktig gjeld	2015	2014
Leverandørgjeld til foretak i samme konsern	2 241	1 667
Leverandørgjeld, eksterne	22 687	20 999
Annen kortsiktig gjeld til foretak i samme konsern	195	219
Konsernkonto bank	506 597	920 747
Skyldige offentlige avgifter	7 809	7 428
Annen kortsiktig gjeld, eksterne	168 057	176 451
Sum leverandørgjeld og kortsiktig gjeld	707 586	1 127 511

12 Bankinnskudd, kontanter og lignende

Bankinnskudd, kontanter og lignende	Selskap	2015	2014
Bankinnskudd, kontanter o.l.	Lyse AS	-160 972	-356 301
Konsernkonto bank	Konserninterne mellomværende	506 597	920 747
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		345 625	564 446

Lyse Konsernet har avtale om konsernkontoordning mot SpareBank 1 SR-Bank. Saldo på hovedkonto hos Lyse AS representerer til enhver tid summen av saldi på underkonti for hvert av datterselskapene inklusive rentekonti. Saldo på hovedkonto er representert slik det juridiske mellomværende mellom Lyse AS og SpareBank 1 SR-Bank er. Renter godskrives/belastes mellom Lyse AS og datterselskapene i henhold til saldo/trekk på det enkelte selskaps underkonti etter rentesatser i avtalen mellom Lyse AS og SpareBank 1 SR-Bank.

Ubenyttede trekkrettigheter og rammer	2015	2014
Trekkrettigheter	1 500 000	1 500 000
Kassekreditt Sparebank 1 SR-Bank	300 000	300 000
Sum ubenyttede trekkrettigheter og rammer	1 800 000	1 800 000

Av selskapets bankinnskudd utgjør kr 0 bundne midler.

13 Egenkapital

Egenkapital

	Aksjekapital	Overkurs	Sum innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 31. desember 2014	1 008 983	266 608	1 275 591	2 289 158	3 564 749
Årets endring i egenkapital:					
Årets resultat				682 748	682 748
Estimatavvik pensjoner				30 408	30 408
Avsatt utbytte				-420 000	-420 000
Egenkapital 31. desember 2015	1 008 983	266 608	1 275 591	2 582 314	3 857 905

Aksjekapitalen i selskapet pr 31.12.15 består av følgende aksjer:

	Antall	Pålydende	Bokført
Ordinære aksjer	1 008 983	1 000	1 008 983
Sum aksjekapital	1 008 983		1 008 983

Eierstruktur

Verken daglig leder eller medlemmer i styret eier aksjer eller opsjoner i selskapet. Lyse AS har sitt forretningskontor i Stavanger. Konsernregnskapet kan hentes på www.lysekonsern.no.

Bare kommuner kan være aksjonær. Erverv av aksjer er betinget av styrets samtykke. Ved salg eller annen avhendelse av aksjer skal de øvrige aksjonærer ha forkjøpsrett. På generalforsamlingen representerer hver aksje en stemme. Vedtektsendringer krever tilslutning fra minst 2/3 av den representerte aksjekapital, samt tilslutning fra minst 5 aksjonærer.

Eierkommuner	Aksjer direkte eid	Eierandel	Stemmeandel
Stavanger kommune	440 684	43,68%	43,68%
Sandnes kommune	197 064	19,53%	19,53%
Sola kommune	88 195	8,74%	8,74%
Time kommune	58 844	5,83%	5,83%
Klepp kommune	42 670	4,23%	4,23%
Hå kommune	38 190	3,78%	3,78%
Randaberg kommune	33 085	3,28%	3,28%
Eigersund kommune	29 775	2,95%	2,95%
Strand kommune	25 547	2,53%	2,53%
Rennesøy kommune	11 603	1,15%	1,15%
Hjelmeland kommune	10 029	0,99%	0,99%
Gjesdal kommune	9 414	0,93%	0,93%
Finnøy kommune	9 172	0,91%	0,91%
Lund kommune	7 194	0,71%	0,71%
Bjerkreim kommune	5 166	0,51%	0,51%
Kvitsøy kommune	2 351	0,23%	0,23%
Totalt antall aksjer	1 008 983	100,00%	100,00%

14 Pensjoner

Lyse AS er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Det ble i 2015 åpnet for at ansatte i ytelsesbasert pensjonsordning kunne velge overgang til innskuddsbasert ordning fra og med 01.01.16. 6 personer valgte overgang. Overgangen til innskuddsordning ble meldt i desember 2015 og behandles som en planendring. Effekten er tatt med i årets pensjonskostnad og -forpliktelse. De ansatte som valgte å gå ut av den ytelsesbaserte ordningen får en oppsatt rettighet i ordningen.

Ansatte som går over til innskuddsbasert ordning går også over til AFP-ordningen i privat sektor. Ansatte som er født før 1961 vil ikke få rettigheter i AFP i privat sektor. Denne gruppen trår inn i en AFP ordning over drift tilsvarende fortsatt medlemskap i offentlig AFP-ordning.

Ordningen som gir ansatte i ytelsesbasert ordning en garantert pensjon for lønn over 12 G er terminert per 31.12.2015. Ordningen er erstattet av en innskuddsordning som omfatter alle ansatte med grunnlønn over 12G uansett ordning. Selskapet har balanseført en forpliktelse knyttet til oppsatte rettigheter for ansatte med opptjening i den terminerte ordningen.

Innskuddsbasert ordning

Selskapets innskuddsbaserte pensjonsordninger omfatter i alt 72 personer, og er organisert i henhold til lov om innskuddspensjon.

AFP-ordning i privat sektor

De ansatte som er i den innskuddsbaserte ordningen er også knyttet til AFP-ordning i privat sektor. Ordningen er en ytelsesbasert flerforetaksordning i LO/NHO-området. Selskapet har en reell økonomisk forpliktelse som følge av avtalen om AFP-ordningen. I 2015 foreligger imidlertid ikke tilstrekkelig informasjon for å muliggjøre innregning av ny forpliktelse i årsregnskapet for 2015. Dette medfører at ingen forpliktelse for ny ordning balanseføres per 31.12.2015.

Ytelsesbasert ordning

Lyse AS har en ytelsesbasert pensjonsordning i henhold til tariffavtale for kommunalt ansatte. Innenfor denne pensjonsordningen gjelder lov om obligatorisk tjenstepensjon så langt den passer. Selskapets ytelsesbaserte pensjonsordninger omfatter i alt 140 personer, herav 32 aktive og 108 pensjonister. Ordningen ble lukket 01.01.2008, og ingen nye ansatte kommer inn i denne ordningen.

Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi ved utgangen av året. Pensjonsforpliktelsene (netto nåverdi av pensjonsytelsene på balansedagen justert for fremtidig lønnsvekst) er vurdert etter beste estimat basert på forutsetninger på balansedagen. De aktuarielle beregningene av pensjonsforpliktelsene er utført av uavhengig aktuar. Forutsetningene for lønnsøkninger, pensjonsregulering og G-regulering er sammenholdt mot historiske observasjoner, inngåtte tariffavtaler og forholdet mellom enkelte forutsetninger.

Ansatte som slutter før pensjonsalder, blir værende igjen i pensjonsordningen og får en såkalt oppsatt rettighet. Lyse AS er økonomisk forpliktet til å justere oppsatte rettigheter i takt med folketrygdens grunnbeløp frem til pensjonsalder, og folketrygdens grunnbeløp fratrukket 0,75 prosentpoeng når pensjonen er under utbetaling.

Det er regnskapsmessig avsatt forpliktelse som om denne ytelsen er fullt opptjent, men likvidmessig, så påløper reguleringspremie i tråd med ovennevnte beskrivelse.

AFP-ordning i offentlig sektor

Ansatte som har ytelsesbasert pensjonsordning omfattes av offentlig AFP-ordning.

	31.12.15	31.12.14
Balansført forpliktelse er fastsatt som følger:		
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	188 588	223 304
Virkelig verdi på pensjonsmidler	-171 200	-162 000
Faktisk netto pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	17 388	61 304
Nåverdi av forpliktelse for ikke fondsbaserte ordninger	21 110	37 464
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	38 497	98 768
Endringene i den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen fondsbaserte ordninger i løpet av året:		
Pensjonsforpliktelse 1. januar	223 304	205 422
Nåverdien av årets pensjonsopptjening	6 551	6 746
Rentekostnad	5 082	7 356
Planendring	-1 479	-17 599
Estimatendringer	-36 941	29 687
Arbeidsgiveravgift på tilskudd	-1 467	-1 926
Utbetalte ytelser	-6 462	-6 383
Pensjonsforpliktelse 31. desember	188 588	223 304
Endring i pensjonsmidlenes virkelige verdi:		
Virkelig verdi på pensjonsmidler per 1. januar	162 000	148 700
Renteinntekter	3 507	5 820
Estimatendringer	1 754	205
Totalt tilskudd	11 868	15 583
Arbeidsgiveravgift på tilskudd	-1 467	-1 926
Totale utbetalinger fra fond	-6 462	-6 383
Virkelig verdi på pensjonsmidler per 31. desember	171 200	162 000
Endringene i den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen ikke fondsbaserte ordninger i løpet av året:		
Pensjonsforpliktelse 1. januar	37 464	32 778
Nåverdien av årets pensjonsopptjening	3 751	3 727
Rentekostnad	853	1 293
Planendring	-18 318	0
Estimatendringer	-2 351	218
Pensjon over drift	61	59
Utbetalte ytelser	-350	-610
Pensjonsforpliktelse 31. desember	21 110	37 464

forts.	2015	2014
Følgende økonomiske forutsetninger er lagt til grunn:		
Diskonteringsrente	2,70%	2,30%
Avkastning på pensjonsmidler	2,70%	2,30%
Lønnsregulering	2,50%	2,75%
Pensjonsregulering	1,50%	1,75%
G-regulering	2,25%	2,50%
Frivillig avgang	2 % inntil 45 år 0% etter 45 år	2 % inntil 45 år 0% etter 45 år
Dødlighetstabell	K2103BE	K2103BE

Som aktuariemessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang er lagt til grunn vanlig benyttede forutsetninger utgitt av Regnskapsstiftelsen. Forutsetninger om dødlighet er basert på publiserte statistikker.

Årets resultatførte pensjonskostnad

	2015	2014
Ytelsesordninger	10 468	10 473
Netto rentekostnad	2 263	2 828
Planendring	-19 798	-17 599
Pensjon over drift	61	59
Pensjonskostnad, ytelsesplaner	-7 006	-4 239
Pensjonskostnad, innskuddsordning		
Arbeidsgivers tilskudd	2 895	2 052
Premie på AFP LO/NHO ordning	735	473
Totale pensjonskostnader	-3 376	-1 714
Estimatavvik ført over egenkapital:		
Estimatavvik	-41 046	29 700
Skatteeffekt herav	10 638	-8 019
Netto estimatavvik ført over egenkapitalen	-30 408	21 681

Pensjonsmidler består av:

	2015	2014
Egenkapitalinstrumenter	8 560	7 938
Rentebærende instrumenter	162 640	154 062
Virkelig verdi pensjonsmidler	171 200	162 000
Faktisk avkastning på pensjonsmidler	3 507	5 820

15 Gjeld til kredittinstitusjoner

Langsiktig gjeld:

	2015	2014
Annen langsiktig gjeld til kredittinstitusjoner	3 135 000	1 985 000
Obligasjonslån	3 650 000	3 050 000
Ansvarlig lån	2 200 000	2 300 000
Sum langsiktig gjeld	8 985 000	7 335 000

Det ansvarlige lånet nedbetales over 30 år med like store avdrag. Lånet forrentes med 3 måneder NIBOR + 2 %. Det er ikke stillet sikkerhet for lånet.

Obligasjoner

Løpetid (1-10 år)	2015	2014
Obligasjonslån	3 650 000	3 877 000
Sum obligasjoner	3 650 000	3 877 000

Kortsiktig gjeld til kredittinstitusjoner:

	2015	2014
Annen gjeld	100 000	50 000
Obligasjonslån	0	827 000
Ansvarlig lån	100 000	100 000
Sum kortsiktig gjeld til kredittinstitusjoner	200 000	977 000

Kortsiktig gjeld til kredittinstitusjoner består av første års avdrag på langsiktige lån som nevnt ovenfor.

Gjeld som forfaller mer enn fem år etter regnskapsårets slutt:

	2015	2014
Annen langsiktig gjeld	1 299 000	891 000
Obligasjonslån	1 900 000	1 500 000
Ansvarlig lån	1 800 000	1 900 000
Sum annen langsiktig gjeld	4 999 000	4 291 000

16 Sertifikatlån

Sertifikater

Løpetid	Gjennomsnittlig rente i 2015	2015	2014
12 måneder	1,90%	800 000	600 000
Sum sertifikater		800 000	600 000

17 Pantstillelser og garantier m.v.

For finansiering utover ansvarlig lån har Lyse AS avgitt negativ pantsettelseserklæring og det foreligger kapitalkrav fra långivere hvor markedsverdien av konsernets egenkapital ikke skal være lavere enn et fastsatt minimumsnivå. Videre er det inngått avtaler hvor kausjonserklæringer, pant eller garantier samlet for konsernets forpliktelser ikke skal utgjøre mer enn 15 % av samlet bokførte eiendeler. I tillegg er det en særskilt begrensning på forpliktelser til deleiede selskaper og datterselskaper uten kontrollerende eierandel, hvor slike sikkerheter, kausjoner og garantier til enhver tid ikke skal overstige et beløp tilsvarende 500 millioner kroner. Begrensningen gjelder ikke for ordinær sikkerhet inngått i forbindelse med handel av verdipapirer og finansielle instrumenter, ordinær salgspant ved leveranser av varer og tjenester på kreditt samt pantstillelser i forbindelse med lovbestemt krav til pant. Kapitalkravene overvåkes løpende og Lyse konsernet tilfredsstiller disse.

Lyse AS er fellesregistrert i merverdiavgiftsmanntallet sammen med øvrige datterselskaper der selskapet har bestemmende innflytelse. Selskapene er derav solidarisk medansvarlige for den til enhver tid foreliggende forpliktelse.

Lyse AS har følgende garantier og innteståelser som ikke er balanseført pr. 31.12.2015:

<i>(Beløp i millioner NOK)</i>	
Garantier mot Nasdaq OMX	750
Garanti finansiell kraftutvekslingsavtale	727
Skangas AS	38
Morselskapsgaranti Shell	120
Garanti skattetrekk	50
Sum	1 685

18 Finansiell markedsrisiko og finansielle instrumenter

Finansiell risiko

Lyses behandling av finansiell risiko følger rammer vedtatt av styret, og omtales pr. risikokategori under.

Renterisiko

Finansstrategien i Lyse AS fastlegger rammer for finansielle investeringer og innlån. Lyse AS sin renterisiko er i stor grad knyttet til langsiktig gjeld og sertifikatlån. Den samlede resultateffekten etter skatt ved 1 % renteendring skal ikke overstige 25 millioner NOK for påfølgende 12 måneder.

Lyse AS har rentebytteavtaler fra flytende til fast rente på til sammen 1 950 millioner NOK (kontantstrømsikring). I tillegg er det knyttet rentebytteavtaler for en andel av lån med fast rente, og per 31.12.15 er det inngått rentebytteavtaler fra fast til flytende rente på til sammen 200 millioner NOK (virkelig verdi sikring).

Rentebytteavtalene har ulik løpetid innenfor perioden 2016-2020.

Markedsverdi for sikringsavtalene per 31.12.15

	Balanseført verdi		Virkelig verdi	
	Verdisikring	Kontantstrømsikring	Verdisikring	Kontantstrømsikring
Rentebytteavtaler	0	0	18 785	-104 862

Ikke resultatført akkumulert tap er forskjellen mellom virkelig verdi og balanseført verdi i tabellen over, tilsvarende -86,1 millioner NOK. Dette er ikke resultatført eller ført mot egenkapital, ref alternativ 2b i NRS 18 Finansielle eiendeler og forpliktelser.

Betalte og påløpte renter - rentebytteavtaler per 31.12.15

Betalte og påløpte renter - rentebytteavtaler	51 151 578
Sum	51 151 578

Finansstrategi

Konsernets sentrale finansavdeling har som en av hovedoppgavene å sikre at Lyse er finansiert slik at det til enhver tid finnes likviditet til å møte løpende betalingsforpliktelser. Finansavdelingen overvåker konsernets likviditet gjennom rullerende prognoser basert på forventet kontantstrøm.

I tråd med konsernets finansstrategi opprettholder Lyse en betydelig likviditetsreserve som kan stilles til disposisjon i løpet av fem virkedager. Likviditetsreserven består av likvide midler og ubenyttede trekkretter. Det er satt krav til at likviditetsreserven skal være stor nok til å dekke forfall og estimerte nye lån innenfor en rulleredende ni måneders periode. Videre skal innlån ha en diversifisert forfallsstruktur.

De nevnte forhold, sammen med Lyses høye kredittverdighet medfører at konsernets og selskapets likviditetsrisiko vurderes som lav.

	Målsetting	31.12.15	Måloppnåelse
Likviditetsreserve (som kan mobiliseres i løpet av fem virkedager)	Tilstrekkelig til å dekke neste 9 mnd kapitalbehov	2 291 MNOK	148%

Valutarisiko

Lyse AS hentet i 2015 inn et serielån på 113 millioner euro med løpetid på 15 år. Selskapet har tilsvarende en langsiktig fordring mot Lyse Produksjon AS på 113 millioner euro. Avtalene som ligger til grunn for gjelden og fordringen har like betingelser og påfører ingen valutaeksponering.

Kredittrisiko knyttet til øvrige finansielle instrumenter

Lyse AS påtar seg kredittrisiko ved plassering av overskuddslikviditet og som følge av motpartsrisiko ved bruk av sikringsinstrumenter som blant annet rentebytteavtaler. Kredittrisikoen er begrenset ved at midler kun plasseres hos førsteklases debitorer. Krav til sikkerhet går foran krav til avkastning.

Finansstrategien har bestemmelser om rammer for ulike plasseringsformer. Finansstrategien har også bestemmelser om hvilke sikringsinstrumenter som kan benyttes og kravene til motpart til disse er de samme som ved plassering av midler.

Forsikringsrisiko

Lyse AS har risiko i den operative drift for skade på eiendeler. Videre har selskapet risiko for tredjemanns liv og eiendom. Det er inngått forsikringsavtaler som dekker de vesentligste risikoer. For skade på tredjemann er egenandelen 2 millioner kroner. Egenandel ved skade på bygninger er lavere.

lysekonsern.no